

BUDGET MED VERKSAMHETSPLAN 2021

Flerårsplan 2022–2023

Budget och verksamhetsplan med flerårsplan är Region Jönköpings läns övergripande styrdokument. Planen överför politiska beslut till handling och binder samman visionen, de strategiska målen och indikatorerna med den operativa verksamheten. En rad strategier och program som till exempel regional utvecklingsstrategi, hållbarhetsprogram och trafikförsörjningsprogram, är kopplade till budget med verksamhetsplan och flerårsplan.

Vård i toppklass och långsiktigt hållbar regional utveckling	2
För ett bra liv i en attraktiv region	5
Planeringsförutsättningar och regiongemensamma inriktningar	11
Regional utveckling	35
Folkhälsa och sjukvård	71
Stöd och service	103
Finansiella rapporter	107
Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2021	113
Bilagor	121

Vård i toppklass och långsiktigt hållbar regional utveckling

Region Jönköping län ska erbjuda invånarna och de som vill flytta hit ett bra liv i en attraktiv region. Coronapandemin har haft en stor påverkan på samhället men Region Jönköpings län måste även i framtiden kunna garantera att våra invånare har tillgång till vård i toppklass och en god service. Det förutsätter nya satsningar på hälso- och sjukvården, mer stöd till näringslivet, smidigare kollektivtrafik och ett väl utarbetat samarbete med länets kommuner och andra samhällsaktörer för en långsiktigt hållbar regional utveckling.

Region Jönköpings län kommer att ha en fortsatt stor utmaning under 2021 med anledning av coronapandemin. Vår främsta uppgift är att minska smittspridningen tillsammans med övriga samhället. Samtidigt går det inte bara att vänta på att situationen ska gå över. Hälso- och sjukvården behöver ta hand om uppskjuten vård och fortsätta med förändringsarbete. Länets kommuner och Region Jönköpings län är eniga om att framtiden ska mötas genom klimatsmarta och hållbara lösningar. Vår organisation ska följa den gemensamt framtagna regionala utvecklingsstrategin som utgår från de globala målen om hållbar utveckling.

Ekonomi i balans

Vid en jämförelse med andra regioner i Sverige har Region Jönköpings län ett bra finansiellt utgångsläge och en ekonomi i balans. För att fortsätta den positiva utvecklingen krävs ansvarsfulla satsningar som ska fungera över tid. Statsbidragen gör det möjligt att göra en historisk satsning på hälso- och sjukvården. Samtidigt följer Region Jönköpings län aktivt utvecklingen runt coronapandemin och förändringar i samhället som kan påverka planerade satsningar.

Historisk satsning på hälso- och sjukvården

Koalition för Region Jönköpings län gör en historisk utökad satsning på hälso- och sjukvården. Målet är att korta köerna till uppskjutna operationer och undersökningar. Vårdcentralerna får ett ordentligt tillskott för att på allvar kunna ställa

om till mer nära vård genom nya arbetsätt. Region Jönköpings län ska förbättra den psykiska hälsan hos barn, ungdomar och äldre. Cancervården ska bli mer tillgänglig och den specialiserade palliativa vården ska bli mer jämlik i länet. Nya smarta digitala vårdtjänster ska frigöra tid för nödvändiga fysiska möten.

Stöd till näringsliv och kultur

Jönköpings län har haft en hög nivå av kortidspermitteringar och varsel jämfört med övriga landet som en följd av coronapandemin. Region Jönköpings län ska ha en beredskap för att kunna göra riktade insatser till utsatta branscher. Smålands Turism är numera ett helägt bolag av Region Jönköpings län och ska vara en resurs för utvecklingen av besöksnäringen. Stödet till det fria kulturlivet förstärks. Ökad digitalisering gör det möjligt att få fler företag och kulturutövare att växa fram, även inom de kulturella och kreativa näringarna. Tillgång till kultur är ytterst en fråga om demokrati.

Smidigare kollektivtrafik och resor

Om Jönköpings län ska klara klimatmålen behöver en större andel resa hållbart i framtiden. *Även om coronapandemin har påverkat samhället behöver Region Jönköpings län kunna säkerställa att länets invånare kan pendla till studier och arbete med punktlig tåg- och busstrafik även i kristider och framöver. Kollektivtrafiken ska bli smidigare och anpassas mer efter individuella behov. Nya stambanor för höghastighetståg där Jönköping utgör ett nav är en nödvändig

Marcus Eskdahl (S)

Mia Frisk (KD)

Per Eriksson (C)

Martin Nedergaard-Hansen (BA)

Jimmy Ekström (L)

Sibylla Jämting (MP)

Koalition för Region Jönköpings län

nationell investering för att utöka arbetsmarknadsregionerna och bidra till regional utveckling. Ökade möjligheter till kollektiva resor ger mer jämlika förutsättningar för att bo och leva i hela länet.

Sveriges bästa offentliga arbetsgivare

Personalen är vår största tillgång för att klara vårt breda samhällsuppdrag. Målsättningen är att Region Jönköpings län ska vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare. För att uppnå målet ska Region Jönköpings län under 2021 arbeta fram ett medarbetarlöfte i syfte att attrahera nya medarbetare och behålla befintliga kollegor. Utan våra medarbetares fantastiska arbete inom vården skulle inte länets invånare få den hälso- och sjukvård som hamnar i topp i många nationella rankingar och mätningar. Vård i toppklass förutsätter bra arbetsmiljö för all vår personal. Koalition för Region Jönköpings län fortsätter satsningen på att höja vårdpersonalens löner.

Medarbetare ska kunna kompetensutvecklas på arbetstid och ha möjlighet att påverka sin arbetsmiljö. Formerna för samverkan ska utvecklas i en nära dialog mellan arbetsgivare och fackförbunden.

För ett bra liv i en attraktiv region

Region Jönköpings län ska fortsätta skapa bättre förutsättningar för hållbar regional utveckling tillsammans med länets kommuner, näringslivet, civilsamhället, arbetsmarknadens parter, Länsstyrelsen, kringliggande regioner samt andra lokala och regionala aktörer. Fler företag och organisationer ska ha lättare att hitta rätt kompetens till sina arbetsplatser. Bättre samverkan kommer att förbättra folkhälsan och skapa hållbar tillväxt. Länets invånare ska ha jämlika och jämställda förutsättningar för ett bra liv i en attraktiv region. Jönköpings län ska vara bästa platsen att växa upp och åldras på.

Grundläggande värderingar

Kundorientering

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde för dem som den finns till för – kunderna. De externa och interna kundernas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar ska vara vägledande för organisationen, dess medarbetare och verksamhet.

Engagerat ledarskap

För att skapa en kultur som sätter kunden i främsta rummet krävs ett personligt, aktivt och synligt engagemang från varje ledare. Ledarskapets viktigaste uppgifter är att ange riktningen för verksamheten, ta till vara potentialen i individers olikheter och erfarenheter, skapa förutsättningar för medarbetarna samt att i dialog med dem definiera och följa upp målen.

Allas delaktighet

En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en måste därför se sin roll i helheten, ha klara mål, de medel som krävs samt kunskap om de resultat som ska uppnås.

Kompetensutveckling

Den samlade kompetensen är avgörande för organisationens framgång och konkurrenskraft. Därför måste kompetensutvecklingen ses både ur ett organisatoriskt och ett individuellt perspektiv, för att därmed utveckla och tillföra kompetens på ett sätt som stärker såväl individen som organisationen i sin helhet.

Långsiktighet

Organisationens verksamhet måste värderas med tanke på utveckling och konkurrenskraft över tiden. Ett uthålligt förbättringsarbete leder till ökande produktivitet och effektivitet, bättre miljö, nöjdare kunder och varaktig lönsamhet på lång sikt.

Samhällsansvar

Varje organisation har ett samhällsansvar utöver lagar och förordningar. Organisationen och dess medarbetare måste se sina processer, varor och tjänster som delar i en större helhet och aktivt medverka till förbättringar i både samhälle och miljö.

Processorientering

Organisationens verksamhet ska ses som processer som skapar värde för kunderna. Processorientering stimulerar till att analysera och förbättra arbetsflöden och arbetsorganisation, och lägger grunden för kundorienterad verksamhetsutveckling.

Förebyggande åtgärder

Det är lönsamt att förebygga fel och ta bort risker i processer, varor och tjänster. Framsynthet, förutseende och planering är nyckelord i förbättringsarbetet där även kunder och leverantörer ska engageras.

Ständiga förbättringar

Konkurrenskraft kräver ständiga förbättringar och förnyelse av alla verksamhetens delar. Förutsättningen för detta är ett metodiskt förbättringsarbete som genomsyrar organisationen och en kultur som stimulerar till ständigt lärande, kreativitet och nya idéer.

Lära av andra

För att kunna vidareutvecklas måste organisationen och dess medarbetare på alla områden skaffa sig ny kunskap om vad som är möjligt att uppnå och hur detta kan uppnås. Detta kräver jämförelser med dem som är bäst på en viss process, oavsett vilken bransch eller sektor de tillhör.

Snabbare reaktioner

I alla verksamheter är kortare svarstider, kortare ledtider och snabbare reaktioner på kundernas behov av avgörande betydelse. Det gäller såväl för utveckling, produktion och leverans av varor och tjänster, som för administrativa processer.

Faktabaserade beslut

Beslut måste bygga på dokumenterade och tillförlitliga fakta. Varje medarbetare måste inom sitt arbetsområde få möjlighet att mäta och analysera fakta av betydelse för att uppfylla sina mål och för att tillfredsställa sina kunder.

Samverkan

Samverkan genomsyrar varje framgångsrik organisation. Det är väsentligt att genom samverkan på flera plan och i olika avseenden ta till vara kompetenser och erfarenheter hos såväl medarbetare som hos kunder, leverantörer, partners, ägare och huvudmän.

FÖR ETT BRA LIV I EN ATTRAKTIV REGION **s. 5-10**

För ett bra liv i en attraktiv region

Budget och flerårsplan har inriktningen att förverkliga visionen För ett bra liv i en attraktiv region. Visionen förverkligas genom engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning och kollektivtrafik samt invånarnas och näringslivets behov av god infrastruktur och kompetensförsörjning. Befolkningsutvecklingen fram till 2035, med större andel barn och äldre, ställer krav på förnyade arbetssätt som kan underlättas av digitalisering och ny teknik. För att uppnå en hållbar utveckling ställs på samma sätt krav på bland annat kollektivtrafiken men också på nya arbetssätt för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Inom hela Region Jönköpings län arbetar vi för en väl fungerande verksamhet, som ständigt förbättras och förnyas med utgångspunkt i invånarnas behov. Samverkan med länets kommuner är av största vikt inom både hälso- och sjukvård och regional utveckling.

Region Jönköpings län arbetar med frågor som är avgörande för människors liv och hälsa och för länets tillväxt och utveckling. Sambanden är starka. Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) 2020–2035 är en viktig utgångspunkt i länet där samarbete och samverkan är nyckelbegrepp. Det handlar bland annat om att samordna utvecklingsinsatser inom områden som transportinfrastruktur, näringsliv, arbetsmarknad och utbildning. Region Jönköpings län stödjer aktivt projekt och organisationer som bidrar till länets tillväxt. Region Jönköpings län arbetar för bättre hälsa och säkrare vård. För att främja folkhälsan krävs insatser inom områden som ligger utanför Region Jönköpings läns direkta verksamhet. De satsningarna görs i samverkan med länets kommuner, statliga myndigheter, organisationer och civilsamhället. Invånarna erbjuds en hälso- och sjukvård med bästa möjliga värde och kvalitet och med samma förutsättningar i hela länet. Hälsofrämjande insatser ska genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Parallellt med RUS:en finns en strategisk plan: Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård, antagen av regionfullmäktige 2020-12-01.

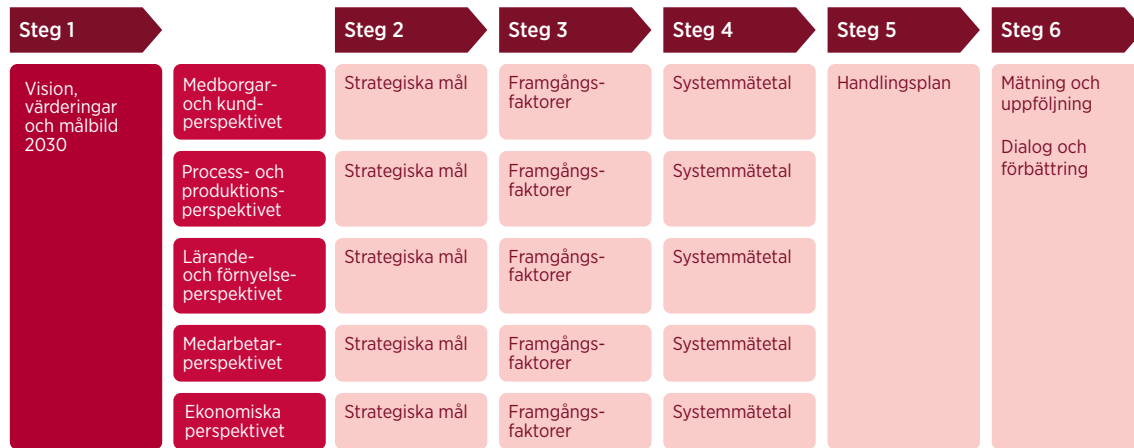
Behov av och efterfrågan på hälso- och sjukvård styrs av olika faktorer. Nya diagnostikmetoder, behandlingsmetoder och läkemedel skapar ökad efterfrågan. Nya grupper kan få behandling och

det leder till större behov av resurser, även i de fall kostnaden för själva behandlingen minskar. Allt fler människor blir allt äldre, vilket kan öka kostnaderna för vård och omsorg. Samtidigt kan digitalisering, förebyggande åtgärder och minskning av vårdskador förbättra hälsan, minska behov av vård och därmed frigöra resurser. Därför finns det starka skäl att arbeta för ett effektivare omhändertagande, med hjälp av nya arbetssätt och metoder i vården. En förutsättning för att lyckas är att vården ges i partnerskap med patienten och närstående.

Samverkan fortsätter utvecklas i såväl sjukvårdsregionen med Östergötland och Kalmar som i Regionsamverkan Syd med regionerna Skåne, Halland, Blekinge, Kronoberg samt Kalmar län.

Budget 2021 med verksamhetsplan och flerårsplan för åren 2022–2023 har inriktningen att förverkliga visionen För ett bra liv i en attraktiv region. Visionen förverkligas genom engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning och kollektivtrafik samt invånarnas och näringslivets behov av god infrastruktur och kompetensförsörjning. Genom samverkan med olika aktörer i länet och en väl fungerande verksamhet blir Region Jönköpings län attraktiv som organisation och utvecklas vidare. En djup förankring i befolkningen skapas genom att verksamheten leds av folkvalda politi-

Figur 1 Styrmodellen Balanced Scorecard är ett hjälpmedel för både planering, uppföljning och återkoppling. Resultaten följs kontinuerligt via månadsuppföljning, delårsrapporter och årsredovisning. Utifrån resultatanalysen formuleras handlingsplaner för förbättringar och eventuella behov av resursförändringar (se bilagan Styrprocessen för planering, genomförande och uppföljning).

ker. Inom hela Region Jönköpings län arbetar vi för en väl fungerande verksamhet, som samtidigt ständigt förbättras och förnyas med utgångspunkt i invånarnas behov och delaktighet.

Övergripande ledningssystem

Utgångspunkten för styrning av verksamheten är att genom god hushållning förverkliga visionen. Det innebär att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och kostnadseffektivt och med en finansiering som långsiktigt garanterar verksamheten. Genom god hushållning med offentliga medel skapas värde för länets invånare.

Vision, värderingar och Målbild 2030 är grunden för arbetet med att formulera mål, framgångsfaktorer och mätetal, samt handlingsplaner för förbättring och utveckling inom Region Jönköpings läns olika verksamhetsområden. Målen ska vara så konkreta att de kan brytas ned till den nivå där de ska genomföras.

Budget med verksamhetsplan och flerårsplan är Region Jönköpings läns viktigaste styrdokument. Budgeten anger de prioriteringar som gjorts för de närmaste åren med utgångspunkt från de styrdokument som har en längre tidshorisont. Arbetet leds och följs upp genom regelbunden dialog och återkoppling mellan verksamhet, förvaltning och politik. Som stöd i arbetet används mätetal och intern kontroll.

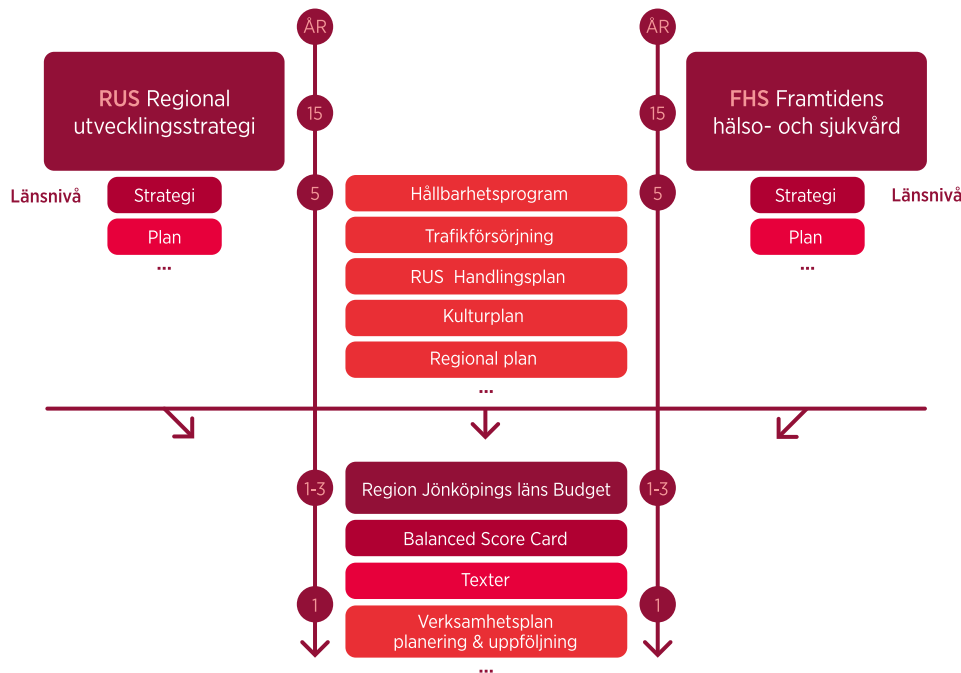
Figur 2 sidan 8 visar hur de styrdokument som antagits av regionfullmäktige förhåller sig till och samspelar med varandra.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och den strategiska planen Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård, har båda ett långt tidsperspektiv och beskriver den politiska ambitionen för Region Jönköpings län till år 2035 respektive 2030.

Planer och program med ett något kortare tidsperspektiv, ungefär till år 2025, är Hållbarhetsprogram, Trafikförsörjningsprogram, RUS handlingsplaner, Kulturplan, Regional plan. På länsnivå finns ytterligare planer och program som beskriver den politiska ambitionen för länet de närmsta åren: Tillsammans för jämlik hälsa och vård, Livsmedelsstrategi, Skogsstrategi med flera.

Med utgångspunkt ur dessa styrdokument sker i varje års budgetarbete ytterligare konkretiseringar och vägval för de närmast kommande ett till tre åren. Budget med verksamhetsplan redovisas enligt styrmodellen Balanced Scorecard (BSC) (figur 1 sidan 7) för den verksamhet som genomförs i egen regi. Modellen fokuserar på det som är strategiskt viktigt och innebär att verksamheten beskrivs, planeras och följs ur fem perspektiv: medborgare och kund, process och

Figur 2 Hur styrdokument och planer som antagits av regionfullmäktige förhåller sig till och samspelar med varandra.

produktion, lärande och förnyelse, medarbetare samt ekonomi. Bilden Region Jönköpings län som system (figur 5 sidan 16) visar att viktiga delar i ledning, samordning och utveckling förutom beslut och ledning är invånarinflytande, omvärldsbevakning, systematiskt förbättringsarbete och resultatuppföljning. Uppdrag och mål ur denna budget förs vidare ut i organisationen genom att de förs in i verksamhetsområdenas verksamhetsplaner för 2021. För det som genomförs genom främjandearbete eller i egenskap av en aktör bland flera sker uppföljning genom att indikatorer följs.

De 13 grundläggande värderingar som Region Jönköping haft som bas sedan 1990-talet har genom SIQ (Swedish Institute for Quality) konkretiserats ytterligare genom fem framgångsfaktorer som kännetecknar ledande organisationer. Framgångsfaktorerna är definierade utifrån forskning och praktisk tillämpning och harmonierar med de fem perspektiven i BSC. Kopplingen mellan de grundläggande värderingarna och framgångsfaktorerna beskrivs i figur 3 sidan 9.

Målbild 2030

Målbild 2030 har formulerats inom sju områden som är viktiga för att Region Jönköpings län ska ge förutsättningar för ett bra liv i en attraktiv region.

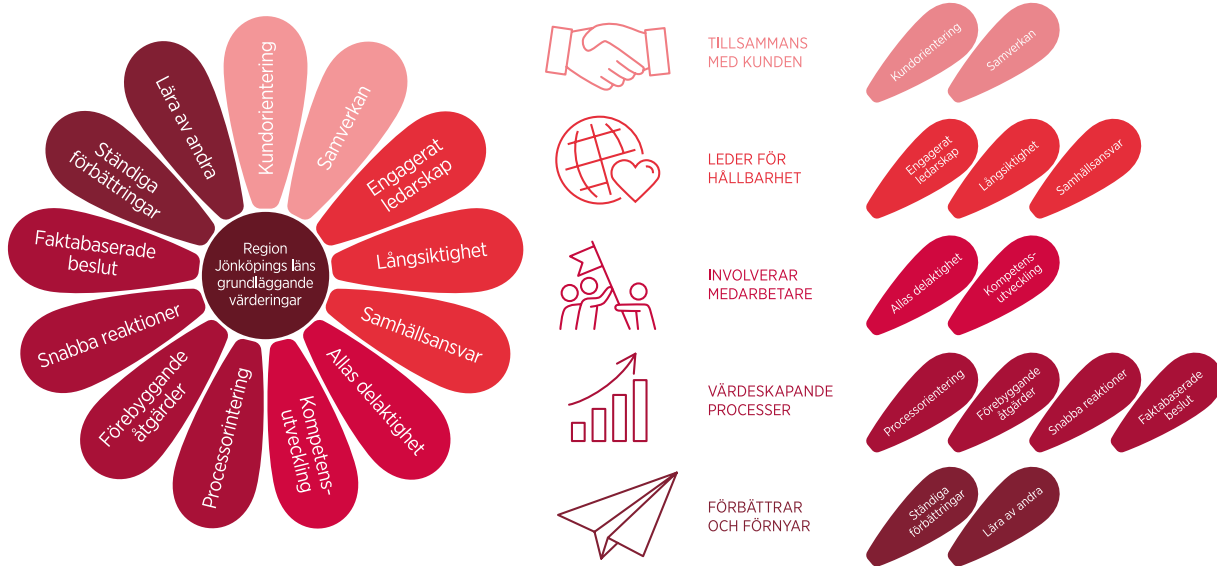
Denna målbild är utgångspunkt för budget och verksamhetsplan, regional utvecklingsstrategi, program för hållbar utveckling och andra program och handlingsplaner inom Region Jönköpings läns egen verksamhet och för andra program och planer som Region Jönköpings län är med och tar fram.

Dessa områden ligger också till grund för strategiska mål, framgångsfaktorer, systemmätetal och mål inom verksamheternas olika perspektiv liksom indikatorer för det gemensamma arbetet i länet. Målen för systemmätetalen sätts vanligen högt för att stimulera till förnyelse och förbättring av arbetssätt. Måluppfyllelsen följs noga, avvikelser analyseras och vid behov görs handlingsplaner. Omvärldsjämförelser görs för resultat avseende verksamhet och ekonomi. Utveckling i länet följs genom indikatorer. Verksamhetens effektivitet värderas utifrån hur väl strategiska mål och systemmätetal nås, det vill säga det värde som skapas för medborgarna i förhållande till insatta resurser. Jämförelser görs också av hur resultaten står sig i förhållande till andra.

Bra folkhälsa

Länets invånare lever ett hälsosamt liv i ett socialt sammanhang. De känner att de har möjlighet att påverka sina liv och skattar hälsa och livskvalitet högt.

Figur 3 Grundläggande värderingar och strategier för framgång.

Länet är känt som bästa platsen att växa upp och åldras på. Region Jönköpings län arbetar hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande genom regional utveckling och hälso- och sjukvård. Tillsammans med invånarna och andra aktörer som kommuner, civilsamhället, föreningar, företag, Länsstyrelsen och högskola bedriver vi ett aktivt folkhälsoarbete.

God och nära vård

Region Jönköpings län erbjuder en hälso- och sjukvård och tandvård som är bland de bästa i landet både vad gäller medicinska/kliniska resultat och i utveckling av arbetssätt och vårdformer. Vården bygger på egenvård, en stark primärvård och tre akutsjukhus.

Vården ges med god tillgänglighet, ett gott bemötande och med rätt kompetens. Den är säker, jämlik och personcentrerad.

Genom samskapande med patienter, närstående och invånare ges rätt behandling på rätt vårdnivå samtidigt som ständig förbättring sker.

Regional utveckling

Visionen för 2035 är inte bara en vägvisare, den är också ett löfte. Den innebär att Jönköpings län har bestämt sig för hur länet ska uppfattas i det långsiktiga perspektivet – såväl inifrån som utifrån.

Visionen ska leda till utvecklingen av ett hållbart län med goda möjligheter till boende i attraktiva miljöer, arbete, företagande, utbildning och utveckling, bra kommunikationer och ett rikt fritids- och kulturliv som ger förutsättningar för god hälsa och ett bra liv för alla. Visionen och strategin ska bidra till att människor vill söka sig till länet och få dem att stanna.

Medarbetare

Region Jönköpings län är landets mest attraktiva offentliga arbetsgivare. Våra medarbetare har viktiga arbeten i välfärden, med meningsfulla och utvecklande arbetsuppgifter i en hälsofrämjande arbetsmiljö.

Samverkan och engagemang i ständiga förbättringar, innovation, utveckling och forskning är kännetecknen för våra chefer och medarbetare.

Kostnadseffektivitet

Förbättrad hälsa och höjd livskvalitet är det värde vi, med lägsta möjliga resursinsats, ska skapa för invånarna. Det innebär att vi vid val mellan olika verksamheter eller åtgärder eftersträvar en rimlig relation mellan effekt och kostnader. Detta i enlighet med riksdagens beslut om en kostnadseffektivitetsprincip och de riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården som riksdagen har beslutat.

Systemsyn och förbättring/förnyelse

I en allt mer komplex verksamhet är hållbar utveckling och en gemensam systemförståelse viktiga utgångspunkter i vår verksamhetsutveckling för att uppnå bästa möjliga resultat. För att utveckla vår verksamhet involverar och lär vi av dem vi är till för. Gamla arbetssätt och processer fasas systematiskt ut i samtliga verksamheter i takt med att nya införs.

Arbetet med innovationer, förbättring och förnyelse av processer och arbetssätt stimuleras för en effektiv och uthållig verksamhet.

Hållbar utveckling och långsiktig finansiering

Region Jönköpings län arbetar för en hållbar utveckling inom områdena social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Förverkligandet av länets klimat- och energistrategi är en viktig del i hållbarhetsarbetet.

För att trygga verksamhetens finansiering på lång sikt ska vi ha ett ekonomiskt resultat som innebär att nödvändiga investeringar finansieras med egna medel.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH
REGIONGEMENSAMMA INRIKTNINGAR **s. 11-34**

Planeringsförutsättningar och regiongemensamma inriktningar

Regional tillväxt är en viktig förutsättning för att visionen *För ett bra liv i en attraktiv region* ska förverkligas. Region Jönköpings län verkar inom områden som är avgörande för människors liv och hälsa, men också inom områden som ger länet förutsättningar för tillväxt och utveckling. Sambanden mellan dessa områden är starka.

Perspektiv: Medborgare och kund

Jämlik hälsa, jämlik verksamhet och mångfald

Utgångspunkterna för Region Jönköpings läns verksamhet är visionen För ett bra liv i en attraktiv region samt individens behov, vilja och möjlighet att ta ansvar för sin egen hälsa. Region Jönköpings län arbetar med mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunderna för en jämlik hälsa och jämlik verksamhet. Alla ska erbjudas likvärdig vård och medborgarservice och omotiverade skillnader ska utjämnas. All verksamhet följer upp data med könsuppdelad statistik som analyseras. Analys av statistik kan även ske utifrån andra parametrar som socioekonomi, utbildningsnivå och geografi. Systemmätetalen för 2021 kommer, i de fall de är individbaserade, att redovisas könsuppdelat i årsredovisningen. I

Region Jönköpings läns program för hållbar utveckling 2021–2025 finns mål för mångfald och likabehandling som en del i social hållbarhet och sedan tidigare finns en handlingsplan för funktionshinderpolitiken. Sedan 2019 har arbetet med mänskliga rättigheter och FN:s hållbarhetsmål, Agenda 2030 implementerats i vårt arbete.

Jämställdhet

Jämställdhet är en demokratifråga och handlar i grunden om en rättvis fördelning av makt, kunskap och resurser samt om att värdera kvinnor och män lika. Jämställdhetsintegrering är den politiska strategi som valts i Sverige för att uppnå ett jämställt samhälle. Strategin innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av

processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet. För att nå jämställdhet krävs stora insatser och förflyttning av perspektiv. Jämställdhetsintegrering ska börja tillämpas på allvar i Region Jönköping län och dess verksamheter. Om Region Jönköpings län är ett föredöme i dessa frågor kommer fler kommuner, föreningar, företag och privatpersoner att följa efter. Möjligheten att ta del av regionfullmäktiges sammanträden ska utvecklas, ett exempel är att under 2021 införa teckenspråks- och skrivtolkning.

För att tydliggöra den politiska ambitionen ska jämställdhetspolicyn fastställas av regionfullmäktige under 2021. Region Jönköpings län behöver konkretisera mer hur jämställdhetsarbetet ska utvecklas och genomföras i organisationens samtliga verksamheter. Jämställdhetsarbetet behöver synliggöras i verksamhetsplanerna. Företag eller institutioner som utövar sin verksamhet på uppdrag av Region Jönköpings län ska arbeta för jämställdhet på sin arbetsplats.

Inom Region Jönköpings län ska jämställdhetsaspekter alltid beaktas innan beslut fattas. För att arbetet med jämställdhetsintegrering ska bli verklighet tas en handlingsplan med tydliga åtgärder och uppdrag fram under 2021. Handlingsplanen ska innefatta tillämpning av forskning samt stöd och utbildning av personal inom den egna organisationen. Jämställdhetsarbetet ska vara aktivt inom alla de områden där Region Jönköpings län är verksam. Inom området regional utveckling innebär det bland annat fortsatt fokus på jämställd tillväxt. Arbetet i riktning mot en mindre könssegregerad arbetsmarknad är ett strategiskt viktigt arbete för ett attraktivt län som kan rekrytera nödvändig kompetens. Inom såväl regional utveckling som inom folkhälsa och sjukvård ska kunskapen kring och arbetet mot våld i nära relationer förstärkas. Det innefattar även ökad beredskap för att upptäcka och motverka så kallat hedersrelaterat våld och förtryck.

Region Jönköpings län ska aktivt stötta jämställdhets- och demokratiarbetet inom ideell sektor/civilsamhället, samtidigt som ekonomiskt stöd till verksamheter tydligt ska följas upp och dras tillbaka när verksamheter inte harmoniserar med Region Jönköpings läns policys och riktlinjer.

Omotiverade eller godtyckliga skillnader i förhållande till kön inom folkhälsa och sjukvård ska identifieras och åtgärdas. Hälso- och sjukvården ska vara såväl jämlik som jämställd.

Sedan år 2000 är samer (urfolk), tornedalingar, sverigefinnar, romer och judar erkända som nationella minoriteter i Sverige. Som nationell minoritet har man en långvarig språk- och kulturgemenskap och har rätt till skydd och stöd för att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Lagen (2009:724) beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområdena. Sedan årsskiftet 2017/2018 är även Region Jönköpings län finskt förvaltningsområde och arbetar med att kartlägga behov av åtgärder och stöd, samt ge möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör den finsktalande befolkningen.

Barnkonventionen

Kunskap om barn och ungas rättigheter ska hållas levande och utvecklas inom alla delar i Region Jönköpings län. Barn måste få vara barn och samtidigt tas på allvar. Barnperspektivet ska genomsyra alla politikområden. Politiska beslut ska föregås av barnkonsekvensanalys, eftersom barn ofta har andra behov och förutsättningar jämfört med vuxenvärlden. Vi har ansvar för att skapa bra förutsättningar för våra barn och unga så att de får ett framtida bra liv, och vi har också ansvar för att lyssna på dem och ge dem ett bra liv här och nu när de är barn och unga. Vårt län ska vara den bästa platsen att växa upp på.

Därför arbetar Region Jönköpings län efter FN:s barnkonvention, som är svensk lag sedan 2020. Det övergripande målet för vårt barnrättsarbete är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska bemötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Förutsättningen är att kunskapen om barnets rättigheter hålls levande och utvecklas inom alla delar i vår verksamhet. Handlingsplanen har speciellt fokus på:

- utbildning och fortbildning för personal
- barnrättsombud i varje enskild verksamhet
- barn och ungas delaktighet
- barn som anhöriga.

Genom ett årligt Barnbokslut ges alla verksamheter möjlighet att på ett övergripande sätt redovisa barnrättsarbetet inom den egna verksamheten. I Barnbokslut ska särskilt belysas hur barn får stöd vid anhörigs sjukdom. Syftet är att barnsäkra Region Jönköpings län.

Befolkningsbeskrivning

Region Jönköpings län sammanfaller geografiskt med länsindelningen och omfattar 13 kommuner.

Den 31 december 2019 hade länet 363 599 invånare, en ökning med 2 774 invånare jämfört med 2018. Under 2019 ökade befolkningen i 10 av länets kommuner. Under de senaste fem åren har länets befolkning ökat med 19 337 personer. Uppdelat på kommungrupper så har befolkningen i den nordvästra länsdelen ökat med 10 445 personer, den östra länsdelen med 5 191 personer och den södra länsdelen med 3 701 personer.

Länets befolkning består av 49,3 procent kvinnor och 50,7 procent män. Andelen barn under fem år och andelen 65 år och äldre av befolkningen är något högre i länet än i riket.

Den förväntade medellivslängden är högre i länet än i riket. För kvinnorna (84,7 år) är medellivslängden 0,5 år längre och för männen (81,2 år) 0,4 år längre i länet.

Av länets befolkning har 23,8 procent utländsk bakgrund (utrikes födda samt inrikes födda vars båda föräldrar är utrikes födda). Genomsnittet för riket är 25,5 procent. Variationen mellan kommunerna i länet är stor, mellan 10,2 och 33,7 procent.

I åldersgruppen 25–64 år har 13 procent av länets befolkning kort utbildning, det vill säga högst grundskoleutbildning. Motsvarande siffra för riket är 11 procent. Variationen mellan kommunerna är stor i länet, mellan 10 och 22 procent.

Förvärvsintensiteten är hög i Jönköpings län. 82,9 procent av befolkningen 20–64 år är sysselsatta (2018). Motsvarande siffra för riket är 79,5 procent. Fördelat på kön är siffran 85,1 procent för män och 80,6 procent för kvinnor. Motsvarande för riket är 80,8 procent för män och 78,1 procent för kvinnor. Bland utlandsfödda är förvärvsintensiteten 66,7 procent (riket 63,6 procent).

Andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd är lägre i länet (7,7 procent i augusti 2020) än i riket (9,1 procent) i åldersgruppen 16–64 år. Ungdomsarbetslösheten är också lägre i länet än i riket. I gruppen 18–24 år är siffran 10,9 procent i länet och 13,3 procent i riket (augusti 2020). Arbetslösheten har ökat jämfört med föregående år. (Figur 4 sidan 15)

Prognos över befolkningsutvecklingen

Den senaste bedömningen innebär att folkmängden ökar med ca 28 000 personer, från ca 367 000 år 2020 till drygt ca 395 000 år 2030.

Prognosen för perioden 2020–2030 innebär att:

- folkmängden ökar med ca 28 000
- antalet barn i åldrarna 0–5 år ökar med ca 1 700
- antalet barn i grundskoleåldern 6–15 år ökar med lite över 2 100
- antalet ungdomar i gymnasieåldern 16–18 år ökar med ca 1 900
- antalet invånare i förvärvsarbetsande åldrar (19–64 år) ökar med ca 12 900 personer
- antalet yngre pensionärer (65–79 år) ökar med ca 600. De äldre pensionärerna (80 år och äldre) ökar med ca 9 000.

Sammantaget ökar försörjningskvoten under perioden från 0,82 till 0,84.

Befolkningens hälsa

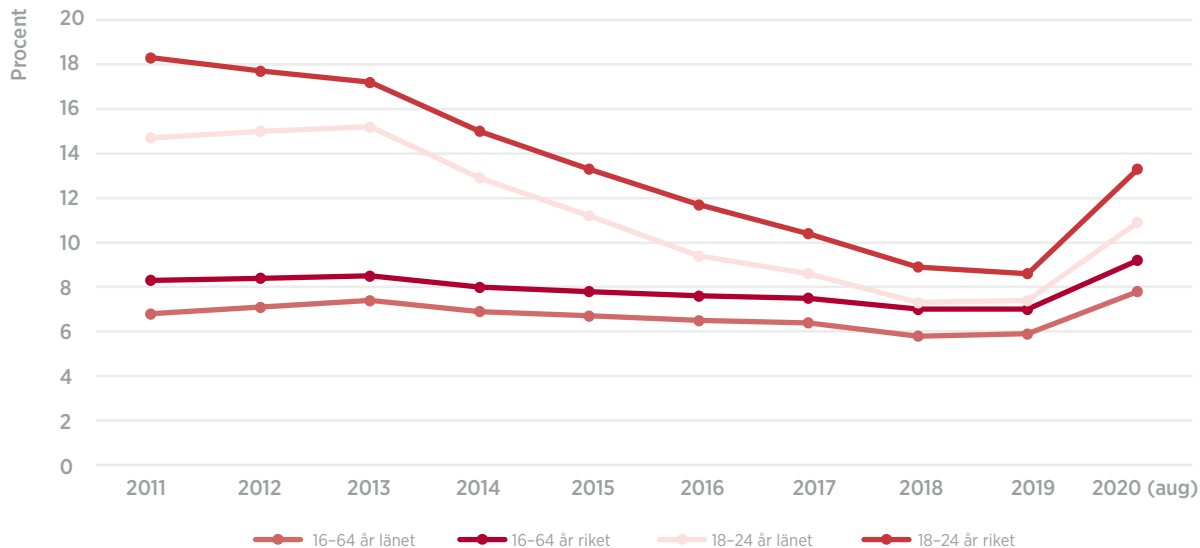
Region Jönköpings län arbetar aktivt för länsinvånarnas hälsa och livskvalitet, genom att främja hälsa och förebygga sjukdom och skador. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, som länets kommuner, myndigheter, organisationer, näringsliv och civilsamhälle. Verksamheterna inom såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling är viktiga i folkhälsoarbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för befolkningens hälsa.

För att kunna planera och prioritera verksamheten i Region Jönköpings län och i länets kommuner behövs kunskap om hälsoläget. Befolkningen i Jönköpings län mår generellt bra jämfört med riket. Medellivslängden för både män och kvinnor ligger sedan 20 år tillbaka något högre än i riket. Insjuknandet i ischemisk hjärtsjukdom (främst kärlkramp i hjärtat och hjärtinfarkt) minskar, medan antalet som insjuknar i cancer ökar något (Socialstyrelsen).

I juni 2018 antog riksdagen ett nytt folkhälso-politiskt mål med tydligare fokus på jämlikhet i hälsa. Det nya nationella folkhälsomålet är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. Det nya målet har åtta målområden.

Med utgångspunkt i det nationella folkhälso-målet och de åtta målområdena presenteras lokala hälsotal. Utgångspunkt tas även i Region Jönköpings läns strategi Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län. Hälsotalen utgörs av både mått på riskfaktorer för sjukdom

Figur 4 Arbetslöshet - andel av den registrerade arbetskraften 16–64 år samt andel av den registrerade arbetskraften 18–24 år.

Källor: Arbetsförmedlingens årsstatistik 2008–2019 samt Arbetsförmedlingens månadsstatistik aug 2020.

och mått på hälsoutfall och är hämtade från Statistiska centralbyrån, Försäkringskassan, Skolverket, Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Folkhälsoenkät Ung samt Region Jönköpings läns statistik över övervikt och fetma bland länets barn. I bilagorna visas diagram för länets kommuner samt statistik som ligger till grund för diagrammen. I bilagan "Hälsotal i Jönköpings län" presenteras också hälsotal uppdelat på kön, åldersgrupper samt socioekonomiska grupper i jämförelse med riket.

Perspektiv: Process och produktion

All verksamhet ska skapa värde och Region Jönköpings läns mål ska nås med lägsta möjliga resursinsats. Vi fortsätter vårt intensiva förbättrings- och utvecklingsarbete genom en kontinuerlig utveckling av processer och arbetssätt. För att skapa bästa möjliga resultat, behöver det finnas en gemensam bild av hur systemet fungerar.

Bilden Region Jönköpings län som system (figur 5 sidan 16) visar sambandet mellan de olika delarna i systemet. I mitten beskrivs de processer som direkt möter invånarnas behov. Processerna utgår från att skapa värde för invånarna.

Överst finns pådrivande ledningsprocesser, som påverkar arbetssätt och prioriteringar. Nertill finns processer som behövs för att utveckla och stödja verksamheten. Gränsdragningen mellan de tre olika delarna är inte självklar; verksamheter kan anses höra hemma i olika delar av bilden. Regiongemensamma inriktningar för stödprocesserna beskrivs nedan.

Mål och tillitsbaserad styrning

Region Jönköpings läns målstyrning ses över. Att leda och styra en komplex organisation förutsätter att ledning och medarbetare vet vad uppgiften är och åt vilket håll de ska gå. Det förutsätter en gemensam verklighetsbild och förståelse för de mål som beslutas. Medarbetare ska få mer att säga till om och ges möjlighet att ta större ansvar.

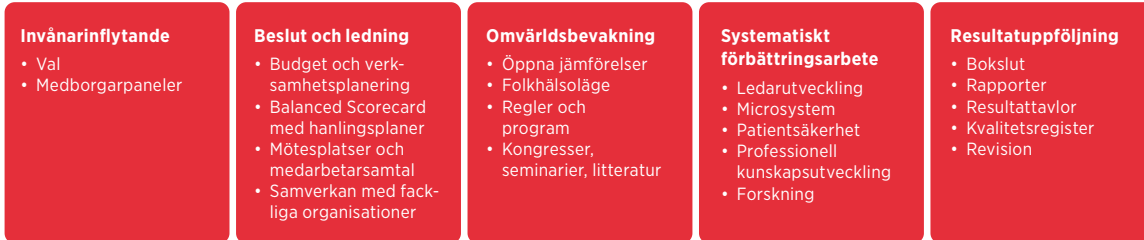
Region Jönköpings län ska initiera en process för ökad tillitsbaserad styrning och ledning genom delaktighet av medarbetare och i dialog med länets kommuner för att utveckla Region Jönköpings läns målstyrning på fullmäktige- och nämndnivå.

Processorientering

En förutsättning för långsiktigt hållbar verksamhet är utveckling och förbättring av arbetssätt

Figur 5 Region Jönköpings län som system.

Vi leder, samordnar och utvecklar genom:

Så arbetar vi för att möta invånarens behov:

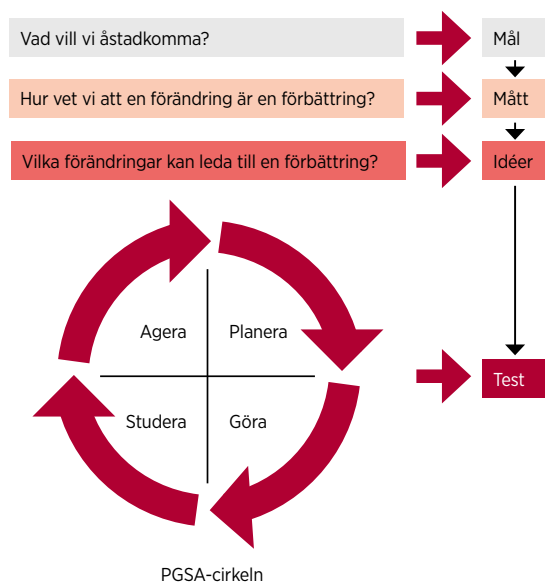

Så arbetar vi för att utveckla och stödja verksamheten:

genom ständiga förbättringar. Att kunna arbeta med ständiga förbättringar förutsätter ett system med väl definierade processer och tydliga mål. Så snart en process är känd av medarbetarna och har ett visualiserat mål, finns möjligheter att göra den allt bättre med hjälp av ständiga förbättringar. Genom en tydlig systematik i form av mål, mätningar och upprepade PGSA-cykler (planera, göra, studera, agera) med alla medarbetare involverade kommer vi allt närmare målet.

Figur 6 Mål, mätningar och PGSA-cykler

Ju högre takten är för genomförda dokumenterade förbättringar enligt modellen ovan, desto snabbare når vi målen och därmed visionen.

Många av Region Jönköpings läns processer upprepas på flera håll i organisationen. För bästa möjliga resultat krävs att dessa processer är lika i sin utformning och leder till likartade resultat. Först då kan vi förenkla och förbättra för såväl externa som interna kunder som processen är till för. Att arbeta processorienterat med ständiga förbättringar ställer krav på tydligt ledarskap som är i ständig utveckling och utgår ifrån förändringsledning samt att de medarbetare som berörs är involverade i processen i alla led.

För att nå likartade länsövergripande processer behöver vi samverka över organisatoriska gränser. En process spänner många gånger över flera organisatoriska gränser och kräver därmed att alla involverade gemensamt gör PGSA-cyklerna. En förbättring som genomförts på ett ställe i organisationen har inte nått sin fulla potential

förrän den också genomförts på andra ställen i organisationen där samma arbete utförs. Modeller för länsövergripande processförbättring och spridning är en nödvändighet för att vi ska kunna hålla jämna steg med omvärlden vad gäller kundnöjdhet, kvalitet och resursförbrukning.

Digitalisering

Region Jönköpings läns förmåga att digitalisera arbetsprocesser och utveckla enkla och användbara tjänster är avgörande för att kunna möta de förväntningar som såväl invånare som medarbetare har på effektiva, säkra och moderna arbetssätt och servicenivåer. Argument, motiv och tillvägagångssätt för hur vi och andra aktörer i landet bör arbeta med digitalisering finns beskrivna i olika strategier och styrdokument på såväl nationell, regional nivå samt för Region Jönköpings län som organisation i avsnitten Regional utveckling och Folkhälsa och sjukvård i denna budget.

Sveriges invånare förväntar sig en smart, tillgänglig och kvalitativ välfärd med ökad tillgång till teknologi som ger snabb och sammanhållen service. En av de större utmaningarna är kompetensförsörjningen. Sektorn kan inte rekrytera så många som behövs av den enkla anledningen att det inte finns tillräckligt med personer i arbetsför ålder på den svenska arbetsmarknaden. Tillvaratagen på rätt sätt ger digitaliseringen kommuner och regioner möjligheten att hantera utmaningar och invånarnas förväntningar – att erbjuda en effektiv och innovativ välfärd. För att detta ska ske behöver vi skapa grundläggande förutsättningar för verksamhetsutveckling i en digital tid.¹

Region Jönköpings län har antagit målet att bli bäst i Sverige på digitala vårdtjänster och stödsystem och att ta till vara på digitaliseringens möjligheter, enligt planen Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård. Det är ett mycket offensivt mål eftersom regeringens Digitaliseringsstrategi är att Sverige ska bli bäst i världen. Bakgrunden till arbetet är den digitalisering som sker i samhället samtidigt som utvecklingen av digitala tjänster och infrastruktur är ett utpekat område i Region Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi (RUS) och arbetas med i Digitaliseringsrådet för Region Jönköpings län.² Regionledningskontoret får i uppdrag att leda arbetet med att nå målet och under 2021 konkretiseras planen att uppnå målet.

¹Strategi för utveckling i en digital tid, SKR
²Digitaliseringsstrategi Region Jönköpings län
 antagen av Regionfullmäktige.

Region Jönköpings läns arbete med digitalisering behöver utgå från flera intressentperspektiv; invånarens, medarbetares, chefers och samverkanspartners. Identifierade områden för att lyckas är; delaktighet och möjlighet till dialog för invånarna, samnyttjande och samarbete med andra aktörer, verka för standardiserade lösningar, förändringsledning (ledarskap) i organisationen, nytänkande vad gäller utformning av offentliga välfärdstjänster, digital kompetens hos medarbetare och chefer, en god digital arbetsmiljö samt att ta tillvara snabbhet hos andra aktörer. Digitala verktyg och processer är en väg att nyttja resurser optimalt. För att nå önskad effekt av digitaliseringen krävs samtidigt att mindre värdeskapande arbetssätt fasas ut.

Det krävs förändrade arbetssätt för att få en förflyttning av hälso- och sjukvård från sjukhusvården till den nära vården, bättre förutsättningar för egenvård och förebyggande insatser. Digitalisering och artificiell intelligens är viktiga verktyg för att transformera arbetssätt och för att minska resursanvändningen. Implementeringen av förändrade arbetssätt och förflyttningen behöver ske successivt.

Kommunikation som verktyg för måluppfyllelse

Med kommunikation som strategiskt verktyg arbetar vi tillsammans för att förverkliga Region Jönköpings läns strategiska mål och visionen om ett bra liv i en attraktiv region.

God kommunikation bygger på vår förmåga att förstå vad länsinvånare, medarbetare, samarbetspartners och andra intressenter behöver och vill veta. Vår kommunikation ska vara målgruppsanpassad och tillgänglig och Region Jönköpings län ska uppfattas som en kommunikativ organisation. I dialogen med våra målgrupper ska vi hela tiden säkerställa att deras behov styr valet av innehåll och kanal. Kommunikationen ska öka invånarnas kunskap om Region Jönköpings län och ge möjlighet till insyn och delaktighet.

Det är viktigt att organisationen och all verksamhet är transparent för att skapa förtroende för varandra i en stor organisation. Kommunikationen, såväl extern som intern, ska bidra till att stärka varumärket Region Jönköpings län.

Säkerhet och beredskap

Region Jönköpings läns arbete med säkerhet och beredskap ska utvecklas kontinuerligt under planperioden. Området omfattar allmän säker-

het, IT-säkerhet, informationssäkerhet samt beredskapsfrågor d.v.s. krisberedskap, civilt försvar samt säkerhetsskydd. En uppbyggnad pågår av det civila försvaret i Sverige där regionerna ansvarar för en viktig del. För detta avsetter regeringen via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) medel och regionernas åtaganden beskrivs i överenskommelse mellan Sveriges kommuner och regioner (SKR) och staten genom MSB. SKR har även under 2019 och 2020 arbetat fram en skrift, Robust region, som ska fungera som stöd i regionernas arbete med det strategiska säkerhet- och beredskapsarbetet. Under planperioden kommer dessa två områden att vara högt prioriterade.

Allmän säkerhet

Region Jönköpings län bedriver ett systematiskt arbete för att förebygga och förhindra att regionens verksamhet och personal utsätts för brott eller brandolyckor.

Genom att aktivt arbeta med det fysiska skyddet, utbildning för personalen, regelverk och rutiner skapas förutsättningar för att invånare, medarbetare och förtroendevalda ska vara trygga i Region Jönköpings läns lokaler och verksamheter.

Beredskapsfrågor, krisberedskap, civilt försvar

Region Jönköpings län ansvarar för att planera för och hantera alltifrån dagliga störningar, till större olyckor och mer omfattande samhällsstörningar och ytterst krig. Det innebär att planeringen behöver dimensioneras utifrån hela hotskalan och en förmåga behöver byggas upp för att både kunna hantera vanligt förekommande incidenter i vardagen och så kallade särskilda händelser som inte inträffar lika ofta. Planeringen behöver också omfatta hur Region Jönköpings län tänker sig att motstå och hantera omfattande händelser med svåra konsekvenser, så kallade extraordinära händelser i fredstid, samt förbereda organisationen på att ställa om och vara en del av det civila försvaret vid höjd beredskap och krig. I samarbete med regionala aktörer och näringslivet behöver en robust beredskap säkerställas och den regionala försörjningsförmågan utökas.

IT-säkerhet

I takt med digitaliseringen blir IT-tjänster allt mer kritiska för att Region Jönköpings läns verksamheter ska fungera. Samtidigt medför digitaliseringen ofrånkomliga risker och hot, och utgör en komplex säkerhetsutmaning. Ett väl fungerande IT-säkerhetsarbete är därför en förutsättning för

att upprätthålla en IT-miljö med hög funktionalitet, tillgänglighet, kapacitet och stabilitet.

Informationssäkerhet

Region Jönköpings län fortsätter att utveckla arbetet inom informationssäkerhet. Målet är att bli ännu bättre på att arbeta systematiskt och riskbaserat med informationssäkerhet för att leva upp till interna och externa lagar och riktlinjer samt skapa förutsättningar för en trygg och säker digitalisering. Ett aktivt arbete med informationssäkerhet är viktigt för att säkerställa en god kontinuitetshandling i våra verksamheter samt skapa förtroende hos allmänheten för informationshandlingen.

Säkerhetsskydd

Säkerhetsskyddslagen omfattar alla som bedriver verksamhet som är viktig för landets säkerhet. Säkerhetsskydd handlar om att skydda säkerhetskänslig verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten. Lagen kräver att man genomför en säkerhetsskyddsanalys och utifrån den vidtar de åtgärder som behövs. Det kan t.ex. gälla informations- och IT-säkerhet, skydd av lokaler och anläggningar samt säkerhetsklassning av personal.

HÅLLBAR UTVECKLING

Region Jönköpings län har höga ambitioner för hållbar utveckling. Som medlem i Klimatrådet står regionen bakom Klimat- och energistrategi för Jönköpings län som togs fram tillsammans med Länsstyrelsen 2019. Under 2020 antog regionfullmäktige ett nytt program för hållbar utveckling som gäller den egna verksamheten under perioden 2021–2025. Region Jönköpings län bidrar också i det regionala utvecklingsuppdraget till att de nationella miljö kvalitetsmålen nås samt verkar för skydd av ändliga resurser såsom åkermark och grundvatten. Vi ska bidra till ett bra liv i en attraktiv region för dagens och framtidens generationer. Därför är det självklart för oss att våra verksamheter bidrar till att minimera miljöpåverkan och utjämna orättvisa livsvillkor. Vi vill skapa tillväxt och utveckling som är långsiktigt hållbar både socialt, miljömässigt och ekonomiskt – både för våra medarbetare i organisationen och för länets invånare.

Världens länder har åtagit sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. Agenda 2030 innehåller 17 globala mål och 169

delmål som ska leda till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikhet och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa, samt skydda planetens naturresurser och lösa klimatkrisen. De globala målen är integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den sociala, den ekologiska och den ekonomiska.

Program för hållbar utveckling

I hållbarhetsprogrammet visar vi hur vi ska arbeta för att bidra till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Målen visar också hur vi ska arbeta för att på ett långsiktigt hållbart sätt nå vår vision ”För ett bra liv i en attraktiv region”.

En hållbar utveckling tillgodoser alla människors behov och mänskliga rättigheter idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. För att utvecklingen ska vara hållbar måste vi uppnå hållbarhet inom alla tre hållbarhetsdimensioner – ekologisk, social och ekonomisk. De tre dimensionerna måste också hela tiden samverka och förhålla sig till varandra.

Ett ekologiskt hållbart samhälle innebär att ta ansvar för hur vi brukar planetens resurser. Det vill säga att skydda planeten genom att långsiktigt förvalta, skydda och bevara naturresurser, konsumera och producera hållbart samt öka beredskapen mot klimatförändringar. Vi kan bidra genom att använda våra resurser klokt, minimera utsläpp till luft och vatten, bevara biologisk mångfald och verka för en hållbar konsumtion, produktion och samhällsplanering. Vi arbetar aktivt för att skydda Vättern som dricksvattentäkt och naturområde, och motsätter oss därmed miljöskadliga åtgärder såsom gasborrning, gruvbrytning och utökade skjutövningar i området.

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett bra liv med god hälsa, utan orättfärdiga hälsoskillnader. Ett samhälle där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Ekonomisk hållbarhet innebär att förvalta och utveckla mänskliga och materiella resurser på ett långsiktigt hållbart sätt. Vi verkar för en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk utveckling där varje generation bär kostnaderna för den service som den generationen beslutar om och själv konsumerar.

Framgångsfaktorer för att nå vår vision

För att nå vår vision ”För ett bra liv i en attraktiv region” har fyra framgångsfaktorer som täcker in helheten i begreppet hållbarhet identifierats:

- Vi är till för alla.
- Vi är klimatsmarta.
- Vi bidrar till en sund livsmiljö.
- Vi använder våra resurser klokt.

Utifrån framgångsfaktorerna har vi definierat mål och prioriterade åtgärder.

Mål och prioriterade åtgärder

I hållbarhetsprogrammet formulerar vi mål till år 2025. Då ska vår organisation ha tagit betydande steg för att verksamheten ska bedrivas i linje med en hållbar utveckling.

Hållbarhetsprogrammet omfattar mål och prioriterade åtgärder som ska genomföras där vi har en betydande möjlighet att skapa en hållbar utveckling

- i den egna verksamheten
- som samhällsaktör
- som finanssör
- som delägare i bolag.

Prioriterade åtgärder är sådana åtgärder som är särskilt resurskrävande. Övrigt åtgärdsarbete bedrivs inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering och via genomförandeplanen.

Varje verksamhet har ett ansvar för att arbeta med hållbarhetsprogrammet utifrån regelverk och sin egen verksamhetsstyrning. Det innebär att varje chef och medarbetare har ett ansvar inom sitt ansvarsområde för att hållbarhetsprogrammet genomförs och att arbetet följer linjeorganisationen, detta säkerställs genom att delmål, aktiviteter samt mätetal läggs ut i verksamhetsområdenas verksamhetsplaner. Hållbarhetsprogrammet omfattar våra helägda bolag. Vi ska verka för att de bolag där vi äger en väsentlig del arbetar för att nå målen i vårt hållbarhetsprogram. I hållbarhetsprogrammet beskrivs hur utsläppen från den egna verksamheten i Region Jönköpings län ska minska för att bidra till att målet i Parisavtalet om högst 1,5 graders global uppvärmning nås.

Perspektiv: Lärande och förnyelse

Närmare 30 års arbete med organisatoriskt lärande visar betydelsen av lärande och ständiga förbättringar i service och processer. Innovationer och nya arbetssätt växer fram genom att många är motiverade för, och engagerade i, ett ständigt pågående förbättringsarbete. Detta är möjligt när alla medarbetare och chefer ges förutsättningar att bidra med, och utveckla, sitt engagemang och sin kompetens. Grundläggande i chef- och ledarskap är att för bästa möjliga verksamhet utifrån behov skapa förutsättningar för lärande, utveckling och delaktighet. Därför engageras alla medarbetare i lärande och systematiskt förbättringsarbete inom sina verksamhetsnära arbetslag/mikrosystem och i att förnya sina arbetsprocesser och sin egen kompetens. Förnyelse och innovationer uppmärksammas särskilt. Patienters och invånares kompetens och synpunkter blir allt viktigare delar i förbättringsarbetet.

Ett väl fungerande ledningssystem innebär effektiv ledning och styrning samt att erfarenheter från olika lokala förbättringsarbeten stimuleras och tas tillvara i hela organisationen. För att utveckla det övergripande ledningssystemet arbetar vi med kriterierna i Utmärkelsen Svensk Kvalitet.

Lärande och innovation

Region Jönköpings läns utvecklingsstrategi baseras på fyra principer:

- Lärande är nyckeln till utveckling och förbättring.
- Förbättring går på bredden och djupet.
- Förbättringar görs av både ledningen och enskilda medarbetare.
- Genom nya angreppssätt och förbättrade arbetsprocesser höjs värdet på Region Jönköpings läns tjänster.

Lärande- och förnyelsearbetet skapar förutsättningar för att

- behålla det som fungerar bra i nuet och säkra dess uthållighet
- förbättra det som kan förbättras i nuet – ständiga förbättringar
- finna nya sätt att förändra nuet på – förnyelse.

Ökade krav på säkerhet och avancerad teknik, höjer kraven på utbildning och träning. Inom hälso- och sjukvården är Metodikum en läns-gemensam verksamhet som stödjer medarbetarnas möjligheter att träna sina färdigheter och teamsituationer kring patienten.

Verksamhetsförlagd utbildning under studietiden är av stor betydelse. Kontinuerlig samverkan med utbildningsanordnare skapar förutsättningar för integration av teori och praktik som studenterna behöver.

För att så bra som möjligt ta vara på de äldre medarbetarnas kompetens ges förutsättningar och möjligheter att fortsätta arbeta. De är en viktig resurs i verksamheten som mentorer och handledare för nyutbildad personal.

Region Jönköpings län samverkar alltmer med andra huvudmäns verksamheter, till exempel kommunerna, sydöstra sjukvårdsregionen och olika lärosäten och utbildningsanordnare. Ett tätt samarbete med lärosäten och utbildningsanordnare är viktigt för att säkra kompetensförsörjningen samt kvalitet och innehåll i utbildningarna. Samarbete pågår inom en rad olika områden och yrkesgrupper. Några exempel:

- Jönköping är en av fyra huvudstudieorter för läkarprogrammet vid Linköpings universitet.
- Arbete pågår tillsammans med kommunerna kring vård- och omsorgscollege.
- Tätt samarbete sedan tidigare med flera högskolor kring både grund- och specialistutbildningar för sjuksköterskor.

För att säkerställa en långsiktigt hållbar rekrytering av tandläkare och tandsköterskor satsar Region Jönköpings län tillsammans med Jönköping University på att inrätta utbildningar för både tandläkare och tandsköterskor i länet.

Ständiga förbättringar

I takt med de förändringar som sker i omvärlden ska Region Jönköpings län stärka och förnya verksamheten för attraktivitet och tillväxt och för att nå bättre folkhälsa och bättre vård. Utgångspunkten är att arbeta med det som skapar värde för invånarna inom hälso- och sjukvård och regional utveckling, för bättre hälsa, bättre vård till lägre kostnader. Detta är en del av ständiga förbättringar.

Kraftsamlingen är både ett förhållningssätt och ett riktat arbete inom avgränsade områden i hela verksamheten. Inom hälso- och sjukvård görs översyn av olika specialtområden för att skapa en jämlik vård. Utgångspunkten för arbetet är folkhälsa och partnerskap med patienten. Arbetet har sitt fokus på kostnadseffektivitet och nya arbetssätt med bibehållen eller förbättrad kvalitet. KPP (Kostnad per patient) och KPS (Kapacitet

och produktionsstyrning) kan vara verktyg för att styra resurser mot kostnadseffektivitet. För att uppnå en likvärdig verksamhet är det viktigt att resurser används kostnadseffektivt och fördelas jämnt. Utveckling av nya arbetssätt, fokus på hälsa och egenvård liksom RAK (Rätt använd kompetens) och digitalisering är viktiga delar i planerna.

Behovet av fortsatt kraftsamling i hälso- och sjukvården förstärks av välfärdsutmaningen, den demografiska utvecklingen under kommande decennier, samt att kostnaderna överstiger budgeten. Vår nettokostnad ligger dock lägre än riksgenomsnittet jämfört med andra regioner.

I takt med att nya arbetssätt och processer introduceras behöver också äldre fasas ut. På så sätt förhindras ökad arbetsbörda som inte bedöms värdeskapande.

Ett prioriterat uppdrag under 2021 är att samtliga verksamheter sätter fokus på att identifiera arbetssätt eller arbetsuppgifter som inte längre bedöms som värdeskapande och beskriver hur man arbetat med att förändra eller fasa ut dessa.

Perspektiv: Medarbetare

Vårt mål är att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare, och kunna erbjuda och bedriva en verksamhet med högsta kvalitet. För att långsiktigt kunna säkerställa kompetensförsörjning och vara en attraktiv arbetsgivare är en god arbetsmiljö och möjlighet till kompetensutveckling avgörande. Det gäller både för rekrytering och för att behålla viktig kompetens. Alla medarbetare ska ha ett hållbart arbetsliv.

Region Jönköpings län ska vara en god förebild för andra arbetsgivare och lyhörd gentemot medarbetarna. I arbetet med ständiga förbättringar och klok resursanvändning krävs en öppenhet för nya arbetssätt, möjlighet till delaktighet och inflytande från medarbetare. Kompetensförsörjning och en aktiv personalpolitik är och kommer fortsatt vara en av de strategiskt viktigaste frågorna för utvecklingen av Region Jönköpings län.

För att uppnå målet med att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare arbetas det under 2021 fram ett "medarbetarlöfte". Medarbetarlöftet blir kärnan i vårt arbetsgivarvarumärke och ska fånga essensen av vad Region Jönköpings län är

och vad som gör oss unika. Målet med ett medarbetarlöfte är att attrahera nya medarbetare och behålla befintliga kollegor. Medarbetarlöftet är tänkt att spegla hur de anställda upplever sitt arbete hos Sveriges bästa offentliga arbetsgivare.

Medarbetarlöftet sammanfattar vad du kan förvänta dig av att arbeta i Region Jönköpings län och vad arbetsgivaren förväntar sig av dig. Ett medarbetarlöfte är sanningsenligt och överensstämmer med den bild medarbetarna har av hur det är att arbeta i Region Jönköpings län. Medarbetarlöftet skapar attraktiva associationer och uppfattningar om hur det är att jobba inom Region Jönköpings län kopplat till kultur, arbetsmiljö, karriärutveckling, löner och förmåner.

Utgångspunkter i siffror

Totalt har Region Jönköpings län cirka 10 750 medarbetare varav knappt 80 procent är kvinnor. 94 procent är tillsvidareanställda och 6 procent är visstidsanställda. Dessutom finns cirka 250 timavlönade årsarbetare. Andelen heltidsanställda månadsavlönade uppgår till 84 procent och medelåldern bland medarbetarna är 46,2 år. Ungefär 270 medarbetare, eller knappt 3 procent, går i pension varje år de närmaste tio åren.

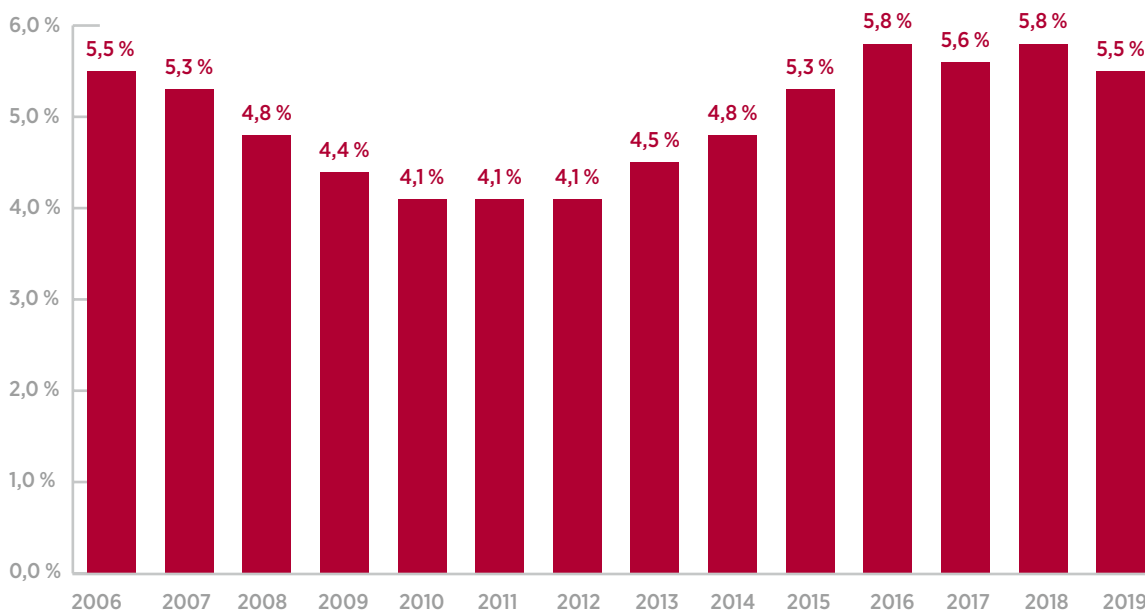
Sjukfrånvaron förändras vanligen på ett regelbundet sätt över tid. Baserat på den trenden borde vi nu vara inne i en period med minskande sjukfrånvaro. Under 2020 har dock sjukfrånva-

ron hittills varit betydligt högre än vad som förväntats. Det är kopplat till coronapandemin och de striktare rekommendationerna från Folkhälsomyndigheten. Region Jönköpings läns sjukfrånvaro ligger i jämförelse med andra regioner något under riksgenomsnittet.

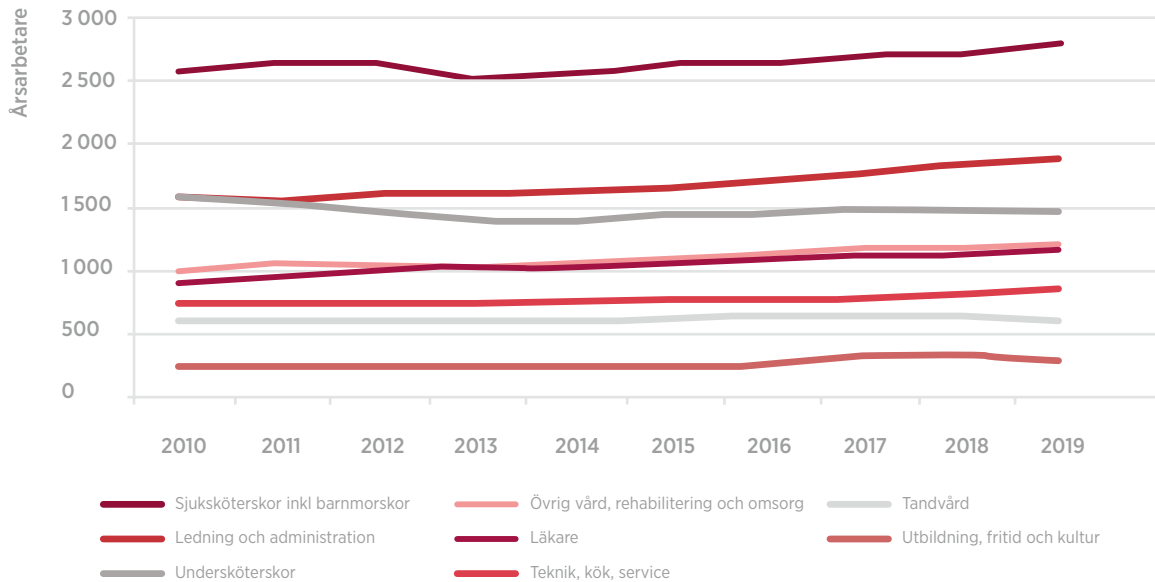
Verksamhetsövergångar inom hemsjukvård, länstrafik, sjukhusapotek, primärvård och regionbildning har påverkat antalet medarbetare i olika personalgrupper över tid. Sedan regionbildningen 2015 har antalet årsarbetare i Region Jönköpings län totalt sett ökat med ca 8 procent fram till 2019. Läkare har ökat med 8 procent och sjuksköterskor har ökat med 6 procent. Den tidigare minskningen av undersköterskor har vänt och istället har en ökning skett de senaste åren. I årsarbetare räknat motsvarar det ungefär 160 sjuksköterskor, 85 läkare och 30 undersköterskor. Även gruppen ledning och administration har ökat med ca 230 årsarbetare till följd av nya uppdrag inom främst regional- och kommunal utveckling, energikontor och länstrafik samt genom utökning av vissa stödfunktioner kopplat till bland annat kompetensförsörjning, sjukhusstöd och IT.

Fördelning och utveckling inom sju av regionens stora personalgrupper mätt i årsarbetare framgår av figur 8 sidan 23, utveckling av månadsavlönade årsarbetare.

Figur 7 Den totala sjukfrånvarotiden, ackumulerad under året, som andel (%) av den tillgängliga ordinarie arbetstiden.

Figur 8 Utveckling av månadsavlönade årsarbetare per den sista december respektive år.

Även om antalet medarbetare i Region Jönköpings län totalt sett har ökat den senaste femårsperioden finns bemanningsproblem och det är svårrekryterat inom vissa verksamheter och områden.

Nationella prognoser visar att tillgången på flera större yrkesgrupper kommer att vara begränsad även framöver. Inom vissa yrkesgrupper finns också utmaningar som till exempel generationsväxlingar eller hög personalomsättning.

Under 2019 var personalomsättningen 8,6 procent; 870 medarbetare slutade sin anställning varav 270 gick i pension. Det är en minskning med 0,1 procentenheter jämfört med 2018. Under samma period tillsvidareanställdes 990 medarbetare. Personalomsättningen skiljer sig åt i olika yrkesgrupper och under 2021 följs utvecklingen med syfte att minska oönskad personalomsättning.

Coronapandemin har inneburit en stor påfrestning för hälso- och sjukvården och medarbetarna inom Region Jönköpings län och har lett till att verksamheter har belastats olika avseende arbetsmiljö och återhämtning. Ett uppdrag gavs under 2020 att förbättra arbetsmiljön inom Operation- och Intensivvårdsavdelningarna i Region Jönköpings län och uppdraget fortsätter under 2021 i syfte att långsiktigt kunna säkerställa kompetensförsörjningen och vara en attraktiv arbetsgivare.

Under 2020 kopplades Arbetsmiljöenheten (AME) in för att erbjuda stöd och behandling löpande för medarbetare som varit involverade i covidvården. Detta arbete fortsätter under 2021 och vid behov sker en resursförstärkning till AME under 2021.

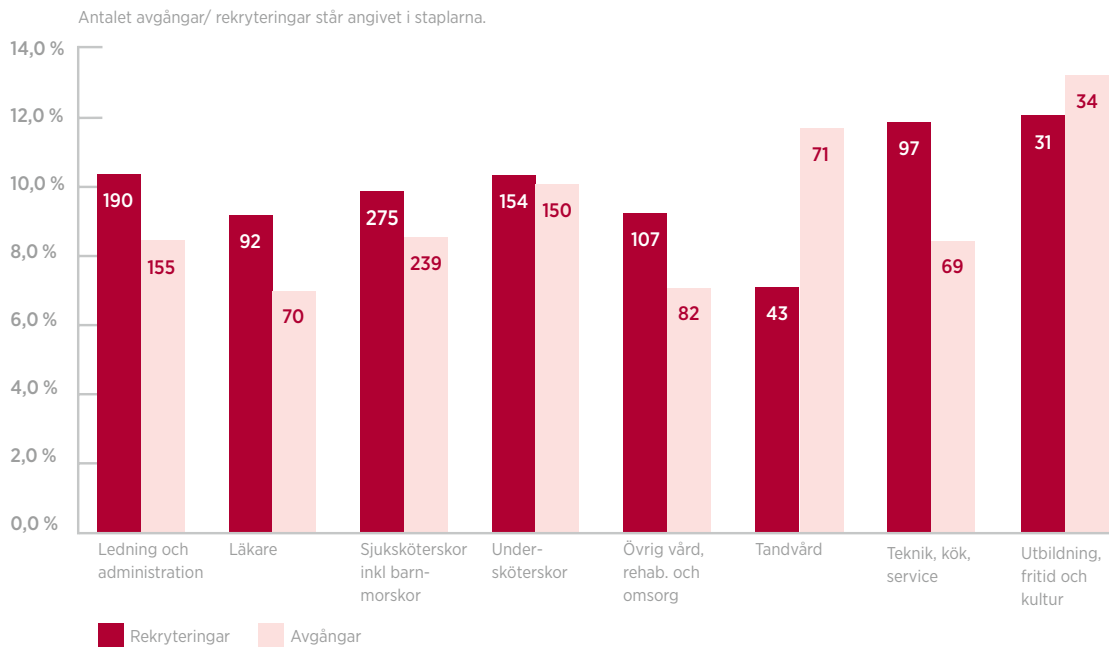
Region Jönköpings län arbetar aktivt med att erbjuda länsinvånare som har fått sin vård uppskjuten, där planeringen anpassas efter rådande smittläge i samhället och påvisat vårdbehov hos invånarna. Det är viktigt att medarbetarnas arbetsmiljö beaktas inom berörda verksamheter.

Strategisk kompetensförsörjning

Sveriges befolkning fortsätter att växa och det finns en stor utmaning i att antalet barn, unga och äldre ökar snabbare än den arbetsföra befolkningen. Den demografiska utvecklingen i Region Jönköpings län stämmer väl överens med utvecklingen nationellt vilket innebär att det inte kommer finnas utrymme att öka personalstyrkan i förhållande till de krav som den totala befolkningstillväxten betingar. Det kommer därför krävas fler och andra insatser än bara rekrytering för att fortsatt kunna ha en god kompetensförsörjning av verksamheten.

Att stärka arbetsgivarvarumärket är en central strategi för att attrahera nya och engagera befintliga medarbetare. Arbetet sker inifrån och ut genom att en positiv kultur skapar stolta medarbetare

Figur 9 Personalomsättning och antal externa avgångar/rekryteringar inom Region Jönköpings län 2019. Andel avgångar och rekryteringar för tillsvidareanställda januari 2019 till december 2019.

och goda ambassadörer. Genom ökad synlighet och målgruppsanpassad kommunikation marknadsförs Region Jönköpings län som en attraktiv arbetsgivare och en framgångsrik organisation. En välfungerande rekryteringsprocess och ett bra bemötande av alla arbetssökande är en viktig del i strategin för att bygga arbetsgivarvarumärket. Ett aktivt arbete med samrekrytering kan öka möjligheterna att attrahera hitflyttande nya medarbetare. Region Jönköpings läns kompetensförsörjningsprocess ger förutsättningarna för arbetet.

Samarbetet mellan Region Jönköpings län och Jönköping University ska fördjupas för att utveckla en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning.

Kompetenta, delaktiga och engagerade medarbetare

Kompetensen och engagemanget hos medarbetarna är avgörande för organisationens framgång. Verksamhetens behov, regelbundna medarbetarsamtal och individuella kompetensutvecklingsplaner ligger till grund för att utveckla och tillföra kompetens på ett sätt som stärker såväl individen som verksamheten i sin helhet.

Medarbetarskapet bygger på ett välfungerande samarbete mellan kollegor, medarbetare och chefer i det dagliga arbetet. Det är allas gemensamma ansvar att bidra till god arbetsmiljö och god kommunikation. Medarbetarskapet är an-

svarsfullt och krävande, samtidigt som det är meningsfullt och utvecklande. En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en behöver därför se sin roll i helheten, ha klara mål, de medel som krävs samt kunskap om hur resultat ska uppnås. Inom regionen arbetar vi med samverkan med medarbetare och fackliga organisationer genom medarbetarsamtal, arbetsplatsträffar och i samverkansgrupper. Samverkansavtal, medarbetarpolicy och våra grundläggande värderingar ger förutsättningar för medarbetarskap och delaktighet.

Arbetet med att använda rätt kompetens är centralt på varje nivå och del i organisationen. En ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån personalens kompetens och där de gör mest nytta är en förutsättning för kvalitet och effektivitet. Inom hälso- och sjukvården finns det möjligheter att omfördela arbetsuppgifter mellan olika professioner, vilket kan underlätta arbetet med att uppnå en effektiv, tillgänglig och säker vård där den samlade kompetensen används på bästa möjliga sätt. Förutsättningarna att lyckas rekrytera och behålla personal skiljer mellan olika verksamheter och geografiska områden, vilket ibland kräver riktade satsningar på platser med bemanningsproblem.

Att alla medarbetare ges möjlighet till kompetensutveckling är prioriterat och som behöver förstärkas, frågan beaktas i det prioriterade uppdraget att forma ett ”medarbetarlöfte.

Ett flertal satsningar med fokus på arbetsätt och rätt använd kompetens pågår och fortsätter utvecklas under 2021. En länsövergripande resursenhet för sjuksköterskor för att underlätta bemanning skapades under 2020 och utvecklas under 2021. Arbetet med olika arbetstidsmodeller, till exempel 80-10-10, fortsätter i projektform. Ökade möjligheter ges att, där verksamheten så tillåter, arbeta på distans.

Den pågående satsningen på karriärtjänster för yrkesskickliga sjuksköterskor fortsätter och kommer att utvärderas under 2021.

Region Jönköpings län erbjuder sedan tidigare förmånen att genom högskolestudier vidareutbilda sig till specialistsjuksköterska med bibehållen grundlön. Under 2020 utökades antalet utbildningstjänster för specialistsjuksköterskor till att omfatta andra yrkesgrupper med akademisk examen till specialiserad vidareutbildning utifrån verksamhetens behov. Under 2021 utökas denna möjlighet för undersköterskor som vill utbilda sig till specialistnivå utifrån Region Jönköpings läns behov.

En väl fungerande lönebildning och långsiktigt hållbara arbetsvillkor är en viktig förutsättning för att fortsatt vara en attraktiv arbetsgivare. Lönebildningen är en del i verksamhetsstyrningen och drivkraften att motivera till bra arbetsprestationer. Varje medarbetare ska, under hela sitt yrkesliv, kunna påverka sin lön genom att utvecklas i arbetet, utöka sin erfarenhet och förbättra sina arbetsresultat. Våra kollektivavtal och Riktlinjer för lönebildning i Region Jönköpings län ger förutsättningarna för arbetet. Region Jönköpings län driver en lönepolitik inriktad mot konkurrenskraftiga löner som kan hävda sig på marknaden. Lönebildningen ska stimulera till ökat engagemang och utveckling av verksamhetens produktivitet och kvalitet. Löneöversynen ska vara en naturlig del i den löpande verksamheten och ge möjlighet till löneutveckling för de medarbetare som bidrar mest till verksamheten.

För att nå en ökad attraktivitet och underlätta bemanning av flera kliniskt nära yrkesgrupper gjordes en riktad lönesatsning om 50 miljoner kronor 2020 och denna utökas med 50 miljoner

kronor under 2021. Genomförd kartläggning av Region Jönköpings läns löner ligger till grund för de riktade satsningar som påbörjas under planperioden med syfte att nå önskad lönestruktur.

Region Jönköpings län erbjuder goda möjligheter att jobba med utveckling och förbättringsarbete. Genom att tydliggöra karriärmöjligheter och främja intern rörlighet ges medarbetare en möjlighet att utveckla både sig själva och verksamheten.

Hälsa och likabehandling

Region Jönköpings län arbetar aktivt med hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser för en god organisatorisk och social arbetsmiljö. I det systematiska arbetsmiljöarbetet ska riskbedömningar, handlingsplaner, åtgärder och uppföljningar ske regelbundet för att främja en god hållbar arbetsmiljö och förebygga ohälsa och olycksfall.

Goda resultat avseende rehabilitering kräver tidiga och aktiva insatser, bland annat i samverkan med företagshälsovården, hälso- och sjukvården och Försäkringskassan. Alla medarbetare ska erbjudas en likvärdig arbetslivsinriktad rehabilitering utifrån sina behov. Målet är att medarbetare som är i pågående sjukskrivning ska få ökat stöd och tidigare komma tillbaka till arbete.

Region Jönköpings läns hållbarhetsprogram omfattar sociala förhållanden, ekonomiska villkor och miljöhänsyn. Det sociala hållbarhetsarbetet utgår från människors lika värde och att människor med olika bakgrund, färdigheter och livserfarenheter berikar varandra med ny kunskap och nya insikter. I programmet utvecklas arbetsgivarens arbete med åtgärder för lika möjligheter och rättigheter.

En av fyra framgångsfaktorer i Hållbarhetsprogrammet är Vi är till för alla. Under planperioden ska chefer få ett ökat stöd i arbetet med aktiva åtgärder för lika rättigheter och möjligheter med särskilt uppmärksamhet på de sju diskrimineringsgrunderna.

Region Jönköpings län som arbetsgivare strävar efter att ha en god relation med fackförbunden och efter en god samverkan centralt och lokalt. Samarbetet med fackförbunden ska vara fortsatt gott. Under 2020 gavs ett uppdrag att forma för central samverkansgrupp och lokal samverkan ses över och detta arbete fortsätter under 2021.

Att erbjuda medarbetare möjlighet att arbeta heltid bidrar till att lösa de kommande demografiska utmaningarna samt gör det både attraktivt att arbeta i vår organisation och bidrar till ökad jämställdhet. Samtidigt är det viktigt att medarbetarna ges inflytande över den egna arbetsituationen och har en möjlighet att påverka sitt dagliga arbete och sina arbetstider utifrån verksamhetens behov.

Alla nya medarbetare får såväl en allmän introduktion till att jobba i Region Jönköpings län och våra värderingar som en arbetsplatsnära introduktion med fokus på arbetsplatsen och kommande arbetsuppgifter. Inom hälso- och sjukvårdens verksamheter utformas introduktionen till att ge stöd och handledning till den nyanställda. Vid utlandsrekryteringar är det även av stor vikt att den inkluderar en bred introduktion till svensk hälso- och sjukvård och det svenska samhället, premierar aktivt medarbetarskap och säkerhet.

I samband med att en anställd avslutar sin anställning är det viktigt att det hålls ett avslutningssamtal. Det som kommer fram i avslutningssamtal ska tas tillvara på ett strukturerat och systematiskt sätt. Pilot pågår vad gäller anonym enkät som komplement till avslutningssamtalen.

Inom Region Jönköpings län råder nolltolerans mot diskriminering, trakasserier, repressalier och kränkande särbehandling. Region Jönköpings län ska fortsätta arbeta aktivt för att skapa goda och lika förutsättningar för alla medarbetare oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

De aktiva åtgärderna omfattar arbetsförhållanden, löner- och anställningsvillkor, rekrytering, utbildning och kompetensutveckling samt möjligheterna att förena arbete med föräldraskap. Arbetet ska ingå som en del i det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet. Som stöd i det arbetet finns även en riktlinje för att förbygga och hantera kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier och repressalier. Arbeta för likabehandling stärker bilden av Region Jönköpings län som en attraktiv arbetsgivare.

Öppna, engagerade och kunniga chefer och ledare

Region Jönköpings län har drygt 500 chefer på

olika nivåer. Ett framgångsrikt chef- och ledarskap vilar på Region Jönköpings läns grundläggande värderingar och är en nyckel till att uppfattas som en attraktiv arbetsplats. Med fokus på invånarnas behov ska chefen, utifrån vår chefspolicy, verka för verksamhetens resultat och utveckling, medarbetares kompetensutveckling, arbetstillfredsställelse och leda det systematiska förbättringsarbetet. Cheferna är arbetsgivarföreträdare och har ett helhetsansvar för sin verksamhet och att nå uppsatta mål samt har ett tydligt mandat att leda. Lyhörighet både uppåt och nedåt i organisationen är viktigt.

Chefer behöver kontinuerligt stärkas i sin roll som arbetsgivarföreträdare och ledare. Program och utbildningar kring chefs- och ledarskap, samt talangutveckling är en viktig förutsättning för att kunna leda det systematiska förbättringsarbetet. Chefer deltar även i nätverk för engagerat ledarskap som ger utrymme att i dialog och nätverk med andra chefer, ge och få stöd och inspiration i aktuella frågor. Genom teori och praktiska övningar sker en fördjupning i konkreta frågeställningar som rör möjligheter och utmaningar i rollen som chef.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Med bred förankring hos medarbetare, politik och tjänstemän arbeta fram ett ”medarbetarlöfte” där vi som arbetsgivaren Region Jönköpings län tydliggör målet att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare.
- Den riktade lönesatsningen som påbörjades under 2020 fortsätter under året för att nå den önskade lönestrukturen och därigenom en ökad attraktivitet och underlätta bemanning.
- Arbetet inom kompetensförsörjningsenheten ska fortsätta och utvecklas under planperioden.
- En länsövergripande resursenhet för sjuksköterskor för att underlätta bemanning skapades under 2020 och utvecklas under 2021. Vid behov inkluderas fler yrkesgrupper.
- Arbetet med olika arbetstidsmodeller, till exempel 80-10-10, fortsätter i projektform.
- Formen för central samverkansgrupp och lokal samverkan ses över och utvecklas.
- Undersöka behovet av yrkesspecifik introduktion.
- Åtgärd från hållbarhetsprogrammet: Arbeta för att tydliggöra chefsuppdraget och skapa förutsättningar för ett hållbart chefskap.

Systemmätetal	Mätmetod	Periodicitet	Mätnivå	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Attraktiv arbetsgivare	Trustcruit CNPS	Tertial	RJL	Region Jönköpings län ska vara Sveriges mest attraktiva offentliga arbetsgivare.	Ny	
Personalhälsa	Heroma	Tertial	RJL/VO	Sjukfrånvaron ska vara låg och skillnaden i sjukfrånvaro mellan män och kvinnor ska minska. (från Hållbarhetsprogrammet)	4,9 %	5,1 %

Uppföljning av specifika aktiviteter, riktade insatser och åtgärder genomförs i berörda verksamheter och projekt. Inom perspektiv medarbetare kan ytterligare uppföljningsmått som inte är systemmätetal på övergripande nivå finnas.

Perspektiv: Ekonomi

Utgångspunkten för styrningen är Kommunalagens krav på god hushållning, både ur ett verksamhetsperspektiv (ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet) och ur ett finansiellt perspektiv (långsiktig och uthållig finansiering).

Kostnadseffektiv verksamhet

Verksamhetsmål inom hälso- och sjukvård och regional utveckling ska uppnås med lägsta möjliga resursinsats. För en bra styrprocess krävs att olika verksamhetsnivåers mål, resurstilldelning och resultat är tydliga, i såväl planering som genomförande och uppföljning. En ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet uppnås genom god måluppfyllelse där tjänsten producerats med en hög produktivitet (figur 10 sidan 28).

Finansiellt mål

Region Jönköpings län har en stark och stabil ekonomisk grund som skapats genom ett långsiktigt ansvarstagande. Kostnadsutvecklingen inom framförallt hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken kommer att ställa krav på finansiering och kostnadskontroll för en ekonomi i balans. Nya satsningar och reformer samt investeringar i verksamheten ska därför ske med långsiktig stabilitet i fokus. Varje generation bör bära kostnaderna för den service som den beslutar om och själv konsumerar. För att säkerställa en hälso- och sjukvård med god tillgänglighet och hög kvalitet krävs en fortsatt tydlig prioritering av välfärdens verksamheter.

Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att vi över tid ska finansiera investeringarna med egna medel. Utgångspunkten är att Region Jönköpings läns verksamheter inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag. Region Jönköpings läns ekonomiska resultat ska vara på en nivå där såväl konjunktursvängningar som framtida åtaganden kan klaras. Det handlar om att klara pensionsåtaganden gentemot personalen, investering och finansiering i all verksamhet som Region Jönköpings län ansvarar för.

Det övergripande finansiella målet innebär att:

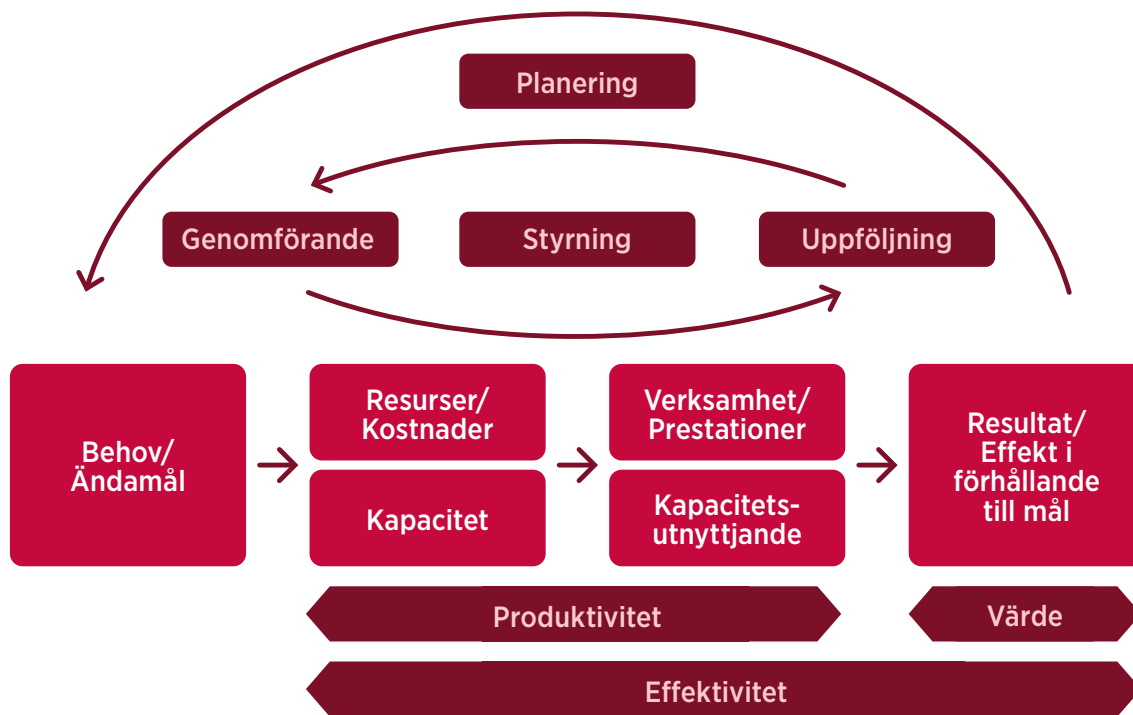
- skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning ska räcka till verksamhetens nettokostnader och investeringsutgifter
- finansiella intäkter från pensionsmedels- och rörelsekapitalförvaltningen ska täcka finansiella kostnader avseende pensionsskulden
- det övergripande finansiella målet om egenfinansiering utvärderas över tidsperioden 2015–2025.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Under 2021 påbörjas ett arbete med att utvärdera och arbeta fram målet för egenfinansiering för nästkommande period.

Av skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning ska över tid verksamhetens nettokostnader utgöra 98 procent, finansnetto 0 procent och investeringsutgifter utöver avskrivningar utgöra 0–2 procent av skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning.

Figur 10 Styrprocess för ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.

Inom den kommunala sektorn är den allmänna definitionen av egenfinansiering av investeringar att investeringsutgifterna ska täckas av årets resultat och avskrivningar. Den 1 januari 2019 förändrades den kommunala redovisningslagen så att finansiella tillgångar ska värderas till marknadsvärdet. Det innebär att orealiserade värdeuppgångar och värdenedgångar på finansiella tillgångar blir resultatpåverkande och att årets resultat ett enskilt år kan vara mycket högt alternativt lågt i förhållande till budget beroende på att orealiserade värdeförändringar påverkat resultatet. För att den förändrade redovisningsprincipen inte ska påverka hur Region Jönköpings läns mål om egenfinansiering av investeringar bedöms är scenariot för perioden 2015–2025 beräknat utifrån resultatmättet verksamhetens resultat före finansnetto och avskrivningar. På så vis får finansnettot ingen påverkan på det finansiella målet.

Pensionsskuld

Den 31 december 2019 uppgick Region Jönköpings läns pensionsåtagande till 9,0 miljarder kronor. Pensionsåtagandet regleras i huvudsak genom tre avtal: PA-KL, KAP-KL och AKAP-KL.

Avkastningen på de samlade finansiella tillgångarna på 7,4 miljarder kronor (marknadsvärde 2019-12-31) beräknas över tid täcka kostnaden för att värdesäkra pensionsåtagandet. Risk finns dock att skulden ökar kraftigt framöver, eventuellt redan 2021, genom justering av diskonteringsräntan samt ökning av den beräknade genomsnittliga livslängden. Kostnaden för den förmånsbestämda pensionen kommer att variera mellan åren under planperioden, beroende på att prognosen för inkomstbasbeloppets ökning är olika, men beräknas öka med cirka 100 miljoner kronor till 2023.

Finansiella förutsättningar

Region Jönköpings läns finansiella förutsättningar för att tillgodose medborgarnas behov beror i huvudsak på:

- befolkningsutvecklingen i länet relaterad till ökningen i riket
- samhällsekonomin utveckling och dess påverkan på skatteunderlag
- statens transfereringar
- avgiftsnivåer
- skattesats.

Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) bedömning augusti 2020 av samhällsekonomin

SKR bedömer utsikterna för BNP och sysselsättning för helåret 2020 bli svagare, jämfört med SKR:s bedömningar våren 2020. Samtidigt som SKR skriver ner den realekonomiska kalkylen revideras dock skatteunderlagsprognosen upp för 2020. Anledningen är att lönesumman ser ut att bli starkare än vad SKR beräknade före sommaren, som en följd av stora utbetalningar av permitteringslöner. Utsikterna för såväl konjunkturen som det kommunala skatteunderlaget är ändå ovissa, med anledning av covid-19.

Mycket ser nu ut att ha stabiliserats i Sverige, jämfört med den dramatiska konjunkturkolapsen under månaderna mars, april och maj. SKR bedömer att botten tycks vara passerad och aktiviteten i den svenska ekonomin förväntas nu stiga. SKR räknar med att BNP från och med det tredje kvartalet i år åter ska öka. Uppgången under det andra halvåret antas dock bli svagare än vad vi tidigare förutsatte. SKR:s BNP-estimat för 2020 landar nu på -4,9 procent.

SKR beskriver arbetsmarknaden som svag och bedömningen är att nedgången för antalet sysselsatta timmar minskar med 3 procent 2020. SKR:s kalkyl pekar på en fortsatt uppgång för antalet arbetslösa och att andelen arbetslösa en längre tid kommer att ligga över 9 procent och sannolikt hamna över 10 procent vid årsskiftet 2020/2021. SKR antar i sitt scenario att lågkonjunkturen består ända till 2023. Ett ihållande lågt resursutnyttjande i den svenska ekonomin antas således bli följden av den krisartade utvecklingen 2020. Inte förrän mot slutet av 2023 antas att timgapet är slutet; det vill säga gapet mellan faktiskt antal arbetade timmar och den beräknade timpotentialen.

För 2020 räknar SKR med en inbromsning av skatteunderlaget, till följd av fortsatt kraftig minskning av arbetade timmar. Detta motverkas visserligen av omfattande utbetalningar av permitteringslön men lönesumman ökar ändå nästan inte alls. Skatteunderlagstillväxten stannar en bit över två procent. Att den inte blir ännu lägre förklaras av en mycket kraftig ökning av inkomsterna från en rad beskattningsbara sociala ersättningar, framförallt arbetsmarknadsersättningar och sjukförsäkring. Krisåtgärderna för att mildra ekonomiska effekter av covid 19-pandemin bidrar därmed till att hålla uppe skatteunderlagstillväxten.

SKR räknar med att konjunkturåterhämtningen börjar hösten 2020, och att antalet arbetade timmar börjar återhämtas. Det leder till en större ökning av lönesumman 2021 än 2020 trots att SKR utgår från att inga permitteringslöner utbetalas nästa år. Skatteunderlaget dämpas samtidigt av att indexeringen av pensionsinkomster blir mindre än 2020 och att beskattningsbara sociala ersättningar minskar när ”coronaåtgärder” upphör 2021. Det resulterar i att skatteunderlagstillväxten blir lika låg som finanskrisens värsta år, 2009. Den underliggande ökningstakten är den lägsta sedan 1993.

I SKR:s scenario för 2022–2023 innebär vägen till konjunkturrell balans kraftig konjunkturåterhämtning med stark sysselsättningstillväxt, tilltagande löneökningar och ett skatteunderlag som växer i historiskt genomsnittlig takt.

Generella statsbidrag och utjämning

Statens bidrag till landstingssektorn består i allt väsentligt av bidraget för kommunalekonomisk utjämning och bidraget avseende läkemedelsförmånen. Syftet med kommunal utjämning är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla landsting och regioner att kunna tillhandhålla likvärdig service oberoende av länsinvånarnas inkomster och andra strukturella förhållanden. Systemet för kommunalekonomisk utjämning omfattar:

- inkomstutjämningsbidrag (staten garanterar medelskattkraft på 115 procent)
- mellankommunal kostnadsutjämning (hälso- och sjukvård, glesbygd, befolkningsförändringar, kollektivtrafik, strukturella löneskillnader)
- regleringsavgift (staten reglerar här den totala nivån på transferering).

Välfärdsmedlen 2020 är på totalt 2 700 miljoner kronor till regionerna. De består av 2 100 miljoner kronor i generellt invånarbaserat stöd, vilket ger Region Jönköpings län 74 miljoner kronor inom regleringsbidraget/avgiften. Välfärdsmedlen innehåller även 600 miljoner kronor avseende flyktingbaserat stöd. Vi får cirka 26 miljoner kronor av dessa vilket redovisas i tabellen på sidan 30. Från och med 2021 ingår hela denna anslagspost, vilken då är 3 000 miljoner kronor, i regeringsposten och fördelas efter invånare. För Region Jönköpings län innebär det 105,6 miljoner kronor.

Tabell 1 Generella statsbidrag och utjämningsbidrag

Miljoner kronor	Utfall 2019	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Inkomstutjämnning	1 736	1 774	1 820	1 896	1 971
Kostnadsutjämnning	-340	-93	-82	-79	-74
Regleringsavgift/bidrag	-70	283	224	156	60
Uppskjuten vård			141	141	
Läkemedelsbidrag	999	1 070	1 150	1 211	1 275
Välståndsmiljard flyktingvariabler resp inv.	44	26	0	0	0
Summa	2 370	3 060	3 253	3 325	3 232

Kostnadsfri tandvård för barn och unga till och med 23 år, är utifrån finansieringsprincipen kompenserad i regleringsavgiften/bidraget.

Regeringen har i sitt budgetunderlag tillfört 2 miljarder kronor under 2021 för att stärka kollektivtrafiken i landet. Regionen räknar med att få del av dessa statliga medel och därmed täcka ett eventuellt biljettbortfall på grund av pandemin.

Statsbidrag för läkemedel

Genom överenskommelser mellan staten och SKL har regionerna ersatts med ett särskilt statsbidrag för kostnaden för läkemedelsförmånerna. Statsbidraget fördelas enligt en behovsmodell som är baserad på befolkningsstruktur och socioekonomi. Mycket kostsam läkemedelsbehandling för vissa sjukdomar, som är ojämnt fördelade mellan regionerna, finansieras solidariskt av regionerna. Statens ersättning till regionerna för läkemedelsförmånerna är ett specialdestinerat statsbidrag. Region Jönköpings läns bidrag för läkemedel beräknas för 2021 uppgå till 1 150 miljoner kronor (tabell sidan 30).

Riktade statsbidrag till hälso- och sjukvården

Utöver generella statsbidrag förekommer ett flertal riktade statsbidrag/projektbidrag. De riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård är i de flesta fall knutna till en överenskommelse som tecknas mellan staten och SKR. I överenskommelsen regleras vilka insatser regioner ska göra för att erhålla bidragen samt hur insatserna ska återredovisas.

De riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård utökades kraftigt inför 2018 och ytterligare

riktade statsbidrag tillkom 2019. En bedömning av vilka medel som Region Jönköpings län kan räkna med för 2021 har gjorts, och dessa finns inräknade i budgeten för 2021. Utgångspunkten i planeringen för Region Jönköpings län är att det arbete som påbörjades under 2018 och i allt väsentligt har fortsatt under åren 2019 och 2020 kommer att fortgå även under 2021. De överenskommelser som tecknas inför 2021 kan dock innebära att vissa justeringar kan behöva göras.

I 2021 års budget finns intäkt om 389 miljoner för förväntade riktade statsbidrag. Dessa har under 2020 till fullo fördelats som permanenta förstärkningar till verksamheten.

Regionskatten

Region Jönköpings läns utdebitering 2021 är 11,76 kronor. Om hänsyn tas till regionernas olika kostnadsansvar för hemsjukvård, kollektivtrafik, färdtjänst med mera (den så kallade justerade skattesatsen), var den 2020 för Region Jönköpings län 11,59 kronor, vilket är något lägre än genomsnittet för riket.

En viktig förutsättning för fortsatt god samhälls-ekonomisk tillväxt är att skatten hålls på en långsiktigt hållbar nivå. Genomförda skatteförändringar, se tabell sidan 31.

Finansiella intäkter/kostnader

Årsavkastningen för de finansiella tillgångarna åren 2021–2023 beräknas uppgå till cirka 4,75 procent, vilket motsvarar cirka 340 miljoner kronor per år. Pensionsskulden vid 2020 års utgång beräknas uppgå till 9,2 miljarder kronor och beräknas öka till 9,5 miljarder kronor 2023. Kostnad för värdesäkring av pensionsskulden

beräknas trots skuldökningen hamna på samma nivå 2023 som 2020, vilket motsvarar knappt 300 miljoner kronor.

Finansiell bedömning 2021–2023

För en långsiktig och finansiell hållbar utveckling är Region Jönköpings läns finansiella målsättning att över tid uppnå ett finansiellt resultat som ger förutsättning för egenfinansiering av investeringar. Föreliggande resultatbedömning och bedömning kring möjlighet av egenfinansiering av investeringar baseras på följande förutsättningar:

- Verksamhetens nettokostnad för 2021–2023 är en uppräknings av 2020 års budget utifrån av SKR bedömd pris- och löneförändring.
- Skatteintäkter och kommunal utjämning/statsbidrag utifrån SKR:s bedömning augusti 2020.
- Oförändrad skattesats 2021 (11,76)
- Utgiftsramar för 2021–2023 har utökats vilket redovisas i tabellen sidan 33.

Investeringar

Erfarenheten visar att utfallet av investeringarna sällan når upp till målen i budget och flerårsplan. Bedömningen är att det är realistiskt att investeringarna uppgår till 85 procent av den beräknade investeringskalkylen under 2021 resterande år beräknas de till 100 procent av investeringskalkylen. Egenfinansiering av investeringar under perioden 2015–2025 redovisas i tabellen sidan 34.

Tabell 2 Genomförda skatteförändringar sedan 2011

År	Förändring	Kronor	Skattesats
2019	Höjd utdebitering	0,50	11,76
2015	"Skatteväxling" region med mera	0,05	11,26
2014	Skatteväxling av färdtjänst	0,15	11,21
	Höjd utdebitering	0,40	
2013	Skatteväxling av hemsjukvård	-0,34	10,66
2012	Skatteväxling av trafik	0,33	11,00
2011			10,67

De investeringar som avser köp av tåg som tidigare leasats (2019) samt byggnation av tågdepå (2021, 2022) hanteras utanför målet om egenfinansiering. Målet om egenfinansiering nås inom egenfinansieringsperioden 2015–2025.

Inom ramen för egenfinansiering ingår även medfinansiering av järnvägsförbindelsen Y:et, beslutat i fullmäktige 2017. När genomförandeavtal tecknas kommer överenskommet belopp belasta resultatet.

Finansiell utblick mot 2030

De senaste tjugo åren har det varit en förhållandevis god balans i den demografiska utvecklingen. De åldersgrupper som är i arbete och därmed bidrar till finansiering av välfärden har växt i ungefär samma takt som de behov som den demografiska utvecklingen har gett. Trots det har välfärdssektorn haft stora utmaningar att klara en verksamhet och ekonomi i balans. Region Jönköpings län har sedan början av 2000-talet varje år ökat kostnadsmassan utöver pris- och löneökningar, det vill säga en volymökning.

Den demografiska utvecklingen de kommande 20 åren kommer däremot att innebära en mycket stor utmaning för välfärdssektorn i hela Sverige. Enligt befolkningsprognosen kommer Jönköpings län att ha cirka 395 000 invånare år 2030, en ökning med nästan 30 000 invånare. Det som kommer att utmana välfärdssektorn är att de åldersgrupper som ökar mest är de yngre och de äldre. Åldersgrupperna som vi idag räknar till de som arbetar, 20–64 år, ökar visserligen också men inte alls lika mycket.

Staten, kommuner och regioner påverkas på olika sätt av den demografiska utvecklingen fram till 2030. För att konkretisera hur Region Jönköpings

läns verksamhet och därmed intäkter och kostnader påverkas har en långtidsprognos tagits fram.

Nettokostnadsprognosen är beräknad utifrån befolkningsprognosen med verksamhetskostnader utifrån hur dagens invånare konsumerar Region Jönköpings läns tjänster beroende på ålder och kön. Detta ger en framskrivning av nettokostnaderna utifrån att all verksamhet bedrivs och konsumeras på samma sätt som idag, det vill säga demografiutvecklingen får fullt genomslag.

Även för prognosen över skatteintäkter och statsbidrag ligger befolkningsprognosen som bas för hur skatteintäkter med mera utvecklas under perioden. Utöver detta har en del schablonmässiga bedömningar gjorts för att skapa en komplett kalkyl.

Långtidsprognosen visar tydligt att Region Jönköpings län inte kan låta nettokostnadsutvecklingen följa den demografiska utvecklingen och fortsätta att öka i volym. Det som kommer att behövas är en omställning i verksamheten som gör att Region Jönköpings län klarar att leverera verksamhet inom hälso- och sjukvård och

regional utveckling till ett större invånarantal. En av inriktningarna för att klara utmaningen är att göra en omställning från specialiserad vård till primärvård och därifrån till att mera stödja invånarna i hälsofrämjande insatser och fortsatt arbete för en bättre hälsa hos invånarna minska behoven av hälso- och sjukvård. Arbetet med den regionala utvecklingen är av stor betydelse för att säkra tillgång till arbetskraft och en god tillväxt i länets skatteunderlag.

Hela välfärdssektorn står inför samma utmaning och faktorer som också kommer att bidra till lösningar är sannolikt digitalisering, ett längre arbetsliv och invandring.

Tabell 3 Förändring jämfört med budget 2020

Miljoner kronor	2021	2022	2023
Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)			
Fria kulturlivet	-2	-2	-2
Regionala utvecklingsmedel	0	0	-3
Smålands Turism	-5,5	-5,5	-5,5
Summa ANA-nämnden	-7,5	-7,5	-10,5
Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)			
Kollektivtrafik - utbyggnad	0	-25	-50
Summa TIM-nämnden	0	-25	-50
Nämnd för folkhälsa och sjukvård (FS)			
Uppskjuten vård	-75	-75	0
Standardiserade och personcentrerade sammanhållna vårdförlopp	-10	-15	-20
Palliativ vård, specialiserad sjukvård i hemmet, primärvård, specialistsjukvård	-10	-10	-10
Rehabilitering, primärvård, specialistvård	-5	-5	-5
Digitalisering utveckling nära vård	-10	-15	-20
Effektivisering pga digitalisering	0	5	10
Barn- och ungdomspsykiatri, Barn- och ungdomshälsan	-30	-40	-40
Organiserad prostatacancer-testning	-3	-3	-3
Primärvård omställning nära vård	-25	-50	-75
Folkhälsa	-5	-5	-5
Tandläkare utbildning	-2	-2	-2
Hjärtats hus	-1	-1	-1
Summa FS-nämnden	-176,0	-216,0	-171,0
Regionstyrelsen (RS)			
Lönesatsning	-50	-50	-50
Regionstyrelsen anslag för oförutsett	-45	0	0
Hållbarhetsprogram	-6	-6	-6
LÖF - Regionernas ömsesidiga försäkringsbolag	-3	-3	-3
Svenskt ambulansflyg	-4,2	-6,5	-6,5
Inera	-9	-9	-9
Södra Vätterbygdens samordningsförbund	-0,2	-0,2	-0,2
Summa Regionstyrelsen	-117,4	-74,7	-74,7
Summa förändring jämfört med 2020	-300,9	-323,2	-306,2

Tabell 4 Egenfinansiering av investeringar 2015–2025

Miljoner kronor	2015	2016	2017	2018	2019	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023	Scenario 2024	Scenario 2025	Summa 2015–2025
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	235	213	313	251	846	1091	520	480	475	244	244	4 912
Avskrivningar	369	386	398	374	361	390	439	473	480	482	485	4 637
Egna medel	604	599	711	625	1 207	1 481	959	953	955	726	729	9 549
Investeringar	-337	-613	-837	-819	-1 186	-1 003	-950	-887	-863	-637	-640	-8 772
Framskjutna investeringar/reducering investeringar					156							156
Egenfinansiering	267	-15	-127	-195	178	478	9	66	92	89	89	934

STRATEGISKT MÅL God hushållning av resurser på såväl kort som lång sikt

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Ekonomi i balans RJL totalt	Ekonomisystem	Inte överstiga budget	-22	821
Ekonomi i balans regionstyrelsen budgetanslag	Ekonomisystem	Inte överstiga budget	62	390

REGIONAL UTVECKLING *s. 35-70*

Regional utveckling

Jönköpings län – Sverige mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region

Vardagsliv

Stöd för kropp
och själ

Primärvård

Specialiserad
vård

Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård. Jönköpings län ska vara bästa platsen att växa upp, leva och åldras på.

För drygt ett år sedan enades länets kommuner och Region Jönköpings län om en gemensam regional utvecklingsstrategi. Den ska leda till att Jönköpings län år 2035 är Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län där alla människor trivs, utvecklas och mår bra. Arbetet med att nå målen i strategin genomsyrar all verksamhet under kommande år. Det ställer krav på det regionala ledarskapet som behöver stärkas i samverkan med länets kommuner, andra aktörer som företrädare olika delar av samhället och i partnerskap med civilsamhället och dess organisationer.

Målen i Agenda 2030 för en hållbar utveckling har integrerats i den regionala utvecklingsstrategin. Arbetet med de 17 målen ska förändra vår värld i en mer hållbar riktning. Utvecklingen i vårt län ska präglas av de tre aspekterna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Region Jönköpings läns antagna hållbarhetsprogram för 2021–2025 är ett av verktygen för att nå målen i Agenda 2030.

Klimatförändringarna är en av vår tids allra största utmaningar. Jönköping län har, förutom det nationella målet att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp år 2050, också målsättningen att vid samma tidpunkt vara ett plusenergilän. För att uppnå målen krävs ett aktivt och långsiktigt arbete på alla politiska nivåer. Region Jönköpings län har ett stort ansvar för omställningen till en mer grön och hållbar regional tillväxt. Beslutade livsmedels- och skogsstrategier är delar i detta arbete, tillsammans med insatser för en hållbar utveckling inom näringsliv och på landsbygden.

Alla invånare i Jönköpings län ska ha mer jämlika förutsättningar att leva ett bra liv i en attraktiv region. Vårt län har liksom övriga landet en demografisk utmaning med en åldrande befolkning och fortsatt urbanisering. Pensionsavgångarna är större än tillträdet av unga på arbetsmarknaden, vilket leder till en brist på arbetskraft och kompetens under kommande årtionde samt en ökad försörjningskvot.

Möjligheterna att fortsätta utveckla ett hållbart välfärdssamhälle hänger därför nära samman med att människor har sysselsättning, ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv som skapar hållbar tillväxt utan att äventyra miljön eller människors hälsa. Genom ökad samverkan mellan utbildning, arbetsmarknad, näringsliv och offentlig sektor ska kompetensförsörjningen stärkas. Jobbmatchningen på arbetsmarknaden måste fungera bättre. Det finns en stark tradition av företagande och entreprenörskap i länet. För att behålla och utveckla fler företag behöver förutsättningarna för att nå framgång med innovativa idéer och nya affärsmöjligheter förbättras. Delar i detta arbete är strategierna för smart specialisering och innovation.

Satsningar inom kultur har betydelse för att stärka människors kreativitet och lokala identitet. Möjligheten att aktivt ta del av och delta i ett rikt föreningsliv eller kulturutbud är viktig för individens välfärd och välbefinnande. Kulturen bygger broar mellan människor och verksamheter. I samverkan med andra politikområden skapar kulturen nya arbetstillfällen och påverkar människors val av bostadsort. Stöden till det fria kulturlivet förstärks i budget för 2021. En ny regional kulturplan ska tas fram under kommande år och börjar gälla från år 2022.

Jönköpings läns strategiska läge i Sverige ger utmärkta förutsättningar för besöksnäringen och logistikbranschen. Övertagandet av kommunernas aktier i bolaget Smålands Turism ger möjlighet till en fortsatt långsiktig utveckling av besöksnäringen i länet.

I Jönköpings län behövs en fortsatt satsning på vägar och järnvägar. Under 2021 påbörjas arbetet med såväl regional som nationell plan för investeringar i transportinfrastrukturen efter år 2029.

Region Jönköpings län ska fortsätta vara en aktiv part i förverkligandet av nya stambanor som binder samman regionen med kringliggande regioner och storstadsområden, och som erbjuder möjlighet till ökad kapacitet och kortare restider.

Andelen som reser med kollektivtrafiken ska öka. De senaste årens satsningar på utbyggd trafik och ökad tillgänglighet har ökat antalet resor. Den pågående pandemin och Folkhälsomyndighetens rekommendationer har inneburit en annan utveckling av resandet. Människor som kan väljer i högre grad att arbeta hemifrån samt

andra resealternativ när behov finns. Detta har lett till att färre åker med kollektivtrafiken. Hur länge denna påverkan kommer att bestå är svårt att överblicka.

Den nya bussdepån för stadstrafiken i Jönköping ska vara färdig under 2021 vilket sammanfaller med att ett nytt stadsbussavtal träder i kraft. Under planperioden kommer också den nya tågdepån i Nässjö att färdigställas och stå redo att ta emot regionens nya tågfordon som levereras under 2023. Beslut om nytt trafikförsörjningsprogram för perioden 2022–2035 tas före sommaren 2021.

Takten för utbyggnaden av bredband behöver öka för att länet ska nå de nationella målen. Fem av regionerna i Regionsamverkan Sydsverige ska förstärka sin samverkan runt utbyggnationen av bredband under 2021. Som grund för Region Jönköpings läns fortsatta arbete finns antagna strategier för bredband- och digitalisering. Här behövs ett nära samarbete med länets kommuner för att alla invånare i länet ska kunna ta del av digitaliseringens möjligheter.

Coronaviruset och den pandemi som det orsakat har skakat om vårt samhälle i grunden. Åtgärder för att begränsa smittspridningen har i det korta perspektivet lett till varierande grad av nedstängningar runt om i världen. Detta har resulterat i minskat resande och efterfrågan på varor och tjänster inom en rad branscher. Vårt företags-täta län är starkt påverkat av pandemin. Nivån av korttidspermitteringar och varsel är hög här i förhållande till övriga landet. En ökad arbetslöshet är att vänta inom vissa särskilt utsatta branscher. Detta behöver mötas med riktade insatser. Osäkerheten om när pandemin är över och när ett vaccin finns att tillgå är fortfarande stor. Detsamma gäller för den långsiktiga påverkan på näringsliv och samhälle. Region Jönköpings län behöver ha beredskap att kunna arbeta med riktade insatser för att möta konsekvenserna av pandemin under 2021.

REGIONAL UTVECKLINGS- STRATEGI 2020–2035

Under 2019 tog Region Jönköpings län beslut om den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för åren 2020–2035. Den består av en vision och sex utpekade strategiområden.

Framtagandet av RUS har skett i nära samverkan med länets kommuner och en rad andra aktörer i länet. Genomförandet av strategin bedrivs i ett sektorsövergripande samarbete mellan berörda aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Regionen har som regionalt utvecklingsansvarigt uppdraget att leda arbetet med genomförandet.

Visionen i den regionala utvecklingsstrategin är inte bara en vägvisare, den är också ett löfte till länets invånare. Den innebär att Jönköpings län har bestämt sig för hur länet ska uppfattas i det långsiktiga perspektivet, såväl inifrån som utifrån. Tillsammans med strategins mål ska den leda till utvecklingen av ett hållbart län med goda möjligheter till boende i attraktiva miljöer. Skapa förutsättningar för arbete, företagande, utbildning, bra kommunikationer samt ett rikt fritids- och kulturliv som ger förutsättningar för ett bra liv och god hälsa för alla länsbor. Strategin ska också bidra till att människor vill söka sig till och stanna i länet.

Den regionala utvecklingsstrategin är den långsiktiga planen för Jönköpings län. Arbetet med länets tillväxt och utvecklingsfrågor utgår från denna. Genomförandet av strategins handlingsplaner, andra beslutade program och planer för delområden som till exempel infrastruktur, trafik, kultur, digitalisering och hållbarhet, sker i ett etappvist arbete för att nå målen.

Ansvaret för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin och för att nå målen till 2035 faller på många olika aktörer. Regionen har uppdraget att leda och hålla samman arbetet i länet. Det sker inom ramen för ett ledningssystem där arbetet bedrivs i nära samverkan med kommuner, näringsliv, civilsamhälle, Jönköping University, övriga utbildningsaktörer, Länsstyrelsen och statens verksamheter i länet. Regionen svarar också för analyser och utvärderingar samt nationella redovisningar.

Agenda 2030

År 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny utvecklingsagenda, Agenda 2030. Den

består av 17 globala mål för hållbar utveckling som syftar till att utrota fattigdom, stoppa klimatförändringar och skapa fredliga och trygga samhällen. År 2018 kom regeringen med en handlingsplan för Sveriges nationella arbete med agendan. Sverige ska vara ledande och genomförandet innebär en successiv omställning av Sverige som modern och hållbar välfärdsstat, på hemmaplan och som en del av det globala systemet. Regeringen har tagit beslut om ett antal centrala åtgärder för hållbar utveckling som förväntas ge önskade effekter. Men det är på regional och lokal nivå som agendan ska omsättas i praktisk handling. Till grund för insatserna på detta område i den regionala utvecklingsstrategin finns på länsnivå en genomförd GAP-analys. Nyckel till ett framgångsrikt genomförande är att det finns en bred delaktighet i omställningen. Genom att arbeta systematiskt kan Jönköpings län utvecklas till Sveriges mest hållbara län. Målen i Agenda 2030 är därför integrerade i den regionala utvecklingsstrategin, dess handlingsplaner och Region Jönköpings läns budget.

Regional utvecklingsstrategi i budget och flerårsplan

Den regionala utvecklingsstrategin består av sex strategiområden med var sitt strategiskt mål. Varje område är i sin tur indelat i delstrategier som följs upp i handlingsplaner. Genomförandet av dessa planer sker med aktiviteter och projekt som ska bidra till att målen uppnås.

Regionen har flera roller i detta arbete. Utöver att leda och samordna ska regionen också bedriva aktiviteter i den egna verksamheten, besluta om projekt samt medverka i finansieringen av olika insatser. I den sektorsövergripande samverkan och samplaneringen med länets kommuner ingår också att svara för analyskapaciteten för regionala analyser till nationella redovisningar.

Inom respektive strategiområde redovisas aktuella planer och program samt pågående arbete och de prioriteringar som gäller för budget 2021 och flerårsplan.

STRATEGIOMRÅDEN I DEN REGIONALA UTVECKLINGSSTRATEGIN

EN HÅLLBAR REGION

För ett långsiktigt hållbart regionalt tillväxt- och utvecklingsarbete krävs att social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet genomsyrar alla aspekter av arbete och att länet genom samhandling utvecklas till en förebild i genomförandet av målen.

Medvetet individuellt och kollektivt ansvarstagande och förändringsvilja är grundförutsättningar för att länet ska nå de långsiktiga hållbarhetsmålen.

Satsningar på länets rika kulturarv och mångfald bidrar till attraktivitet nu och i framtiden.

STRATEGISKT MÅL

2035 är Jönköpings län ett hållbart län

Målet omfattar tio delstrategier:

- Säkerställa ett miljömässigt hållbart län som minskar belastningen på miljö, klimat och förbrukningen av jordens resurser.
- Skapa en hållbar social utveckling för människor och företag.
- Skapa en hållbar ekonomisk tillväxt i näringsliv och samhälle.
- Säkerställa att länet står väl rustat och är motståndskraftigt inför kommande klimatförändringar med mer extremväder.
- Säkerställa en jämställd regional tillväxt och jämlika förutsättningar i samhället.
- Skapa förutsättningar för individuellt och kollektivt ansvarstagande och lärande för en hållbar konsumtion.
- Säkerställa en ökad hållbar produktion av livsmedel och en god vattenkvalitet i hela länet.
- Skapa förutsättningar för god hälsa och hög livskvalitet i hela länet.
- Säkerställa invånarnas tillgång till god vård i hela länet där hälso- och sjukvården är en viktig tillväxtfaktor och de tre akutsjukhusen har stor betydelse för länets attraktivitet och arbetsmarknad.
- Säkerställa god samverkan som ger förutsättningar att nå målet: 2035 är Jönköpings län hållbart.

PROGRAM OCH STYRDOKUMENT

Arbetet för ett hållbart län utgår, förutom från den regionala utvecklingsstrategin, från flera viktiga styrdokument och program. De viktigaste är:

Program för hållbar utveckling 2021–2025

Programmet visar vägen för hur Region Jönköpings län på ett ansvarsfullt, ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt ska bedriva verksamheten för att nå hållbar utveckling utifrån sociala, miljömässiga och ekonomiska perspektiv. Detta är en viktig utgångspunkt för att vi ska bli trovärdiga i det regionala utvecklingsuppdraget som fokuserar på hållbar samhällsutveckling för hela länet.

Livsmedelsstrategin

Region Jönköpings län har i nära samverkan med Länsstyrelsen i Jönköpings län, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och flera viktiga aktörer tagit fram en regional livsmedelsstrategi. Den beslutades av regionstyrelsen 12 juni 2018. Siktet är ställt på år 2030 och målet är en ökad och hållbar produktion av mat som samtidigt leder till fler jobb och tillväxt. Livsmedelsstrategin kommer att stödja arbetet med att utveckla länets gröna näringsliv och ge konsumenter bättre möjligheter att göra medvetna val.

Regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet

Samtliga aktörer med regionalt utvecklingsansvar har fått regeringens uppdrag att ta fram och genomföra en regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017–2020. Energifrågor kopplade till klimat och miljö ingår i uppdraget. Syftet är att få ett ökat genomslag för dessa perspektiv i strategier, program och insatser inom det regionala tillväxtarbetet. Handlingsplanen kommer att ersättas av ett nytt vägledande dokument under 2021.

Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län (folkhälsa) 2016–2025

Strategin skapar förutsättningar för invånarna i Jönköpings län att må bra och trivas med livet. För att alla invånare ska göra det måste beslut som fattas av politiker och i verksamheter som berör invånarna, utgå från att alla människor är unika och samtidigt jämlika. Strategin utgör en grund för samverkan och samlärande kring jämlik hälsa. Det handlar om ett aktivt folkhälsoarbete där många parter samarbetar kring olika insatser.

VERKSAMHET KOPPLAD TILL EN HÅLLBAR REGION

Energikontor Norra Småland

Energikontoret genomför utvecklingsprojekt kopplade till hållbar regional utveckling. Energi-kontorets profilområden är:

- Energieffektiva företag: energi i processer, omställning från fossila bränslen till förnybar energi, managementfrågor.
- Hållbart byggande och renovering: energi i byggnader och tillförsel av förnybar energi.
- Hållbart resande och transporter: infrastruktur för förnybara drivmedel.

Energikontorets profilområden stödjer flera av delstrategierna under Hållbar utveckling i den regionala utvecklingsstrategin och verksamheten är således en viktig kraft för att snabba på utvecklingen mot målen. Energikontoret har flera pågående projekt som sträcker sig in på 2021, till exempel FASTR som verkar för snabbare omställning till fossilfria transporter och Hela Resan som är ett stöd för hållbart resande i ett expansivt Jönköpings län. Planerade projekt för 2021 är bland annat en förstudie för hållbart byggande och cirkulär ekonomi samt ATTRACT för omställning till hållbara pendlingsresor.

Tenhults naturbruksgymnasium och Stora Segerstad naturbrukscentrum

Naturbruksskolorna har en viktig koppling till hållbar utveckling inom flera områden. Det handlar bland annat om livsmedelsproduktion, testbäddar för nya grödor, social innovation och integration. Ett utvecklat samarbete med naturbruksskolorna skapar ännu bättre förutsättningar för att flera av delstrategierna ska uppfyllas.

PÅGÅENDE VERKSAMHET

Vägar till hållbar utveckling

Under åren 2020–2022 leder vi projektet ”Vägar till hållbar utveckling” som finansieras av Tillväxtverket och Region Jönköpings län. Syftet med projektet är att stärka hållbarhetsarbetet i det regionala utvecklingsuppdraget. Projektet omfattar fyra insatsområden:

- Ingen ska lämnas utanför den digitala regionen. Målet är att minska det digitala utanförskapet samt säkerställa intersektionalitet i digitala tjänster. Under sommaren 2020 genomfördes koppla upp-dagarna för att motverka digitalt utanförskap under Corona-pandemin.
- Hållbarhetsdriven näringslivsutveckling och cirkulär ekonomi. Målet är att mobilisera

kunskap och förmåga hos företagsfrämjande aktörer och företag för att påskynda en hållbar näringslivsutveckling och omställning till cirkulär ekonomi. Under sommaren 2020 genomfördes en hållbarhetsutbildning på sex veckor för företag i regionen som en stödinsats under Corona-pandemin.

- Hållbarhetssäkrad finansiering – Målet är att ta fram processtöd och verktyg för att hållbarhetssäkra den finansiering som sker genom det regionala utvecklingsuppdraget. En hållbarhetssäkrad finansieringsstrategi är ett exempel.
- Övergripande omställning – Målet är att ta fram nya arbetsätt och metoder som leder till att Region Jönköpings län lyckas påverka omställningen till ett hållbart samhälle.

Jämställd regional tillväxt

Uppdraget ”Jämställd regional tillväxt” pågår och fokuserar på två insatsområden som kommer att fortsätta även under 2021.

- Kommunikation och samverkan. Målet är att i nära samverkan med Länsstyrelsen och andra aktörer genomföra kunskapshöjande temaseminarier samt förvalta och utveckla kommunikationsplattformen Jäj.
- Utbildning. Målet är att erbjuda fler inom Region Jönköpings län samt det företagsfrämjande systemet utbildning i jämställdhetsintegrering.

Agenda 2030

Agenda 2030 var en central utgångspunkt då den regionala utvecklingsstrategin arbetades fram. Den regionala utvecklingsstrategin kan ses som svaret på vilka utvecklingsområden som måste aktiveras för att vi ska nå målen i Agenda 2030 i länet. Med det följer ett ansvar för att samordna arbetet med vägledning och uppföljning av Agenda 2030. Under 2021 ska processer utvecklas. I samverkan med Länsstyrelsen samordnar vi insatser för ett ökat fokus på Agenda 2030.

Livsmedelsstrategin

Region Jönköpings län driver projektet för den regionala livsmedelsstrategin och det sträcker sig till och med 2021. Arbetet fokuseras på olika aktiviteter i handlingsplanen som sker i nära samverkan med alla aktörer i livsmedelskedjan. Handlingsplanens fokusområden är:

- Produktion
- Innovation
- Göra affärer
- Attityder
- Självförsörjningsgrad

Prioriterade uppdrag

- Region Jönköpings län skall motverka utanförskap.
- Region Jönköpings län skall främja cirkulära affärsmodeller.
- Region Jönköpings län skall främja en ökad förmåga till elförsörjning.
- Region Jönköpings län skall främja en säkrad tillgång till dricksvatten av hög kvalitet.

Pågående uppdrag

Tenhults naturbruksgymnasium och Stora Segerstad naturbrukscentrum ska kunna använda sina producerade livsmedel både till de egna eleverna och till att försörja övriga kök och restauranger i verksamheter inom Region Jönköpings län.

Kommentar: En analys påbörjades under 2020 och uppdraget ska slutföras under 2021.

Perspektiven en jämställd regional tillväxt samt hållbarhet ur de tre perspektiven ska prägla alla regionala utvecklings- och tillväxtprocesser i syfte att skapa ett på alla områden jämställt och hållbart län. *Kommentar:* Ett löpande uppdrag. Utvecklingen av processer och stöd för detta pågår och kommer slutföras under 2021.

Region Jönköpings län ska driva på arbetet med en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling. *Kommentar:* Detta uppdrag hanteras bland annat inom projektet ”Vägar till hållbar utveckling” som pågår till 2022. Under 2020 har en sex veckor lång hållbarhetsutbildning för små företag genomförts i ämnet hållbar utveckling.

Region Jönköpings län ska driva på digitaliseringen inom offentlig verksamhet och näringslivet. *Kommentar:* Detta hanteras delvis inom ”Vägar till hållbar utveckling” där stöd utvecklas för att säkra ett intersektionellt perspektiv i utvecklingen av framför allt samhällstjänster.

Region Jönköpings län ska främja socialt företagande. *Kommentar:* Har hanterats inom projektet ”Utveckla socialt entreprenörskap i Jönköpings län” som leds av Regional utveckling.

Region Jönköpings län ska driva på arbetet med en jämställd regional tillväxt. *Kommentar:* Utgår från jämställdhetsplattformen Jäj. Seminarier anordnas löpande. Under 2020 genomfördes den nationella konferensen Forum Jämställdhet som nu dokumenteras i återanvändbara filmer och föredrag.

EN ATTRAKTIV REGION

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig region – en region som ser möjligheter i förändringar och värdesätter samverkan. Det är människor som bidrar med kompetens, som driver företag, som investerar i kapital och som utvecklar samhällen. De attraheras av en öppen, inkluderande, jämställd, mångkulturell och barnvänlig livsmiljö som ger möjligheter att kombinera ett bra boende med bland annat ett rikt kulturliv, god utbildning, arbete, service, god hälsa, omsorg och fritid. En livsmiljö som attraherar ännu fler människor till Jönköpings län.

Attraktiv region omfattar nio delstrategier

- Attrahera, behålla och utveckla människor, företag och kapital.
- Stärka trygghet och tillit i samhället.
- Skapa meningsfulla och inkluderande mötesplatser som främjar hälsa, kreativitet och integration i samverkan med civilsamhället.
- Se möjligheter i förändring och stimulera organisationers förändringskraft.
- Skapa en öppen, inkluderande, jämställd och barnvänlig livsmiljö.
- Utveckla ett attraktivt kultur- och fritidsutbud som präglas av mångfald.
- Utveckla attraktiva besöksmål i både stad och landsbygd.
- Driva en hållbar digital utveckling.
- Skapa och upprätthålla en samverkansmodell med civilsamhället.

STRATEGISKT MÅL

2035 är Jönköpings län den bästa platsen att besöka, växa upp, bo, leva, verka, åldras på och flytta till för alla.

PROGRAM OCH STYRDOKUMENT

Regional kulturplan och kultur-samverkansmodellen

Jönköpings län ingår i samverkansmodellen för statens stöd till regional kulturverksamhet. Målet med modellen är att öka utrymmet för regionala prioriteringar och variationer, vilket innebär att Region Jönköpings län ansvarar för fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet. Samtliga verksamheter inom kultursamverkansmodellen har uppföljningsbara uppdragsbeskrivningar.

De kulturpolitiska målen och prioriteringarna i kulturplanen förhåller sig till den regionala utvecklingsstrategin. Den regionala kulturplanen och den regionala utvecklingsstrategin verkar tillsammans för att nå gemensamma målsättningar. Budgeten utgår ifrån båda dessa mål och innehåller de aktiviteter som verksamheterna ska prioritera under år 2021 för att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin och kulturplanen. Kulturplanen kommer att revideras under år 2021 då den nuvarande upphör att gälla.

De regionala målen i kulturplanen är:

- Kulturen ska vara vital och närvarande i hela länet.
- De kulturverksamheter som huvudsakligen har regional finansiering har ett särskilt ansvar att bedriva verksamhet riktad till hela länet samt samverka med civilsamhället.
- Möjligheter för alla att delta och ta del av kulturliv och kulturupplevelser.
- Ett ökat deltagande i kulturlivet bidrar till invånarnas välmående och länets utveckling.
- Möjligheten till upplevelse av och deltagande i kultur ska göras tillgängligt för länets invånare.
- Kulturen ska bidra till att ge människor god livskvalitet, utifrån den enskildes förutsättningar.
- Ett välutvecklat konst- och kulturliv präglad av hög kvalitet inom både bredd och spets.

Det konstnärliga uttryckets frihet ska värnas och stödjas även när det utmanar och provocerar rådande normer. I samverkan mellan starka kulturinstitutioner, utvecklingsverksamheter och det ideella kulturlivet läggs en bra grund för en hållbar och långsiktig samhällsstruktur.

Kultursamverkansmodellen

Den regionala kulturplanen för Jönköpings län är en plan för utvecklingen av kulturen i länet och hur den relaterar till de nationella kulturpolitiska målen. Den utgör också underlaget för hur Kulturrådet fördelar statliga bidrag utifrån kultursamverkansmodellen i de delar som ska ha statlig finansiering. Kulturplanen revideras årligen genom särskilt framtagna uppdragsbeskrivningar för samtliga verksamheter som finansieras med statliga medel, samt handlingsplaner för kulturpolitiskt prioriterade områden och särskilda satsningar.

Regionala kulturverksamheter som finansieras med statliga medel:

- Smålands Musik och Teater
- Jönköpings läns folkrorelsearkiv
- Jönköpings läns museum

- Riksteatern Jönköpings län
- Vandalorum centrum för konst och design

Regionsamverkan Syd Positionspapper kultur

Ett enat Sydsverige skapar ett starkt Kultursverige

Målsättningen är att skapa en hållbar utveckling i Sydsverige till förmån för hela landet. Regionsamverkan Sydsverige arbetar tillsammans med staten för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen och verkar dessutom för att Regionsamverkan Sydsverige ska få ett större ansvar för nationella kulturpolitiska uppdrag. Genom att överbygga administrativa gränser och samverka tas kulturens potential tillvara och betydelse för utveckling och en god välfärd. För att nå målen har Regionsamverkan Sydsverige enats kring tre kulturpolitiska prioriteringar:

– *Sydsverige lockar, Dynamiskt och öppet med internationell lyskraft*

– *Sydsverige samverkar, En kulturpolitik som stimulerar samverkan*

– *Sydsverige tillgängliggör, Ett gränslöst Sydsverige tillgängligt för alla*

Prioriteringarna är utgångsläget i planering, regionala styrdokument samt i dialog med nationella aktörer.

VERKSAMHET KOPPLAD TILL EN ATTRAKTIV REGION

Smålands Musik och Teater

Smålands Musik och Teater har ett länsuppdrag inom musik, teater och dans och ska, som nav för länets scenkonst, verka i länets samtliga kommuner. Genom sin teaterensemble och orkester, Jönköpings Sinfonietta, är Smålands Musik och Teater den största arbetsgivaren för konstnärlig personal i länet. Samverkan ska ske med det fria professionella kulturlivet, ideella krafter och civilsamhället. Smålands Musik och Teater ska bidra till att bredda intresset och engagemanget för kulturen i allmänhet och scenkonsten i synnerhet. Verksamheten inom Smålands Musik och Teater omfattar framtagandet och uppsättandet av egna produktioner inom musik, teater och dans med verksamhetens egna resurser som grund. Verksamhet ska bedrivas både i Kulturhuset Spira och ute i länet. För att främja och säkerställa sin regionala närvaro ska Smålands Musik och Teater verka för att utveckla långsiktiga överenskommelser och samarbeten med kommuner och lokala aktörer. Samverkan med andra professionella scenkonstverksamheter ska eftersträvas.

Smålands Musik och Teaters verksamhet utgår ifrån Kulturhuset Spira i Jönköping. I den ingår att ansvara för att utbudet på Spiras fyra scener är brett. Detta säkerställs genom egna produktioner, samarbeten, inköpta produktioner samt utyrningar. Smålands Musik och Teater anordnar också konferenser med kulturinslag.

Prioriterade uppdrag:

- Ökad närvaro i länets samtliga kommuner.
- Ökad samverkan med det fria kulturlivet.
- Verka för ett brett utbud i länets samtliga kommuner.
- Barn och unga.

Prioriterad aktivitet:

Upprätta samverkansavtal med länets kommuner om det lokala utbudet för såväl barn och unga som för en vuxen publik.

Kultur och utveckling

Kultur och utveckling är en verksamhet som, med den regionala kulturplanen som grund, arbetar strategisk för att stödja länets aktörer inom musik, teater, dans, film, bild och form, gestaltning, hemslojd samt litteratur och regional biblioteksverksamhet. Med sin kompetens ska verksamheten förbättra förutsättningarna för ett rikt kulturliv och stimulera utvecklingen av densamma. Verksamheten sker i dialog med och mellan civilsamhället och länets kulturaktörer. Verksamheten har i uppdrag att vara främjande, kunskapsbärande och bildande. Kultur och utveckling ansvarar för att utveckla de stöd som utgår till kulturlivet. I verksamheten Kultur och utvecklings uppdrag ingår att svara för forum och möten för dialog mellan kulturaktörerna och Region Jönköpings län. Samråd och samverkan med länets kommuner, civilsamhället, studieförbund, fria kulturutövare och institutioner är en central del av verksamheten. Ökat fokus ska läggas på det fria kulturlivet. Region Jönköpings läns kulturbidrag ska inte användas för organisationens egna kulturprojekt utan riktas till fristående kulturarbetare och det ideella kulturlivet. Genom den konstnärliga gestaltningen bidrar verksamheten till stimulerande miljöer i Region Jönköpings läns lokaler. Konstnärer, nationella såsom internationella, ges möjlighet till arbete och länets invånare får tillfälle att möta samtidskonst i sin närmiljö. Kultur och utveckling verkar utifrån den beslutade uppdragsbeskrivningen.

Prioriterade uppdrag:

- Utveckla, stödja och främja det fria kulturlivet.

- Skapa bättre förutsättningar att verka som professionell utövare i länet.
- Skapa bättre förutsättningar för ideella kulturaktörerna i länet.
- Fokus på barn och ungas kultur.

Stiftelsen Jönköpings läns museum

Region Jönköpings län är tillsammans med Jönköpings kommun och Hembygdsförbundet, stiftare av Jönköpings läns museum. Verksamheten är baserad på statens kulturpolitiska mål (resultatet av SOU2009:16). Särskilt centralt är det mål som uttrycks som ”främja ett levande kulturarv, som bevaras, används och utvecklas”. Museet ska arbeta för att människor får möjlighet att ta tillvara kulturarv i ökad omfattning och i nya sammanhang. Ett särskilt ansvar finns för att utveckla och förnya engagemanget kring kulturmiljövårdsområdet, vilket sker utifrån de nationella målen för kulturmiljöarbetet. Region Jönköpings län ansvarar för verksamhetens innehåll och utveckling. Jönköpings kommun ansvarar för att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler. Stiftelsen Jönköpings läns museum har som huvudsyfte att ge allmänheten möjlighet att ta aktiv del av sin historia, nutid och framtid. Jönköpings läns museum verkar utifrån den beslutade uppdragsbeskrivningen.

Smålands Turism AB

Smålands Turism AB har i uppdrag från sin ägare att fungera som regionens expertorganisation inom besöksnäringen. Bolaget utvecklar och marknadsför turistprodukter, samt utvecklar och främjar turismen genom insatser på regional, nationell och internationell nivå. Smålands Turism AB är sedan år 2020 helägt av Region Jönköpings län. Syftet är ett fortsatt nära samarbete med länets 13 kommuner samt att bygga vidare på den regionala utvecklingsstrategin. Ågardirektiv för verksamheten ses över under 2021.

Bidrag för kultur, demokrati och folkhälsa

Organisationer som får bidrag från Region Jönköpings län ska vara demokratiskt uppbyggda och ha hälsofrämjande, inkluderande, ideologiska, opinionsbildande, demokratiska och/eller sociala funktioner. Med demokratiskt uppbyggda avses att medlemmarna ska ha ett reellt inflytande över verksamheten. De organisationer som stöds av Region Jönköpings län ska bedriva sin verksamhet över större delen av länet. Policy för bidragsgivning inom områdena folkhälsa, utbildning och kultur reviderades år 2020. Policyn antogs i Regionfullmäktige och gäller från och med 2020-06-08.

Målet med bidragen i denna policy är att stödja och stimulera verksamheter i hela länet som bidrar till denna utveckling. Det är även av stor vikt att skapa meningsfulla och inkluderande mötesplatser som främjar hälsa, kreativitet och integration i samverkan med civilsamhället. Stöd ges till organisationer som arbetar länsövergripande, självständigt och kontinuerligt för att bidra till demokrati, social inkludering och en meningsfull fritid för länets invånare. Bidragsgivningen inom kultur, demokrati och folkhälsa ska utgå från regionens grundläggande värderingar och alla människors lika värde.

Stöden ska bidra till att:

- stärka och utveckla demokratin i hela länet
- ge människor möjlighet att påverka sin livssituation i hela länet
- utjämna utbildningsklyftor och höja utbildnings- och utbildningsnivån i hela länet
- bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet i hela länet
- främja god hälsa och bättre livskvalitet för länets invånare.

KKN – kulturella och kreativa näringar

Region Jönköpings län ska aktivt främja KKN-näringsen (kulturella och kreativa näringar) i länet i syfte att synliggöra branschen och dess möjligheter som fysisk och digital aktör. KKN-näringsen befinner sig i gränslandet mellan kultur- och näringsliv och är viktig för ett gott innovationsklimat och platsens attraktivitet. Det är centralt att näringsen rustas att hitta möjligheter till stöd, försörjning och expansion, bland annat genom digitalisering för att tillvarata den potential och kapacitet som finns inom KKN-näringsen.

Stad och land

I den smarta staden skapar innovationer, digitalisering och miljö- och klimatteknik möjligheter att möta samhällets utmaningar på ett effektivt och hållbart sätt. Städerna behöver vara goda livsmiljöer för människor att leva i utan att för den skull slösa med jordens resurser. Hållbar utveckling är med andra ord en viktig utgångspunkt för smarta städer. Den pågående urbaniseringen innebär en växande miljöbelastning. Urbaniseringen och den demografiska utvecklingen kan skapa motsättningar mellan befolkningsgrupper och utmaningar kring frågor som hälsa och omsorg. Samtidigt finns det i städerna stora möjligheter att ta sig an utmaningarna på ett effektivt sätt – till exempel genom effektiva infrastrukturlösningar och genom att den byggda miljön kan

användas på ett smart sätt och delas av många. Länet har stora möjligheter att gå före i en hållbar stadsutveckling, och det blir då viktigt att ta vara på innovationskraften och på de tekniska verktyg som idag finns tillgängliga. Landsbygden har långsiktigt goda utvecklingsförutsättningar. Det finns areella näringar som kan erbjuda hållbar tillväxt och som kommer att ha en avgörande betydelse för samhällets omställning till en biobaserad och klimatanpassad ekonomi. Landsbygden rymmer stora naturresurser och kulturvärden som erbjuder miljöer för attraktiva permanent- och deltidsboenden, friluftsliv och rekreation. Landsbygden är en värdefull tillgång med många utvecklingspotentialer. Landsbygdens sociala och ekonomiska utveckling bygger i högre grad än tätortens på ett samspel mellan privata, offentliga och ideella insatser. Insatser behöver göras för att utöka möjligheten till gröna jobb. Insatser behöver också göras för att ta tillvara, tillgängliggöra och utveckla värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Besöksnäringen bedöms ha en stor potential i länet både när det gäller turism, konferenser och olika event. Det finns ett stort intresse för att besöka länet som turist, inte minst landsbygden. För att potentialen ska tas tillvara krävs framförallt satsningar på den småskaliga infrastrukturen för besöksnäringen som cykel-, vandrings- och ridleder.

Landsbygd – servicenäringsen

Tillgänglighet till olika typer av service är en förutsättning för hållbar tillväxt i hela länet. Vissa tjänster kan med fördel skötas på distans med stöd av en väl fungerande digitalisering, post och paketservice. Andra serviceformer kräver fysiska besök på serviceställen. Avgörande för serviceställets funktion är dess lokalisering och hur transportsystemet fungerar. För en attraktiv boendemiljö krävs tillgång till dagligvaror, drivmedel, post, grundläggande betaltjänster och apoteksombud på rimligt avstånd. Servicepunkterna på landsbygden har en stor potential att utvecklas för att bidra till attraktiva miljöer och förutsättningar på landsbygden.

Civilsamhället

Det är viktigt att stärka och skapa goda förutsättningar för civilsamhället. Det innebär bland annat att civilsamhällets aktörer ska kunna bidra till en mångfald av både associationsformer och verksamhetsområden, företräda medlemmar eller grupper i det demokratiska samtalet och driva verksamheter i olika form och med olika

syfte. Det innebär också att civilsamhället ska ha goda förutsättningar att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden i samhället. Offentlig verksamhet, näringslivet och civilsamhället är viktiga aktörer för att skapa och utveckla trygga och attraktiva miljöer som bidrar till tillväxt. En framgångsfaktor är att formalisera samverkan mellan aktörerna och identifiera prioriterade samverkansområden.

PÅGÅENDE VERKSAMHET

Framtagande av handlingsplan för Region Jönköpings läns digitaliseringsstrategi

Region Jönköpings läns digitaliseringsstrategi anger inriktningen för regionens digitaliseringspolitik. Region Jönköpings län ska bli bäst i Sverige på att ta till vara på digitaliseringens möjligheter. Detta är ett mycket offensivt mål eftersom regeringens ambition är att Sverige ska bli bäst i världen. Bakgrunden till arbetet är den digitalisering som sker i samhället samtidigt som utvecklingen av digitala tjänster och infrastruktur är ett utpekat område i Region Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi (RUS). De möjligheter och utmaningar som kommer med den digitala utvecklingen måste hanteras på rätt sätt för att tjäna människan, verksamheter och organisationer i hela länet. Vårt huvudmål är en hållbar digitaliserad region och vår målbild är att Jönköpings län är bäst i Sverige på digitalisering. Alla i Jönköpings län ska ha möjlighet att använda sig av digitala samhällstjänster. Därför är tillgången till bredband och den digitala världen idag en demokratifråga. Att motverka digitalt utanförskap är en fråga som blir allt viktigare. Vi vill att länets invånare ska känna sig trygga och bekväma med den nya tekniken både privat men också i sitt arbetliv. Digitaliseringsstrategin antogs 2020. Arbetet med handlingsplaner kopplat till de fem delmålen: digital kompetens, digital trygghet, digital innovation, digital ledning och digital infrastruktur påbörjas under 2021.

Prioriterade uppdrag

- Region Jönköpings län skall driva på arbetet med att formalisera samverkan med civilsamhället i länet.
- Region Jönköpings län skall medverka till framtagande av regional besöksnäringstrategi.
- Region Jönköpings län skall revidera liggande kulturplan. Ny flerårig kulturplan skall antas 2022.

EN TILLGÄNGLIG REGION

Länets geografiskt strategiska läge har genom historien skapat förutsättningar för möten och handel som gett länet utmärkta förutsättningar att ta vara på framtidens möjligheter.

En långsiktigt hållbar livsmiljö i länet förutsätter bostäder för människor i livet alla skeden, attraktiva möjligheter att bo och leva i länets alla delar samt snabba och långsiktigt hållbara kommunikationer.

En god tillgänglighet är en förutsättning för att alla länsinvånarens potential ska komma till sin rätt.

Genom fysisk och digital infrastruktur skapar läget förutsättningar för att vara en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion.

Målet omfattar nio delstrategier:

- Skapa attraktiva och hållbara bostäder och boendemiljöer för människor i alla livets skeden i hela länet genom samverkan för hållbar, trygg och jämlik samhällsplanering över administrativa gränser.
- Skapa en hållbar, attraktiv och innovativ samhälls- och landsbygdsutveckling genom stärkt samverkan i samhällsplaneringen.
- Delta aktivt och drivande i arbetet för nya stambanor för höghastighetståg.
- Stärka och rusta befintliga järnvägsförbindelser som kopplar samman länets kommuner med varandra, angränsande län och strategiska hamnar.
- Säkerställa att kollektivtrafiken bidrar till en hållbar utveckling, arbetsmarknadsförstoring och länsinvånarnas resor till arbete, studier, fritidsaktiviteter och kultur.
- Utveckla infrastrukturen i länet så att den möjliggör hållbara, säkra och tillgängliga resor, transporter, logistik och turism.
- Tillgänglighetsanpassa samhällets alla delar för jämlika möjligheter att ta del av och bidra till utvecklingen.
- Skapa hållbar digital utveckling i hela länet genom tillgång till höghastighetsuppkoppling.
- Ta fram gemensamma strukturbilder för länets framtida infrastruktursystem.

STRATEGISKT MÅL

2035 skapar tillgänglighet utvecklingskraft i Jönköpings län

PROGRAM OCH STYRDOKUMENT

Samhälls- och bostadsplanering

I det nationella uppdraget lyfts betydelsen av hållbara och effektiva fysiska strukturer som stärker sambanden inom och mellan regioner. För att lyckas med det krävs en sektorsövergripande samverkan och samplanering mellan Region Jönköpings län och kommunerna, som utgår från ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbara perspektiv. Särskilt ska frågor om fysisk planering och boendemiljöer prioriteras i det regionala tillväxtarbetet. Hur den fysiska miljön utformas har stor betydelse för såväl näringslivets utveckling och konkurrenskraft som för utvecklingen av attraktiva livs- och boendemiljöer.

Bostadsbyggandet är primärt ett kommunalt ansvar. Samtidigt behöver enhetligheten mellan olika kommuner förbättras för att korta tiden från idé till färdigt hus. I dag ligger byggplaneringsansvaret på olika nivåer: kommunernas planmonopol och ansvar för bostadsförsörjning, samt regionernas ansvar för utvecklingsfrågor, infrastruktur- och kollektivtrafikplanering. Genom bättre samverkan mellan nivåerna och genom att koppla samman den regionala planeringen med de kommunala, stärks de enskilda kommunernas utveckling och regionen som helhet. Genom regional översiktsplanering går det bättre att tillmötesgå en ökad efterfrågan på ny bebyggelse och infrastruktur. I mer glesbefolkade områden kan planeringen användas som verktyg för att långsiktigt stärka underlaget för olika typer av service och tjänster.

I plan och bygglagen, PBL, är det angivet att regional fysisk planering ska ske i Stockholms län och i Skåne län. I övriga län ska regional utvecklingsplanering ske enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar. Regional fysisk planering är tänkt att, som ett led i att åstadkomma mer enhetlighet i landet, införas i ytterligare län när behov av och förutsättningar för sådan planering finns. Region Jönköpings län skall successivt stärka kapaciteten inom samhälls- och bostadsplanering på så sätt att uppdraget om regional planering enligt PBL kan vara en möjlighet, som stöd för länets kommuner.

Strukturbilder

Regionala strukturbilder är viktiga för att möta de nya krav som ställs på den kommunala

översiktsplaneringen genom globaliseringen, specialiseringen, urbaniseringen och en ökande rörlighet. Strukturbilderna leder till relevanta och konkreta besluts- och planeringsunderlag för både lokal och regional utveckling när det gäller till exempel infrastruktur, boende, fritid, kultur, kompetensförsörjning och näringsliv.

Regionens roll är att bidra med ett regionalt perspektiv till översiktsplaner och bostadsförsörjningsplaner. På så sätt stärks hela länets konkurrenskraft. De regionala strukturbilderna är ett viktigt kunskapsunderlag för planerings- och strategiarbete, för både kommunala och regionala aktörer.

Genom arbetet med regionala strukturbilder främjas samverkan mellan olika aktörer i olika delar av regionen, på både kommunal och regional nivå. Tillsammans kan vi skapa en attraktiv plats för både näringsliv, arbetskraft och besökare, där alla delar av länet får verktyg till att utvecklas.

De regionala strukturbilderna stärker kommunernas roll i regionen och skapar förutsättningar för att möjligheterna i kommunerna ska komplettera varandra. Det finns stor variation mellan och inom kommuner i vårt län, vilket innebär att utmaningarna och möjligheterna skiljer sig åt i geografien. Genom de regionala strukturbilderna sätter vi därför ett tydligare geografiskt perspektiv på den regionala utvecklingsstrategin.

Transporter och infrastruktur

Jönköpings län är det sjätte största länet i Sverige sett till folkmängd och Jönköpings kommun är den tionde största kommunen i Sverige. Länet har en unik strategisk position i Sverige och Skandinavien och är en naturlig nod i stråken mellan storstadsregionerna Stockholm/Mälardalen, Malmö/Öresund och Göteborg.

Jönköpings län har alltid varit en mötesplats och ett centrum för kreativitet och skaparkraft. Duktiga entreprenörer och driftiga företagsledare har gjort att länet utvecklats till en av landets mest dynamiska småföretagarregioner.

En god tillgänglighet skapas genom bland annat effektiva, pålitliga och hållbara transport-system. Dessa är en förutsättning för att utvidga och knyta ihop arbetsmarknadsregioner och att stärka kopplingen mellan stad och land. Även när det gäller tillgänglighet och attraktiva miljöer är digitaliseringen, och infrastruktur för denna,

centralt. Framgångsfaktorer när det gäller attraktiva miljöer är helhetssyn och sektorsövergripande samordning. Samordningen mellan insatser och åtgärder som regional tillväxt, transport, informationsteknik, klimat, miljö och energi, fysisk planering, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling, innovationer, bostadsbyggande, kultur och kulturmiljöer samt servicefrågor behöver därmed stärkas i länet.

Regeringen har uppdragit åt Trafikverket att ta fram ett inriktningsunderlag, som ska ligga till grund för regeringens infrastrukturproposition som väntas läggas fram våren 2021. När denna är behandlad kommer Trafikverket att få uppdrag om att ta fram förslag om ny nationell plan, och regionerna kommer att uppdras att ta fram nya förslag till länstransportplaner.

Inriktningsunderlaget innebär att Trafikverket kommer att bedöma den kommande utvecklingen i transportsystemet i Sverige på väg och järnväg samt inom luftfart och sjöfart. Detta kommer att ge regeringen ett underlag för bedömning av ekonomiska ramar för möjliga åtgärder i transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 respektive 2022–2037. Regeringen avser sedan i en proposition till riksdagen lämna förslag till en ny planperiod och ekonomiska ramar för åtgärder i transportinfrastrukturen som följer av regeringens inriktning för transportsystemets utveckling. När riksdagen har slagit fast planperiod och ekonomiska ramar följer åtgärdsplanering i syfte att ta fram en ny nationell plan och länsplaner för transportinfrastrukturen.

Utgångspunkten för uppdraget är att den statliga transportinfrastrukturen i hela landet ska utvecklas och förvaltas så att det övergripande transportpolitiska målet och de jämbördiga funktions- och hänsynsmålen med därtill hörande etappmål nås. Klimatomställningen ska genomsyra politiken. Klimatmålen ska nås. Därför är klimatmålen även en central utgångspunkt för den statliga transportinfrastrukturplaneringen. Regeringen bedömer att för att det övergripande transportpolitiska målet ska kunna nås behöver funktionsmålet i huvudsak utvecklas inom ramen för hänsynsmålet. Riksdagen har beslutat om ett klimatmål för transportsektorn. Målet innebär att växthusgasutsläppen från inrikes transporter, utom inrikes luftfart, ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010.

Ett trafikslagsövergripande förhållningssätt, fyrstegsprincipen, samt de av riksdagen fast-

ställda transportpolitiska principerna, ska vara vägledande för Trafikverkets genomförande av uppdraget.

Nya stambanor

Järnvägens betydelse för en hållbar tillväxt och utveckling är avgörande för Sverige som helhet och för Jönköpings län. För att kunna öka kapaciteten med järnväg för såväl person- som godstransporter, behöver Sverige och Jönköpings län bygga nya stambanor. Det är den viktigaste samhällsbyggnadsfrågan för Sverige i modern tid. Nya stambanor för höghastighetståg ska byggas i ett sammanhållet system och kommer att bygga ihop stad och landsbygd. Det kommer generera fler arbetstillfällen, nya bostäder och bättre förutsättningar för omställningen till ett hållbart samhälle.

Regeringen har uppdragit åt Trafikverket att ta fram ett förnyat kunskapsunderlag om nya stambanor, som kommer att ligga till grund för regeringens aviserade infrastrukturproposition. Trafikverket ska redovisa uppdaterade kostnader och samlade effektbedömningar för olika relevanta och kostnadseffektiva alternativ för nya stambanor för höghastighetståg på sträckorna Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö inom en total investeringsram på 205 miljarder kronor, i 2017 års prisnivå. En utgångspunkt är att alternativen ska ge korta restider som främjar en tydlig överflyttning av resor från flyg till tåg samt öka kapaciteten för person- och godståg i den totala järnvägsanläggningen. Analysen ska innehålla en bedömning av möjliga järnvägskorridor/linjesträckningar, alternativa hastighetsstandarder och tekniska utformningar för olika delar av banan, samt alternativ för lokalisering och utformning av stationslägen och bibanor. Trafikverket har genom detta uppdrag också instruerats att inrätta en särskild organisation för projektet nya stambanor. Ur regeringens beslut framgår att Jönköping kommer att vara nod i systemet, vilket innebär att regionen kommer att behöva vara nära involverad i arbetet såväl med sträckningen Stockholm–Jönköping, Jönköping–Göteborg som Jönköping–Malmö.

Trafikverket ska redogöra för vilken effekt olika alternativ bedöms ha på långväga respektive kortväga resande och på godstransporter samt hur väl de nya stambanorna integreras med den befintliga järnvägsanläggningen. Möjlighet till trafikering för bland annat långväga persontågstrafik, trafik med snabba regiontåg, pendeltågstrafik samt godstrafik ska beskrivas,

liksom en bedömning av möjligheten att bedriva kommersiellt lönsam trafik med höghastighetståg för de olika alternativen. Effekter på restider och möjligheten till överflyttning av resor från flyg till tåg ska beskrivas.

Av redovisningen ska, kopplat till de föreslagna alternativen, därutöver framgå:

- kostnader för drift och underhåll inklusive livscykelkostnadsanalys
- påverkan på investeringskostnader av industriella metoder som t.ex. prefabricering
- risker i kostnadsutveckling samt övriga projektrisker, samt hur dessa är hanterade i beräkningarna
- klimatpåverkan under byggskede och driftstiden
- konsekvenser på bostadsbyggandet och bostadsmarknaden, inklusive konsekvenser för planeringen i berörda kommuner och regioner
- effekter för landskap, kulturmiljö och biologisk mångfald under byggskede och driftstiden
- tidpunkt för tidigast möjliga byggstart respektive trafikstart
- övriga konsekvenser.

Kompetensbehov inom den spårbundna trafikbranschen

I länet, i synnerhet på höglandet, finns många företag inom den spårbundna trafikbranschen med ett stort behov av fler medarbetare med olika kompetenser. I framförallt Nässjö finns många utbildningar inom järnvägsnäringen. Inom fem år kommer det, enligt beräkningar, att saknas cirka 2 200 järnvägs- och tågtekniker i landet. Även behovet av lokförare, administratörer, projektledare och ingenjörer är stort. För att kunna rusta upp och bygga nya stambanor krävs förutom arbetskraft och kompetens också ett omfattande samarbete. Nässjö har goda förutsättningar att stärka järnvägsbranschen.

Positionspapper Regionsamverkan syd (infrastruktur och kollektivtrafik)

Som del i arbetet med Trafikverkets inriktningsunderlag har regionerna i Regionsamverkan syd valt att uppdatera det positionspapper som togs fram i samband med arbetet i innevarande planperiod. Som underlag för detta har en systemanalys tagits fram, och med stöd i denna kan positionerna i det befintliga positionspapperet aktualitetsprövas och uppdateras.

Upprustning av det befintliga järnvägsnätet

Region Jönköpings län deltar aktivt i och på-

verkar Trafikverkets arbete för att stärka den befintliga järnvägsanläggningens funktion, och göra det möjligt för en större andel av person- och godstransporterna att gå på järnväg. Detta handlar både om att få ut den fulla potentialen i de investeringar som historiskt gjorts i järnvägsanläggningen, om att stärka denna ytterligare för att motsvara dagens och framtidens behov utifrån utvecklingen i befolkning och näringsliv i länet. Detta gäller såväl regionala transporter som transporter över länsgränserna.

Ett exempel på sådan järnvägslinje är den mellan Nässjö och Vetlanda som behöver elektrifieras. Trafikverket har tagit fram en åtgärdsvalsstudie för elektrifieringen och berörda kommunerna är involverade. Processen i detta arbete behöver drivas på.

Cykelstrategi

Region Jönköpings län har under 2020 inlett arbetet med att ta fram en regional cykelstrategi. Syftet är att komplettera den regionala länstransportplanen för att förtydliga hur Region Jönköpings län kan bidra till en ökad, enkel och säker cykling till och från arbete och skola, samt turist- och fritidscyklning, i hela länet.

En regional cykelstrategi som kompletterar den regionala länstransportplanen kommer att behöva ta hänsyn till glappet mellan fysiska investeringar och övrigt regionalt och kommunalt ansvar för cykel frågan. En regional cykelstrategi tar sig an den del av länets transportinfrastruktur med cykelfokus som inte fullt ut fångas av den regionala länstransportplanens ansvar, Trafikverkets ansvar eller kommunernas ansvar. Istället bör den fokusera på att ena länet kring cykel frågan med utgångspunkt i de mjuka frågorna som folkhälsa, samhällsplanering, klimatpåverkan, ökad säker cykling, mobility management och liknande frågor.

Godsstrategi

En av samhällets grundläggande uppgifter är att möjliggöra resor och transporter. För att både personresor och godstransporter ska kunna hanteras på ett likartat sätt i planeringen är det viktigt att det finns en god kunskapsnivå och förståelse för de ibland skiftande behov, utmaningar och möjligheter som personresor respektive godstransporter står inför. Syftet med en godsstrategi för Jönköpings län är att ge en gemensam kunskapsplattform och skapa en samsyn om godshanteringen i länet.

Genom att synliggöra nuläge, trender och utveckling samt beskriva behovet av en strategisk inriktning kan godstransporterna bidra till en mer hållbar regional tillväxt. En godskartläggning är ett första steg i den nulägesanalys som kommer att utgöra grunden i det fortsatta arbetet med godsstrategin.

BREDBAND

Enligt prognosen blir det svårt att nå målet om att alla invånare i Jönköpings län ska ha tillgång till snabbt bredband år 2025. Framförallt är det invånare på landsbygden och vid kommungränserna som är svårast att nå med bredband. För att uppfylla målet ska Region Jönköpings län ta ett större ansvar för samordningen med kommuner och andra aktörer som hanterar bredbandsutbyggnaden. Här behövs ett ökat arbete för att koordinera de insatser som idag pågår för att länets invånare och företag ska ha tillgång till ett snabbt och stabilt bredband. Arbetet görs i samarbete med Regionsamverkan Sydsverige. Region Jönköpings län ska ta tillvara de medel som kommer med regeringens budget för att fler hushåll och företag får tillgång till fiber/bredband.

Nationellt uppdrag som regional bredbandskoordinator

Region Jönköpings län har antagit ett nationellt uppdrag för att stimulera och stödja utbyggnaden av bredband i länet. Uppdraget har löpt mellan 2015–2020. Regeringen har ännu inte aviserat om de avser förlänga uppdraget, men regeringen har aviserat kraftigt ökat stöd för bredband i budgetpropositionen och det är troligt att den regionala nivån kommer att få en roll i hur dessa ska fördelas.

Ny modell för nationellt stöd för bredbandsutbyggnad

År 2019 beslutade riksdagen att inrätta ett nytt nationellt bredbandsstöd för åren 2020–2022. Regionerna ges möjlighet att efter länets förutsättningar och mål i utvecklingsstrategier eller motsvarande, prioritera kriterier för stödfinansierad bredbandsutbyggnad. Regionerna förväntas genom medverkan av bland annat regionala bredbandskoordinatorer bidra i arbetet med nya stödmodellen.

Bredbandsstrategi – Jönköpings län helt uppkopplat 2025

Bredbandsstrategin omfattar perioden 2020–2025 med uppdaterad målbild för bredbandsutbyggnaden. Strategin beskriver hur den nationella strategin för bredbandsutbyggnad kan brytas ned på regional nivå, med utgångspunkt i de specifika förutsättningar för bredbandsutbyggnad som gäller i Jönköpings län. Handlingsplanen för bredbandsstrategins genomförande har börjat tas fram och arbetet kommer att fortsätta under 2021. Tonvikt i strategin är betydelsen av en väl genomarbetad förankringsprocess med aktörer inom bredbandsområdet.

Samverkansavtal för bredbandsutbyggnad

Utbyggnaden av bredband har tillmätts hög prioritet från Region Jönköpings län inom samarbetet i Regionsamverkan Sydsverige (RSS). Målsättningen är ett fullt utbyggt, robust och framtidssäkert bredbandsnät som är en förutsättning för en hållbar utveckling ur ett demokratiskt, hållbarhets-, och samhällsekonomiskt perspektiv. Genom samverkan inom RSS har de regionala bredbandskoordinatorerna i respektive region kunnat finna nya effektiva former för samverkan och fördelning av arbetsinsatser.

RSS och IP-Only har slutit ett samverkansavtal angående bredbandsutbyggnaden. Avtalet säkerställer en effektivering av RSS höga ambitioner inom bredbandsområdet

VERKSAMHET KOPPLAD TILL EN TILLGÄNGLIG REGION

Kollektivtrafik

En viktig förutsättning för ett gott liv i en attraktiv region är goda möjligheter att resa i det dagliga livet. Det innebär att kollektivtrafiken genom ett så bra trafikutbud som möjligt ska erbjuda resenärerna en prisvärd, enkel och säker resa till sitt arbete, sina studier eller fritidsaktiviteter. Kollektivtrafiken ska ses som det naturliga resvalet och bedrivs med omtanke om resenärer och omvärld.

God tillgång till kollektivtrafik är inget mål i sig utan ett verktyg för att möjliggöra människors resor till arbete, studier, kultur- och fritidsaktiviteter, för att vidga arbetsmarknadsområdena inom länet men också utanför. Det skapar utveckling och attraktivitet.

Trafikförsörjningsprogram

Av kollektivtrafiklagen följer att den regionala kollektivtrafikmyndigheten regelbundet i ett trafikförsörjningsprogram ska fastställa mål för den regionala kollektivtrafiken. Programmet ska vid behov uppdateras. Detta regionala trafikförsörjningsprogrammet ska upprättas efter samråd med motsvarande myndigheter i angränsande län. Samråd ska även ske med övriga berörda myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag samt företrädare för näringsliv och resenärer. I de fall en region ensam är regional kollektivtrafikmyndighet ska samråd även ske med kommunerna i länet. Lag (2019:950).

Ett regionalt trafikförsörjningsprogram ska i enlighet med denna lag innehålla en redovisning av:

- behovet av regional kollektivtrafik i länet samt mål för kollektivtrafikförsörjningen
- alla former av regional kollektivtrafik i länet, både trafik som bedöms kunna utföras på kommersiell grund och trafik som myndigheten avser att ombesörja på grundval av allmän trafikplikt
- åtgärder för att skydda miljön
- tidsbestämda mål och åtgärder för anpassning av kollektivtrafik med hänsyn till behov hos personer med funktionsnedsättning
- de bytespunkter och linjer som ska vara fullt tillgängliga för alla resenärer
- omfattningen av trafik enligt lagen (1997:736) om färdtjänst och lagen (1997:735) om riks-färdtjänst och grunderna för prissättningen för resor med sådan trafik, i den mån uppgifter enligt dessa lagar har överlåtits till den regionala kollektivtrafikmyndigheten.

En övergripande strategi för utveckling av kollektivtrafiken bygger på koncentration till stråk där förutsättning för ökat resande är goda. Stråken måste samtidigt balanseras med en grundläggande trafikförsörjning för hela länet. Detta för att stödja en socialt hållbar utveckling och ge förutsättningar för en samhällsservice i hela länet. Områden som inte har förutsättningar för en utbyggd kollektivtrafik eller som har långa gångavstånd till hållplatser där stråk utvecklas, kan få tillgång till en bra kollektivtrafik genom lösningar som kombinerar bil- och kollektivtrafik eller cykel- och kollektivtrafik. Kollektivtrafiken ska utvecklas med fokus på fyra områden:

- Skapa möjligheter till arbets- och studiependling.
- Skapa goda resmöjligheter mellan större orter i länet och till angränsande län.
- Garantera ett grundläggande trafikutbud.

- Underlätta resor med flera färdmedel.

Väl fungerande kollektivtrafik är också en av förutsättningarna för att nå miljömålen och en långsiktig och hållbar utveckling.

Nuvarande regionala trafikförsörjningsprogram för länet antogs 2012 och gäller till 2025. En mindre revidering gjordes hösten 2016 och arbetet med ett nytt trafikförsörjningsprogram påbörjades under 2019 och beräknas vara klart för beslut i början av 2021. Programmet, som är en viktig del i den regionala utvecklingsplaneringen, anger långsiktiga och strategiska mål för hur kollektivtrafiken kan bidra till regional utveckling och ett hållbart samhälle.

Programmet bygger på de samråd med kommuner, kollektivtrafikföretag och organisationer som har genomförts i länet samt även på de samråd som har ägt rum med angränsande läns regionala kollektivtrafikmyndigheter, myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag och näringsliv. Det regionala trafikförsörjningsprogrammets långsiktiga målsättningar är utgångspunkt för de årliga målen i budget.

Tillgänglig kollektivtrafik

Väl fungerande kollektivtrafik är i högsta grad avgörande för den regionala utvecklingen. En god tillgång till tåg och bussar möjliggör att människor kan ta sig från hemmet till arbete, studier samt kultur- och fritidsaktiviteter. Tillgängliga resor med kollektivtrafik är en förutsättning för att bo och verka i hela Jönköpings län. Människor ska kunna lita på att tåg och bussar avgår och kommer i tid.

Kollektivtrafiken behöver ha prisvärda taxor som stimulerar till ökat resande. Under det senaste året har arbetet med att öka resandet med kollektivtrafiken hindrats på grund av den pågående pandemin, då resandet och intäkterna istället nästan har halverats. Region Jönköpings län har valt att upprätthålla trafiken för att minska trängsel samt för att människor ska kunna ta sig till arbete och studier. Ett digert arbete krävs dock för att få en budget i balans.

Under 2021 görs en utredning som beskriver nyttan av, samt kostnaden för, en bussförbindelse Eksjö–Sävsjö–Värnamo för att möjliggöra enkelt resande mellan de två sjukhusen i Eksjö och Värnamo. Linjen skulle även bli en förbindelse mellan de två kommunhuvudorterna Värnamo och Sävsjö, både för arbetsresor och studier.

Detta är en del i att uppnå målet med att restiden mellan närliggande kommunala huvudorter ska vara som längst 60 minuter. För att nå målen i trafikförsörjningsprogrammet har regionfullmäktige beslutat avsätta 25 miljoner kronor årligen i finansiellt tillskott. Under 2019 avsattes inga utökningsmedel till kollektivtrafiken kopplade till trafikförsörjningsprogrammet. Med tanke på de nya utmaningar kollektivtrafiken står inför behöver pengar satsas för att täcka intäktsbortfall och för att öka resandet under de närmaste åren. Region Jönköpings län behöver, tillsammans med RJL Tågdepån AB, ta fram en driftkalkyl för den kommande tågdepån efter 2023.

Utveckla egna priszoner

Det måste bli mycket enklare och mer lättförståeligt för kund att lösa biljett för sin resa. Region Jönköpings län vill utveckla en modell med personliga zoner för att resans pris ska vara lika oberoende var invånarna reser i länet. Med hjälp av ny teknik som är under utveckling skapas nya lösningar för enkla och kundvänliga betalningslösningar. Regionen följer noga de projekt som pågår, bland annat i Skåne.

Tillgänglighet för alla

Personer med synskador eller andra funktionsvariationer ska ha goda möjligheter att resa med kollektivtrafiken. En utredning ska göras för att undersöka möjligheten att människor med funktionsvariationer ska kunna använda ett motsvarande kort som seniorkortet. Regelverket för serviceresor ska ses över.

Anropsstyrd trafik

För att möta behoven i länets alla delar ska Region Jönköpings län vidareutveckla konceptet med anropsstyrd trafik. Framförallt är förutsättningarna för att resa med kollektivtrafiken på landsbygden begränsad i jämförelse med mer tätbebyggt område. Invånare på landsbygden ska ha mer likvärdiga möjligheter att kunna bo och verka som invånare i övriga länet. Om konceptet faller väl ut och förbättrar tillgängligheten kan det innebära att anropsstyrd trafik kommer att ersätta linjelagd trafik som har minskande reseunderlag.

Prioriterade uppdrag

- Region Jönköpings län skall driva på och stödja satsningen på nya stambanor. Detta inkluderar att ha en samlande roll i länet och samverka med andra län längs den planerade sträckningen samt att vara en aktiv samarbetspartner till Trafikverket.

- Region Jönköpings län skall ta fram en trafiklagsövergripande länstransportplan. Som stöd i planeringen ska nödvändigt kunskapsunderlag tas fram, exempelvis om godsflöden i länet.
- Region Jönköpings län skall utveckla arbets- och samverkansformer för att implementera den nya statliga stödformen för bredbandsutbyggnad.
- Region Jönköpings län skall utveckla arbets- och samverkansformer för framtagandet av strukturbilder. Denna arbetsmetod skall ske parallellt med utvecklandet av regional planering.
- Region Jönköpings län ska stödja utvecklingsarbetet i Nässjö och genom analyser och påverkansprocesser bidra till att göra Nässjö till ett nationellt centrum för järnvägsutbildningar.
- Region Jönköpings län ska revidera regelverket för serviceresor.

EN SMART REGION

Företagsamhet och samverkan är kännetecknande för länet sedan lång tid tillbaka. Genom innovations- och förändringskraft har länets näringsliv utvecklats och gått starkt ur kriser och strukturomvandlingar. Mod, handlingskraft, stolthet och uppfinningsrikedom präglar företagen, deras ledare och medarbetare. Genom framgångsrika och prestigelösa småföretag blomstrar hela länet och sysselsättningen är hög.

Målet omfattar nio delstrategier:

- Förstärka näringslivets och det offentliga innovations- och förändringskraft.
- Utveckla ett hållbart, diversifierat och kunskapsintensivt näringsliv i hela länet genom smart specialisering.
- Bidra till framgångsrika små och medelstora företag med ett högt kunskaps- och teknologi-innehåll i produkter och produktion.
- Inspirera till en arbetsmiljö i världsklass.
- Säkerställa en hög sysselsättning.
- Aktivt jobba för en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling.
- Säkerställa ett jämställt och jämlikt arbets- och näringsliv samt företagande i hela länet.
- Bidra till en ökad digital mognad för en hållbar digitalisering och utveckling.
- Samverka för näringslivsutveckling och kompetensförsörjning.

STRATEGISKT MÅL

2035 är Jönköpings län en långsiktig hållbar och innovativ tillväxtregion

PROGRAM OCH STYRDOKUMENT

Regionala innovationsstrategin

Den regionala innovationsstrategin (RIS) tar sin utgångspunkt i samhällets utveckling och ger innovation ett tvärsektorielt perspektiv. Det betyder att näringslivsdriven innovation, som ofta handlar om att tjäna pengar, berörs lika mycket som offentligt driven innovation, som ofta handlar om att effektivisera och utveckla nya processer. Akademiens roll med forskning och utbildning blir i allra högsta grad betydelsefull för länets samlade vitalitet och kreativitet liksom civilsamhällets engagemang i utveckling och förnyelse. Förmågan till förnyelse och förmågan att ta tillvara på ny kunskap och ny teknologi är central i dagens samhälle.

Målbild: *Idéer stimuleras, valideras och förädlas till innovationer i en effektiv värdekedja, där främjandesystemets erbjudanden är anpassade för olika typer av innovatörer i länets näringsliv, offentlig sektor, akademi och civilsamhälle.*

Digitaliseringsstrategi

Vårt huvudmål är att Jönköpings län är bäst i Sverige på digitalisering. Region Jönköpings län är en attraktiv region att besöka, leva, och verka i. Visionen i den nationella digitaliseringsstrategin är ett hållbart digitaliserat Sverige och det övergripande målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Den regionala digitaliseringsstrategin anknyter till våra sex strategier i Region Jönköpings läns Regionala utvecklingsstrategi (RUS) och delmålen i den nationella digitaliseringsstrategin.

Delmål:

- Digital kompetens: I Jönköpings län kan alla utveckla och använda sin digitala kompetens.
- Digital trygghet: I Jönköpings län finns de bästa förutsättningarna för att alla på ett säkert sätt kan ta del av, ta ansvar för samt ha tillit till det digitala samhället.
- Digital innovation: I Jönköpings län finns de bästa förutsättningarna för att digitalt drivna innovationer ska utvecklas, spridas och användas.
- Digital ledning: I Jönköpings län sker relevant, målmedveten och rättssäker effektivisering och kvalitetsutveckling genom digitalisering.
- Digital infrastruktur: Alla i Jönköpings län har

tillgång till infrastruktur som medger snabbt bredband, stabila mobila tjänster och som stödjer digitalisering.

Skogs- och trästrategierna

Skogsstrategin ska bidra till en utveckling där företagande med koppling till skogens resurser stärks och där fler av skogens värden nyttjas på ett hållbart sätt. Den ska tydliggöra skogens roll för Smålands utveckling och synliggöra skogens värden idag och i framtiden. Den regionala skogsstrategin ska leda till förbättringar när det gäller ekonomi, sysselsättning, miljö och klimat, jämställdhet och integration. En revidering och uppdatering av Skog och trästrategin ska vara klar hösten 2021.

Skogsstrategin innehåller sex insatser:

- Öka attraktiviteten kring den småländska skogen och stärk kompetensförsörjningen inom skogsbruk och skogsindustri.
- Öka förädlingsgraden och innovationsgraden.
- Öka produktionen och variationen för att nyttja en större del av den småländska skogens potential.
- Stärk det lönsamma företaget på skogsgården.
- Bevara och stärk våra naturvärden, vårt gemensamma kulturarv och friluftslivet.
- Uppnå balans mellan skog och vilt.

Trästrategin innehåller fem fokusområden:

- Kompetens
- Affärsutveckling
- Innovation
- Export
- Kommunikation

Stöd inom främjandesystemet

Region Jönköpings län bidrar till det samlade främjandesystemet som ägare eller bidragsgivare till centrala aktörer såsom Almi Företagspartner AB, Science Park-systemet, Ung företagsamhet och Coompanion. Verksamhets- och ägarbidragen skall bidra till att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin.

Kompetens- och innovationsråden

Kompetens- och innovationsrådets arbete handlar om verkställighet av den regionala utvecklingsstrategin och det ska leda till att aktuella mål i den regionala utvecklingsstrategin och dess handlingsplaner nås inom given tid. Fokus i råden ligger på omställningsbehov, innovation och kompetensförsörjning på kort, medellång och lång sikt. Råden har startats och

ska utvecklas under 2021 tillsammans med det företagsfrämjande systemet, Jönköping University, Science Park-systemet, Almi samt övriga aktörer inom områdena.

Företagsklimat

Sex av länets kommuner ligger på topp 50 i Svenskt Näringslivs ranking och ytterligare tre ligger på topp 100 när det gäller näringslivsklimat. För att hela länet ska utvecklas över tid behöver företagsklimatet vara starkt i hela länet. Andelen nystartade företag är lägre än i landet i övrigt och andelen kvinnor som startar företag är låg. Detta är en trend som behöver vändas. För att uppnå ett breddat näringsliv måste förutsättningar skapas för att företagsutveckling kan ske på jämlika grunder. Jämställdhet behöver främjas och mångfalden måste tas tillvara. Alla entreprenörer och företagare ska ha samma rättigheter och möjligheter att utveckla sina idéer och sina företag.

Socialt företagande behöver främjas genom uppmaning till socialt ansvarfull upphandling, underlättande av socialt företagande samt genom att stärka arbetsmarknadspolitiska insatser på området. Även ungdomar behöver tidigt få vetskap om att också det sociala området erbjuder möjlighet till entreprenörskap och eget företagande. Nyföretagandet är för lågt samtidigt som fler företag behövs. Företagarna har en hög medelålder och många företag har utmaningar med generationsväxling. Klimat-, miljö- och energiteman utgör en drivkraft för teknik-, varu- och tjänsteutvecklingen i alla branscher och därmed en miljödriven näringslivsutveckling. Affärsmöjligheter skapas för länets företag i och med den växande globala efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster samt på förnybar energi och produktion med låga utsläpp till luft, mark och vatten.

VERKSAMHET KOPPLAD TILL EN SMART REGION

Smart Housing Småland

Innovationsmiljön Smart Housing Småland (SHS) är sedan 2013 en så kallad Vinnväxt-miljö, finansierad av Vinnova. Visionen för SHS har under innevarande treårsperiod reviderats något och är nu en ”innovationsarena för livsmiljöer i glas och trä”. Målsättningen är att innovationsmiljön ska fortleva även efter 2023 men då utan fast finansiell medverkan från Vinnova. Förberedelser inför detta utgör en central del under projektperioden.

Visionen för SHS är att bli en ”internationellt ledande innovationsmiljö som med användaren i centrum skapar smart boende och hållbar byggd miljö med bas i glas och trä.” Pågår till och med 2023-06-30.

Vart i hela världen är världen på väg

I den regionala utvecklingsstrategin konstateras, med stöd såväl av den egna analysen som de analyser som gjorts av bland andra OECD och Nord Regio, att Jönköpings län står inför stora behov av strukturomvandling. Det starka och framgångsrika näringslivet som burit länet under lång tid har i stora delar haft så höga orderingångar att det inte funnits tid för det framtidsinriktade strukturomvandlingsarbetet. Länet har med anledning av det ett relativt sett lågt kunskaps- och teknologinnehåll i produkter och tjänster, en låg digital transformationstakt, en lägre grad av hållbarhetsdriven näringslivsutveckling än andra samt bedöms ligga lågt när det gäller jämställd regional tillväxt. Dessa faktorer är samtidigt identifierade som avgörande för länets långsiktiga konkurrenskraft och fortsatta välfärd.

Projektet Vart i hela världen är världen på väg kommer på kort sikt att leda till att en ökad innovations- och förändringskraft i näringslivet i Jönköpings län. Det bidrar till ett hållbart, diversifierat och kunskapsintensivt näringsliv i hela länet, framgångsrika små- och medelstora företag med högt kunskapsinnehåll i produkter och tjänster, en ökad digital mognad samt ett jämställt och jämlikt företagande i hela länet.

Projektet Vart i hela världen är världen på väg kommer på lång sikt att bidra till att Jönköpings län är en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion. Resultatet är ett breddat näringsliv, fler kunskapsintensiva företag, högt kunskaps- och teknikinnehåll i produkter och processer, god tillväxt och lönsamhet samt ett jämställt och jämlikt näringsliv präglad av mångfald. Pågår till och med 2023-02-28.

Kvalitetsledning 2.0

Projektet syftar till att stärka konkurrenskraft, kapacitet och förändringsledningsförmågan hos länets företag och organisationer genom ett samlat arbete med utvecklad kvalitetsledning och processutveckling. Projektet syftar också till förbättrade resultat, utvecklade servicekoncept, utvecklad kvalitetsledning och processutveckling för länets företag och organisationer. Pågår till och med 2022-12-31.

Effekter på kort sikt:

Aktiviteter kommer på kort sikt leda till att stärka kapaciteten och förändringsledningsförmågan hos länets företag och organisationer genom ett samlat arbete med utvecklad kvalitetsledning och processutveckling, samt en läns gemensam nod för kunskapsspridning och kollektivt lärande.

Effekterna på lång sikt:

De långsiktiga effekterna av projektet kommer att vara stärkt konkurrenskraft, kapacitet och förändringsledningsförmåga hos länets företag och organisationer, samt förbättrade resultat, utvecklade servicekoncept, utvecklad kvalitetsledning och processutveckling.

E-handel och logistik

Digitaliseringen har förändrat behovet av kanaler för handel som i sin tur påverkat många företags affärsmodeller. När fysiska och digitala kanaler måste kombineras på nya sätt måste också e-handel och logistik anpassas. Projektet ska stödja de befintliga företagens arbete med att utveckla sina affärsmodeller, samt stödja utveckling av nya företag inom modern handel och logistik. Visionen är att Jönköpings län är ledande nationellt i utvecklingen av modern handel och logistik. Pågår till och med 2021-12-31.

Prioriterade uppdrag

- Region Jönköpings län ska leda och samordna innovationssystemet mot faktorer som driver morgondagens innovation.
- Region Jönköpings län ska initiera omställningsfokus från produkt till funktion/tjänst – Digitaliseringseffekt.
- Region Jönköpings län ska driva på arbetet med en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling med fokus ökat nyföretagande och nyföretagande bland nya grupper.
- Region Jönköpings län ska analysera ägarskiftesfrågan och andra demografiska utmaningar.
- Region Jönköpings län ska tydliggöra utpekade styrkeområden för att attrahera kapital och etableringar.
- Region Jönköpings län ska utarbeta en smart specialiserings strategi.
- Region Jönköpings län ska utvärdera ett länsövergripande resurscenter för innovation och kompetens.

EN KOMPETENT REGION

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser är helt avgörande för att säkra näringslivets och den offentliga sektorns behov av medarbetare för att kunna möta välfärdens utmaningar.

Förutsättningarna och utgångsläget varierar mellan länets kommuner. Genom en väl fungerande samverkan i länet mellan Region Jönköpings län, kommunerna, näringslivet, akademi och utbildningssamordnare arbetsförmedling och arbetsmarknadens parter säkerställs den långsiktiga kompetensutvecklingen och matchningen på arbetsmarknaden i hela länet.

Målet omfattar åtta delstrategier:

- Stärka länets förmåga att attrahera, behålla och utveckla kompetenser.
- Stärka den långsiktiga kompetensförsörjningen och matchningen för integration och hållbar tillväxt.
- Höja den formella utbildningsnivån i länet.
- Vidareutveckla högskolans betydelse för länets utveckling genom fler forsknings-, innovations- och utvecklingsmiljöer.
- Säkerställa en integrerad arbetsmarknad och ett inkluderande arbetsliv.
- Etablera jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande i hela länet.
- Förbättra förutsättningarna för länsinvånarna att kompetensutveckla och vidareutbilda sig under pågående anställning.
- Etablera en väl fungerande samverkan mellan regionen, kommunerna, övriga utbildningssamordnare och arbetsmarknadens parter.

STRATEGISKT MÅL

2035 säkerställs matchningen på arbetsmarknaden i Jönköpings län genom det livslånga lärandet

PROGRAM OCH STYRDOKUMENT**Regionsamverkan Sydsverige – positionspapper**

De sex regionerna i södra Sverige har antagit positionsappret – Ett enat Sydsverige – för en stark och växande arbetsmarknad. Dokumentet anger vad regionerna vill på området arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Regionsamverkan Sydsverige har enats kring fyra prioriteringar för den nationella politiken för kompetensförsörjning som de sydsvenska regionerna vill se genomförda:

- Stärkt regionalt inflytande över regional utbildningsplanering.
- En arbetsförmedling med flexibla regionala uppdrag kring samverkan och dimensionering.
- Ökade insatser för det livslånga lärandet på en föränderlig arbetsmarknad.
- En stärkt rekrytering till utbildningar som leder till yrken med brist på personal.

Jönköping University

Samverkan med Jönköping University har en strategisk roll för att skapa förutsättningar för forskning, innovation, utveckling och kompetens i hela länet. Tillsammans arbetar Region Jönköpings län och Jönköping University för att stärka forskningsfinansieringen för högskolan. Att Jönköping University får tillräckligt med utbildningsplatser inom kritiska utbildningsområden är av stor betydelse för att långsiktigt försörja länet med relevant arbetskraft – inom både offentliga och privata näringar – och för att höja den formella kompetensnivån i länet. För regionens utveckling är det också angeläget att verka för att Jönköping University får universitetsstatus. Region Jönköpings län stöder aktivt Jönköping Universitys ansökan om att få starta en högteknologisk tandläkarutbildning i Jönköping som stärker länets och landets tandvård.

Folkhögskolorna

För att stärka det livslånga lärandet och demokratin har folkbildningen genom folkhögskolorna en viktig roll att fylla. Folkhögskolan skiljer sig från andra skolformer genom den långa bildningstraditionen och att den enskilda skolan har stor frihet att utforma sina kurser utifrån skolans speciella inriktning och profil. Folkhögskolan har också möjlighet att göra anpassningar efter förkunskaper, intressen och behov hos deltagare. Basen för folkhögskolornas utbildningsinriktning är den allmänna linjen, som främst är avsedd för dem som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. Folkhögskolorna spelar en stor roll för utbildning av personer med kort utbildning, deltagare med utländsk bakgrund och personer med funktionsvariationer. Folkhögskoleutbildningen finansieras huvudsakligen av statliga medel och bidrag från regionerna.

Naturbruksgymnasierna

På uppdrag av länets kommuner driver Region Jönköpings län naturbruksutbildning inom ramen för gymnasieskolan. Nu gällande samverkansavtal med kommunerna gäller till 31 december 2022. Avtalet har kompletterats med

en överenskommelse om fortsatt samverkan fram till 2023. Naturbruksskolorna ska utvecklas i samråd med länets kommuner. Det sker genom utvecklingsrådet för naturbruk, där både Region Jönköpings län och länets kommuner har representanter. Naturbruksprogrammet ska erbjuda ett brett utbud av olika inriktningar. Utöver gymnasieutbildning ska även eftergymnasiala utbildningar och uppdragsutbildningar på olika nivåer som är anpassade efter näringsens behov erbjudas. Naturbruksskolorna ska utvecklas till kunskapscentra för den gröna näringen. Förutom utbildning är naturbruksskolorna också en regional mötesplats för forskning, näringsliv, organisationer och andra som söker kunskap inom naturbruk och utveckling av landsbygdsföretagande.

Stöd till folkbildningen

Folkbildningens organisationer, studieförbund och folkhögskolor, är en resurs för länet ur flera perspektiv. Folkbildningens aktörer bidrar till att stärka och utveckla demokratin, gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation, samt skapar engagemang att delta i samhällsutvecklingen. De bidrar till att utjämna utbildningsklyftor och höjer bildnings- och utbildningsnivån i samhället. Folkbildningens organisationer arbetar också för att bredda intresset för, och öka delaktigheten i, kulturlivet. Folkbildningen är särskilt viktig för att stärka integrationsperspektivet i det regionala kompetensförsörjningsarbetet, särskilt genom språkkurser, samhällsinformation och att anordna mötesplatser. De kan även bidra med bildningsaktiviteter för anställda med utländsk bakgrund som har behov av att stärka sina kunskaper i det svenska språket och/eller att få en bättre insikt i hur det svenska samhället fungerar. Region Jönköpings län arbetar för att bättre ta tillvara folkhögskolors och studieförbunds kompetens.

VERKSAMHET KOPPLAD TILL EN KOMPETENT REGION

Region Jönköpings län har i egenskap av att vara en regionalt utvecklingsansvarig aktör (RUA) ett särskilt ansvar för att stärka den regionala kompetensförsörjningen i länet. Mycket av arbetet fokuseras på följande ansvarsområden:

- Tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens.
- Bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå.
- Medverka i planeringen av utbud och inriktning för regionalt yrkesvux inom kommunal vuxenutbildning.
- Bidra till etablering och utveckling av kommunala lärcentrum i hela länet.

Sedan september 2019 har Region Jönköping drivit tre projekt och som avslutades under 2020. Det har varit ”Stärka integrationsperspektivet i kompetensförsörjningsarbetet”, ”Främja utrikesfödda kvinnors företagande” och ”Utveckla socialt entreprenörskap i Jönköpings län”. Erfarenheter och slutsatser från dessa projekt ska tas med in i det löpande arbetet med regional kompetensförsörjning.

Dessutom genomför samarbetsorganisationer kompetensförsörjningsprojekt som regionen medfinansierar eller handlägger över budgetåren.

PÅGÅENDE VERKSAMHET

Framtidssäkrad industri

Ett ESF-projekt som fokuserar på kompetenskartläggning, branschvalidering och kompetensutveckling. Projektet riktar sig i första hand till permitterade, varslade och anställd personal inom ekonomiskt utsatta branscher. Projektet bidrar till att stärka kompetensförsörjningen. Kompetensutvecklingens syfte är att stärka den enskildes ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov. Projektet pågår till och med 31 december 2022.

Ett hållbart arbetsliv

En förstudie finansierad av ESF och socialfonden. Syftet är att förbereda den nya sjuåriga programperioden som startar 2021. Genom projektet ska vi dra lärdomar av den programperiod som avslutades 2020 och med dessa erfarenheter skissa på tänkbara projekt under de kommande åren. Genom förstudien ska vi också utveckla samarbetet med viktiga samverkansaktörer.

Prioriterade uppdrag

- Region Jönköpings län ska tillsammans med relevanta aktörer ta fram fungerande samverkansmodeller kring kompetensförsörjning som möter arbetsmarknadens kompetensbehov och stöder det livslånga lärandet.
- Region Jönköpings län ska stärka utbudet av yrkesvux- och yrkeshögskoleutbildningar.
- Region Jönköpings län ska utveckla arbetet med att etablera effektiva strukturer för validering.
- Region Jönköpings län ska uppmärksamma värdet av kommunala lärcentra som möjliggörare av det livslånga lärandet.
- Naturbruksskolorna ska vara kunskaps- och kompetenscenter för den gröna sektorn i länet.
- En skolplan för naturbruksskolornas uppdrag, både det kommunala och det regionala, ska tas fram.
- En skolplan för de egna folkhögskolornas uppdrag inklusive det regionala uppdraget, ska tas fram.
- Folkhögskolors och studieförbunds möjligheter att stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet ska tillvaratas.

Uppdrag på längre sikt

I enlighet med den nationella strategin för regional utveckling vill regionen arbeta för en väl fungerande arbetsmarknad och en varaktigt ökad sysselsättning. Vi vill stimulera kompetensutveckling som stärker kvinnors och mäns ställning på arbetsmarknaden, samt stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Region Jönköpings län ska också arbeta för att öka övergången till arbete bland kvinnor och män som står långt ifrån arbetsmarknaden, samt underlätta unga kvinnors och mäns etablering i arbetslivet och deltagande i utbildning.

Det regionala kompetensförsörjningsarbetet innebär också ett fokus på följande ansvarsområden:

- Tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens.
- Bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå.
- Medverka i planeringen av utbud och inriktning för regionalt yrkesvux inom kommunal vuxenutbildning.
- Bidra till etablering och utveckling av kommunala lärcentrum i hela länet.

Pågående uppdrag

Tenhults naturbruksgymnasium och Stora Segerstads naturbrukscentrum ska kunna använda sina producerade livsmedel både till de egna eleverna och till att försörja övriga kök och restauranger i verksamheten inom Region Jönköpings län.

Utveckla naturunderstödd rehabilitering till att vara en resurs för Region Jönköpings läns medarbetare/chefer.

EN GLOBAL REGION

Länets strategiska läge, den internationellt profilerade högskolan och den ökande globaliseringen skapar förutsättningar för länet att bli en långsiktig hållbar och innovativ tillväxtregion

Exportmarknaden är central för många av länets företag. En förutsättning för länets långsiktig hållbara utveckling är att länets företag erövrar och blir en del av de globala värdekedjorna. Insatser behöver därför kontinuerligt göras för att stödja företagens internationaliserings- och exportambitioner.

Globaliseringen ger även möjlighet till kunskaps- och kompetensinfluser samt ökar möjligheten för internationella företags direktinvesteringar och nyetableringar i länet.

Målet omfattar åtta delstrategier

- Positionera länet på den internationella kartan.
- Stödja företagens internationaliserings- och exportambitioner.
- Utveckla länets förmåga och attraktivitet för att ta emot direktinvesteringar och nyetableringar.
- Bidra till att utveckla EU och övriga världen i en mer hållbar riktning.
- Utöka och utveckla kompetens- och arbetsmarknadsregionen.
- Utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som EU erbjuder.
- Arbeta proaktivt med omvärldsanalys.
- Samverka för samhandling inom internationalisering.

STRATEGISKT MÅL

2035 är Jönköpings län ett internationellt konkurrenskraftigt län

PROGRAM OCH STYRDOKUMENT

Internationell policy och internationellt fokus som ett tvärsektorieellt perspektiv

När beroendet av omvärlden ökar och en del av de politiska besluten fattas på europeisk nivå, blir det internationella arbetet en förutsättning för att skapa en långsiktig regional utveckling. Detta är bakgrunden till Region Jönköpings läns internationella policy. Den internationella policyn slår fast att Region Jönköpings läns internationella arbete ska främja den regionala utvecklingen och främja Region Jönköpings läns olika verksamheter. Region Jönköpings län är genom sina kunskaper och nätverk en resurs för länet vad gäller EU-finansiering och projektstöd.

Ett internationellt fokus är nödvändigt och kan öka potentialen för utveckling inom samtliga områdena i den regionala utvecklingsstrategin. Förutom att det internationella arbetet genomförs som ett eget område inom utvecklingsstrategin ska det därför dessutom integreras tvärsektorieellt inom andra områden.

VERKSAMHET KOPPLAD TILL EN GLOBAL REGION

Brysselkontor

Tillsammans med regionerna i Kalmar län, Kronobergs län, Blekinge län och Hallands län samt lärosäten driver Region Jönköpings län ett Brysselkontor med namnet Småland Blekinge Halland South Sweden. Verksamheten planeras utifrån länsspecifika dokument med tydlig utgångspunkt i länens regionala utvecklingsstrategier.

Europa Direkt

Region Jönköpings län är värdorganisation för Europa Direkt Jönköpings län. Europa Direkt är EU-kommissionens informationsnätverk med 16 kontor i Sverige och cirka 500 kontor i Europa. Uppgiften är att sprida information om den Europeiska unionen till allmänheten.

Assembly of European Regions (AER)

Region Jönköpings län är medlem i Assembly of European Regions (AER) där Region Jönköpings län har en politisk representation.

PÅGÅENDE VERKSAMHET

Samordning och mobilisering inför EU:s nya programperiod 2021–2027

EU-samarbetet sätter ramarna för många utvecklingsfrågor och påverkar också förutsättningarna genom de fonder och program som möjliggör och

skapar incitament för projekt, företagsutveckling och innovation. EU:s strukturfonder är viktiga verktyg för att genomföra EU:s gemensamma sammanhållningspolitik. Jönköpings län tillhör NUTS 2-området Småland och Öarna tillsammans med Kalmar län, Kronobergs län och Gotlands län. Ny programperiod infaller 2021–2027. Tidigare programperiod förlängs, vilket innebär ett troligt scenario att två perioder löper parallellt under delar av 2021. EU:s sektorsprogram (Horisont, Erasmus, Digitala Europa m.fl.) kan användas för att skala upp satsningar som utförs med EU:s strukturfonder. När aktiviteter knyts till målsättningar i regionala strategier och/eller när aktiviteter syftar till att positionera regionala innovationsmiljöer till europeisk samverkan, finns goda förutsättningar för att öka antalet utvecklingsprojekt som medfinansieras från EU:s sektorsprogram och på så sätt bredda det regionala utvecklingskapitalet. Region Jönköpings län samordnar programmeringsprocessen gällande Europeiska Regionala Utvecklingsfonden samt framtagandet av regional handlingsplan gällande Europeiska Socialfonden för NUTS 2- området Småland och Öarna.

Stöd till Grants Office

Som ett led i att bättre ta tillvara de resurser som EU erbjuder och att öka nyttjandet av EU-medel i länet stödjer Region Jönköpings län till och med 2021 etablerandet av ett Grants Office på Jönköping University. Med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin ökar detta initiativ på sikt möjligheten att mobilisera och söka medel framförallt ur EU:s sektorsprogram.

Prioriterade uppdrag

- Region Jönköpings län ska verka för ett internationellt perspektiv inom samtliga områden i den regionala utvecklingsstrategin.
- Region Jönköpings län ska mobilisera internt och externt inför nästa programperiod för EU:s sammanhållningspolitik för att öka utvecklingskapitalet som verkar i länet.

FINANSIERINGEN AV REGIONALA UTVECKLINGSINSATSER OCH REGIONALA UTVECKLINGSSTRATEGIN

Finansiering av arbetet med att leda, samordna och följa upp det regionala utvecklingsarbetet inklusive RUS sker inom budgeten för Region Jönköpings län. Till stöd för olika former av projekt och verksamhet för riktade insatser som bidrar till tillväxt och utveckling avsätts 2021 egna regionala utvecklingsmedel på 19,5 miljoner kr.

Region Jönköpings län disponerar årligen statliga utvecklingsmedel, så kallade 1:1 medel. Dessa styrs av förordning 2003:596. Med projektverksamhet avses i denna förordning sådan verksamhet som avser projekt med syfte att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Projektverksamheten ska vara förenlig med regionala strategier och program. Bidrag får lämnas med maximalt 50 procent för att genomföra projekt som bidrar till att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Dessa pengar fördelas mellan olika projektstöd, företagsstöd och till kommersiell service. Region Jönköpings läns finansiering ska i första hand inriktas till områden av strategisk kapacitetshöjande betydelse. Den årliga bemyndiganderamen för 2021 beräknas till 65 miljoner kronor och anslaget som kan betalas ut till 26 miljoner kronor. Därutöver kommer aktiviteter kunna finansieras från olika källor som till exempel EU:s strukturfonder och program samt svenska nationella insatser. Det finns enligt regeringens villkorsbeslut kring regionalt utvecklingsarbete krav på att återrapportera arbetet med hållbarhetsintegrering i det regionala tillväxtarbetet. Detta berör även regionala tillväxtmedel. Inför EU:s nya programperiod finns krav från EU-kommissionen att 30 procent av insatserna ska genomföras inom politiskt mål 2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa 2021–2027.

Utöver ovanstående har Region Jönköpings län möjlighet att själv eller tillsammans med andra aktörer söka EU-medel eller statliga medel från särskilda utlysningar och insatser som ytterligare kan stärka det regionala utvecklingsarbetet.

Den fleråriga finansieringen av regionala utvecklingsstrategin fastställs i egen process. En särskild finansieringsstrategi för 1:1-medel och förverkligandet av RUS kommer att fastställas under början av 2021. Strategin tydliggör ansökningskriterier och prioriteringsgrunder för att skapa bästa möjliga effekt av beslutade projekt. Finansieringsstrategin kommer på sikt att underlätta arbetet med utvärdering och uppföljning av insatser finansierade av 1:1-medel. Uppföljning och utvärdering görs idag primärt på projektnivå och som övergripande uppföljning av bemyndigande och anslag.

Prioriterade uppdrag

- Region Jönköpings län skall påbörja arbetet med att utarbeta verktyg för uppföljning och utvärdering med fokus på projektverksamhetens effekter i länet på en aggregerad nivå.

VERKTYG FÖR ATT LEDA REGIONAL TILLVÄXT OCH UTVECKLING

Region Jönköpings län leder det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet genom en strategisk samordning av länets kommuner, näringsliv och civilsamhälle, ökad samverkan nationellt såväl som internationellt, ett stärkt analysarbete, strategiska satsningar inom målområdena samt riktade projektutlysningar.

Utvecklingen i länet ska kontinuerligt analyseras, följas upp och utvärderas. Utifrån dessa analyser ska resultatet av det regionala tillväxtarbetet årligen redovisas till regeringen. I denna analys ska särskild hänsyn tas till funktionella regionala samband såväl inom som över läns- och landsgränserna samt olika typer av landsbygder och tätorter. Analysen ska göras utifrån social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet med kön som övergripande indelningsgrund. Arbetet med strukturbilder ska utvecklas och ansvaret för den övergripande samhällsplaneringen förflyttas stegvis över till regionerna. I det nationella uppdraget anges att de regionala utvecklingsaktörerna ska stärka och utveckla analyskapacitet och kompetens avseende såväl kvalitativa som kvantitativa regionala analyser. Detta är ett arbete som behöver intensifieras och breddas för att klara de nationella redovisningarna och för att utveckla den sektorsövergripande samverkan och samplaneringen med kommunerna.

Prioriterade uppdrag

- Region Jönköpings län skall utveckla analysarbetet.
- Region Jönköpings län skall utveckla strukturen och formerna för projekt drivna i egen regi.

UTBILDNING OCH KULTUR

Perspektiv: Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundens och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

Utbildning

Naturbruksskolorna

Naturbruksskolorna ska utvecklas i samråd med länets kommuner. Detta sker genom utvecklingsrådet för naturbruk, där både Region Jönköpings

län och länets kommuner har representanter. Naturbruksskolorna har goda förutsättningar att vara goda förebilder, sprida kunskap och arbetsätt som bidrar till att nå de globala målen och Sveriges miljömål.

Folkhögskolorna

I det livslånga lärandet och för att stärka demokratin har folkbildningen genom folkhögskolorna en viktig roll att fylla. Folkhögskolan skiljer sig från andra skolformer genom den långa bildningstraditionen och att den enskilda skolan har stor frihet att utforma sina kurser utifrån skolans speciella inriktning och profil. Den har också möjlighet att göra anpassningar efter förkunskaper, intressen och behov hos deltagare. Basen för folkhögskolornas utbildningsinriktning är den allmänna linjen, som främst är avsedd för dem som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. Folkhögskolorna spelar en stor roll för utbildning av personer med kort utbildning, deltagare med utländsk bakgrund och personer med funktionsvariationer.

För Region Jönköpings läns egna folkhögskolor gäller den profilering som lagts fast 2013 och som innebär kultur för Sörängens folkhögskola och hälsa för Värnamo folkhögskola. Folkhögskolorna är också en resurs för regionens kompetensförsörjning, i sig själva eller i samverkan med övriga delar av regional utveckling.

Folkhögskolorna utgör en arena som möjliggör för alla människor inkluderas i det sociala och politiska livet. Studieförbund och folkhögskolor skapar mötesplatser som både bidrar till social sammanhållning och till en öppen och fri debatt. Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Det innebär att folkbildningens målgrupp är bredare än målgruppen för vuxenutbildningen.

Verksamheten kan utvecklas vidare för att ytterligare bidra till demokratin, att stödja människors handlingskraft, fylla utbildnings- och bildningsbehov i samhället och ge alla tillgång till kulturlivet. Folkhögskolorna kan snabbt och anpassa sig till skiftande behov i samhället och hos individer och grupper med olika utmaningar. Folkhögskolorna har en viktig roll när det gäller att ge människor en andra chans till vidare studier, att möta människors unika behov och förutsättningar samt att bidra till det livslånga lärandet.

STRATEGISKT MÅL Ett attraktivt och framtidsinriktat utbildningsutbud på naturbruksprogrammet och folkhögskolor med hög kvalitet, anpassat efter befolkningens och arbetsmarknadens behov.

Framgångsfaktor Utgå från behovsanalyser som ger underlag för utbildningarnas dimensionering och inriktning.

Uppdrag/mål Naturbruksskolorna ska vara naturliga mötesplatser för den gröna sektorn i regionen/för regionen.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Antal antagna i förhållande till antal elever som slutar årskurs 9 i länet (Naturbruksskolorna)	Statistik	3,0 %	nytt mått 2020	nytt mått 2020

Aktiviteter

- Bedriva vuxenutbildning inom den gröna sektorn på uppdrag av olika aktörer i samhället.
- Naturbruksskolorna fortsätter att utveckla djurhållningen för att vara ett föredöme när det gäller djurhälsa och djurvälstånd.
- Utveckla naturunderstödd rehabilitering till att vara en resurs för Region Jönköpings läns medarbetare/chefer.
- Ta fram en skolplan för Naturbruksskolornas uppdrag, både det kommunala och det regionala.

Uppdrag/mål Utbildningar inom eftergymnasiala utbildningar och uppdragsutbildningar på olika nivåer som är anpassade efter näringsens behov ska erbjudas.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Sökande per utbildningsplats (Folkhögskolorna)	Statistik	≥ 2,0	2,0	2,3

Aktiviteter

- Tillsammans med aktörerna i kompetens- och innovationsråden identifiera vilken roll folkhögskolorna i Region Jönköpings läns regi kan fylla för att ytterligare bidra till det livslånga lärandet.
- Ta fram en skolplan för de egna folkhögskolornas uppdrag inklusive det regionala.

KULTUR

Kulturverksamheterna ska långsiktigt planera och agera enligt den regionala utvecklingsstrategin, de nationella och regionala kulturpolitiska målen samt aktivt arbeta med kulturplanens och den regionala biblioteksplanens genomförande. Det ska finnas ett välutvecklat konst- och kulturliv präglat av hög kvalitet inom både bredd och spets i länet. I kulturplanen fastställs följande prioriteringsområden utifrån vilka samtliga verksamhetsområden ska arbeta:

- kulturell infrastruktur
- villkor för konstnärligt skapande
- fokus på barn och ungas kultur
- tillgängligt kulturliv
- interregionalt, internationellt och interkulturellt samarbete
- samverkan och dialog

STRATEGISKT MÅL Alla länsinvånare ska ha möjlighet att vara delaktiga i kulturlivet, till kulturupplevelser och till eget skapande.

Framgångsfaktor Genom egna insatser och stöd till föreningslivet och det fria kulturlivet skapa engagerade och kulturintresserade medborgare och fler mötesplatser. Kulturverksamhet i alla kommuner i Jönköpings län.

Uppdrag/mål Kulturen ska vara vital och närvarande i hela länet.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Publik Smålands Musik och Teater	Statistik	≥ 70 000	70 121	61 136
Publik vid föreställningar för barn och ungdom	Statistik	≥ 25 000	24 968	29 672
Publik Smålands Musik och Teater utanför Kulturhuset Spira	Statistik	≥ 30 000	30 111	24 987
Betalande publik Smålands Musik och Teater (nytt mått 2020)	Statistik	≥ 70 000		
Varav Kulturhuset Spira/Jönköpings kommun				
Varav övriga länet				

Aktiviteter

- Aktivt främja och delta i kulturellt samarbete inom och utanför länet, delta i och utveckla internationell samverkan och samspel, samt delta i de nationella och regionöverskridande samtalen om kulturens och bildningens möjligheter och utveckling.
- Aktivt utveckla arbetet med att initiera och främja samtal om yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter samt väcka uppmärksamhet för frågorna.
- Aktivt stödja och med hjälp av riktad kunskap främja kulturell verksamhet av god kvalitet i hela länet.
- Utveckla och främja digitaliseringens möjligheter för genomförande och spridning av kultur och bildning.
- Delta i kunskapsutvecklingen med aktiviteter kopplade till kulturens roll för god hälsa.
- Utveckla strukturer för samråd inom berört konst/bildningsområde.
- Främja interkulturella möten.
- Vara stödjande och kunskapsbärande i dialog med och mellan civilsamhället och de konstnärliga utövarna.
- Utveckla de regionala biblioteksverksamheterna.

Aktiviteter inom Smålands Musik och Teater

- Vara professionell scenkonstinstitution och ett nav för scenkonsten.
- Producera och/eller arrangera ett varierat utbud av musik, teater och dans av hög kvalitet med både spets och bredd för barn, ungdomar och vuxna.
- Bedriva turnéverksamhet främst i länets 13 kommuner samt, vid möjlighet, på den nationella och internationella kulturrenan.

Uppdrag/mål Ökad närvaro i länets samtliga kommuner.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Antal samverkansavtal med kommuner		13	Nytt mätetal 2020	Nytt mätetal 2020

Aktiviteter

- Upprätta samverkansavtal om det lokala utbudet av scenkonst med länets kommuner avseende såväl barn och unga som för en vuxen publik.

Uppdrag/mål Det ska finnas möjligheter för alla att delta i och ta del av kulturliv och kulturupplevelser.**Aktiviteter inom Kultur och utveckling**

- Stärka möjligheten för barn, unga och personer med funktionsvariationer att ta del av och skapa kultur i Jönköpings län.
- Stärka och utveckla verksamheter för barn och unga samt det kulturpedagogiska arbetet i samarbete och samverkan med länets kulturskolor.
- Verka för ett inkluderande arbetssätt för konstnärer med funktionsvariationer.
- Utveckla verksamheterna inom kulturens förmåga att initiera, stödja och genomföra publika arrangemang med god konstnärlig kvalitet inom litteratur, konst, film, hemslojd och dans i hela länet.

Aktiviteter inom Smålands Musik och Teater

- Aktivt bidra till utvecklingen av det fria kulturlivet och skapa förutsättningar för dess kulturutövande i Kulturhuset Spira.
- Samverkan i olika former med det fria kulturlivet och amatörgrupper inom musik och teater ska vara en viktig del i verksamheten och skapa förutsättningar för nya mötesplatser och ny publik.
- Komplettera de egna produktionerna med gästspel och samarbete med externa arrangörer.
- I Kulturhuset Spira bedriva konferensverksamhet där kulturinslag kan inkluderas.

Uppdrag/mål Utveckla, stödja och främja det fria kulturlivet.

Aktiviteter

- Aktivt arbeta med att utveckla tvärkonstnärlig samverkan, interkulturella möten och samverkan med det fria kulturlivet.
- Skapa bättre förutsättningar för de ideella kulturaktörerna i länet.

Uppdrag/mål Skapa bättre förutsättningar att verka som professionell utövare i länet.

Aktiviteter

- Skapa bättre förutsättningar och utveckla möjligheterna för professionella författare och verksamheter som arbetar med dessa.
- Verka för samordning och öka kunskapen om fristadsprogrammet i hela länet.
- Stödja och utveckla konstnärliga residensprogram i länet.

MUSEIVERKSAMHET

Verksamheterna baseras på statens kulturpolitiska mål (resultatet av SOU2009:16). Särskilt centralt är det mål som uttrycks som ”främja ett levande kulturarv, som bevaras, används och utvecklas”. Museerna ska arbeta för att människor får möjlighet att ta tillvara kulturarv i ökad omfattning och i nya sammanhang. Ett särskilt ansvar finns för att utveckla och förnya engagemanget kring kulturmiljövårdsområdet, vilket sker utifrån de nationella målen för kulturmiljöarbetet.

Stiftelsen Jönköpings läns museum

Stiftelsen Jönköpings läns museum har som huvudsyfte att ge allmänheten möjlighet att ta aktiv del av sin historia, nutid och framtid. Museet ska arbeta för att människor får möjlighet att ta tillvara kulturarv i ökad omfattning och i nya sammanhang. Region Jönköpings län är, tillsammans med Jönköpings kommun och Hembygdsförbundet, stiftare av Jönköpings läns museum. Region Jönköpings län ansvarar för verksamhetens innehåll och utveckling. Jönköpings kommun ansvarar för att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler.

Uppdrag/mål Det ska finnas möjligheter för alla att delta i och ta del av kulturliv och kulturupplevelser.

Aktiviteter inom Museiverksamheten

- Fortsatt utveckling och säkerställande av museernas pedagogiska verksamhet för barn och unga och satsningar på samtidskonst.
- Bevaka, tillgängliggöra och stärka samtidskonsten i länet.

Perspektiv: Process produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är

utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

UTBILDNING

STRATEGISKT MÅL Eleverna på naturbruksgymnasierna ska slutföra sin utbildning med godkänd examen inom tre år.

Framgångsfaktor Utbildningsinnehåll anpassat till elevens behov.

Uppdrag/mål Deltagarna inom folkhögskolan ska slutföra sina kurser.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Andel elever på naturbruksprogrammet som slutför sin utbildning med godkänd examen	Statistik	90 %	76 %	87 %
Andel deltagare som slutför kurs inom folkhögskolan – könsuppdelas (kvinnor/män/övriga)	Statistik	85 %	94 %	90 %

Perspektiv: Lärande och förnyelse

Förbättra verksamheten och skapa innovationer

Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dit. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

Naturbruksskolornas betydelse för den framtida utvecklingen av livsmedelsproduktionen i länet och dess långsiktiga hållbarhet kan bli ännu större. Naturbruksskolorna ska vara ledande inom sina områden och att det ska ske ett kontinuerligt utvecklingsarbete i syfte att bidra till de gröna näringarnas utveckling. För att bidra till det behöver tillämpad forskning, försöksverksamheter och öppna testbäddar utvecklas på skolorna i

samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv. Detta skapar förutsättningar för att utveckla skolorna till reella kompetenscentra för de gröna näringarnas långsiktigt hållbara utveckling.

Skolorna har goda förutsättningar att vara förebilder och föregångare när det gäller att kontinuerligt utveckla djurskydd, djurhälsovård och djurvälfärd. Med ändamålsenliga och flexibla lokaler som kan utvecklas i takt med lagstiftning och nya rön kan både elever och näringen utbildas och inspireras att ständigt utveckla djurhållningen. Stora Segerstad ska kunna erbjuda utbildning inom både konventionellt och ekologiskt jord- och skogsbruk. Under planperioden ska båda naturbruksgymnasierna kunna producera ekologiska produkter.

Naturbruksskolornas förutsättningar för förädlingsprocesser behöver utredas vidare i syfte att säkerställa matleverans till Region Jönköpings läns sjukhus i händelse av kris eller katastrof.

STRATEGISKT MÅL Naturbruksskolorna ska vara ledande inom sina områden och det ska ske ett kontinuerligt utvecklingsarbete i syfte att bidra till de gröna näringarnas utveckling.

Framgångsfaktor Tillämpad forskning, försöksverksamheter och öppna testbäddar behöver utvecklas på skolorna i samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv.

Uppdrag/mål Naturbruksskolorna utvecklas till kompetenscentra där tillämpad forskning, försöksverksamheter och öppna testbäddar bidrar till ökad självförsörjningsgrad av livsmedel och ett långsiktigt hållbart jordbruk.

Aktiviteter

- Naturbruksskolornas förutsättningar att bidra med mat till kök och restauranger i Region Jönköpings läns verksamheter vid händelse av kris eller katastrof utreds vidare.
- Naturbruksskolorna arbetar aktivt med att utveckla miljöer och sprida kunskap som syftar till att länet ska nå de globala målen och de svenska miljömålen.
- Naturbruksskolorna bidrar till att sprida kunskap om de gröna näringarnas potential när det gäller fossilfria råvaror baserade på bioråvara, green tech och ett hållbart skogsbruks funktion som kolsänka.

Perspektiv: Ekonomi

Leder för hållbarhet

Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och ver-

kar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

STRATEGISKT MÅL God hushållning av resurser på såväl kort som lång sikt.

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Ekonomi i balans ANA nämnden	Ekonomisystem	Inte överstiga budget	+ 13,2 mnkr	+7,1 mnkr

LÄNSTRAFIKEN

Region Jönköpings läns vision ”För ett bra liv i en attraktiv region” förutsätter bland annat goda möjligheter att resa i det dagliga livet. Det innebär att kollektivtrafiken genom ett så bra trafikutbud som möjligt ska erbjuda resenärerna en prisvärd, enkel och säker resa till sitt arbete, sina studier eller kultur- och fritidsaktiviteter. Kollektivtrafiken ska ses som det naturliga resvalet och bedrivs med omtanke om resenärer och omvärld.

God tillgång till kollektivtrafik är inget mål i sig utan ett verktyg för att möjliggöra människors resor till arbete, studier, kultur- och fritidsaktiviteter, för att vidga arbetsmarknadsområdena inom länet men också utanför. Det skapar utveckling och attraktivitet.

Kollektivtrafikmyndighet

Region Jönköpings läns uppgifter som kollektivtrafikmyndighet regleras i Kollektivtrafiklagen (SFS 2010:1065). Lagen innebär bland annat att kollektivtrafikföretag fritt och inom alla geografiska marknadssegment får etablera kommersiell trafik. En kollektivtrafikmyndighet ska ta fram ett regionalt trafikförsörjningsprogram som beskriver den trafik som kan bli föremål för offentlig finansiering.

Kollektivtrafikövergripande

Valet av trafikslag och kapacitetsutnyttjandet i fordonen har stor påverkan på trafikkostnaderna. Aktiv marknadsföring, effektiva försäljningskanaler, till exempel till arbetsgivare och företag, och bra information till resenärer och länsinvånare är viktigt för att öka resandet.

Stadstrafik

En avsiktsförklaring mellan Jönköpings kommun och Region Jönköpings län har tecknats avseende stadstrafiken i Jönköping. Avsiktsförklaringen innebär bland annat införande av elbussar på stomlinjerna, en helt ny stomlinje samt åtgärder som Jönköpings kommun behöver vidta för att förbättra framkomligheten i trafiken. För att genomföra satsningarna uppförs en ny bussdepå i Jönköping.

Regiontrafik

På vilket sätt den regionala tågtrafiken ska utvecklas avgörs både av Region Jönköpings läns ambitioner samt av banornas tekniska standard och planerna på upprustning och utveckling. Eftersom regionaltågstrafiken har en långsiktigt

strukturerande effekt i samhället, är det mycket viktigt att planeringen av de framtida regionala tågtrafikeringsuppläggen och järnvägsinvesteringarna synkroniseras. 2022–2023 kommer Länstrafiken förnya sin fordonsflotta inom Krösatågen och ett projekt om fordonsanskaffning pågår tillsammans med länen inom Regionsamverkan Sydsverige och Transitio AB. De nya fordonen kan ej underhållas i nuvarande depå och planering för ny depå i Nässjö pågår tillsammans med Nässjö kommun och Trafikverket.

Behov av underhåll på järnvägslinjerna i Jönköpings län är stort, södra stambanan behöver hålla hög kvalitet och de regionala tågbanorna behöver rustas upp. Det är prioriterat att i samverkan med Trafikverket driva frågan om ett järnvägsnät med hög kvalitet.

Järnvägslinjen mellan Nässjö och Vetlanda behöver rustas upp och elektrifieras. Trafikverket har slutfört en åtgärdsvalstudie och berörda kommunerna är involverade.

För att öka resandet på tåglinjen mellan Värnamo och Halmstad har ett projekt drivits med Region Halland under tre år. Projektet avslutades 2020 och kommer att utvärderas under 2021.

Serviceresor

Region Jönköpings län ansvarar genom Länstrafiken för Serviceresor (närtrafik, sjukresor, färdtjänst) och det finns ett standardiserat koncept för hela länet. Detta gäller regelverk (exklusive skolskjutsar) liksom hur trafiken ska integreras med och komplettera linjetrafiken. För sjukresor och färdtjänst är det särskilt viktigt att, inom ramen för ett kollektivt resande, ta hänsyn till de speciella behov som finns bland sjuka och personer med funktionsnedsättning.

För 2021 föreslås ingen höjning av egenavgiften för sjukresor. Ersättning för resa med egen bil samt boende föreslås vara oförändrade.

Tabell 5

Antal resor (tusental)	Plan 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Sjukresor	Oför	133	124
Färdtjänstresor	Oför	536	568
Närtrafik	Oför	23	23
Totalt antal serviceresor	Oför	692	715

Resursförstärkning

På grund av coronapandemin har biljettintäkterna minskat. Anledningen är rekommendationen från Folkhälsomyndigheten att undvika kollektivtrafik om det inte är nödvändigt samt Arbetsmiljöverkets bedömning att förarna inte får komma i kontakt med resenärerna, vilket medför att det ej är möjligt att sälja eller visera biljetter ombord. Arbetsmiljöverket har meddelat att nuvarande beslut kan gälla fram till november 2021. För att minska trängseln på bussarna har neddragningar undvikits i linjetrafiken. Med bedömningen finns risk att Länstrafikens intäkter på biljettsidan, oavsett en indexuppräknings av taxorna, kan innebära ett underskott för 2021. Regeringen har i sitt budgetunderlag tillfört 2 miljarder kronor under 2021 för att stärka kollektivtrafiken i landet. Regionen räknar med att få del av dessa statliga medel och därmed täcka ett biljettbortfall på grund av pandemin.

Med den bakgrunden och de mål som finns i Trafikförsörjningsprogrammet om ett ökat resande, kommer det att kräva betydande resursförstärkningar men också omDispositionering av resurser från trafikutbud med lågt underlag. En utbyggnad av närtrafik i hela länet ger förutsättningar för att disponera om resurser från områden med svagt resandeunderlag samtidigt som behov av kollektivtrafik kan tillgodoses.

Planeringsförutsättningar för trafikförändringar sträcker sig över en längre period än enbart kommande budgetår och flerårsplan. Sedan trafikförsörjningsprogrammet trädde i kraft har till och med 2020 resursförstärkningar på drygt 150 miljoner kronor tillförts kollektivtrafiken. Resursutökningar möjliggör olika åtgärder som exempelvis trafikutbyggnad, marknadsföring och en prissättning som gör kollektivtrafiken attraktiv. Utökningar kan innebära svårighet att nå målet skattesubventionsgrad på 50 procent i trafikförsörjningsprogrammet. Målet för 2021 är 60 procent.

I samband med att de nya trafikavtalen inom både allmän kollektivtrafik och serviceresor träder i kraft kommer sannolikt nya resurser att behövas för att täcka i dag okända kostnadsökningar.

För att nå målet i trafikförsörjningsprogrammet om en 60-procentig resandeökning till 2025 krävs en fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken i länet. För att finansiera de beslutade satsningarna inom stadstrafiken, samt anskaffningen av nya Krösatåg och tågdepå, tillförs en resursförstärkning 2021–2023 om 25 miljoner kronor per år. För att komma i fas med beslutade resursförstärkningar enligt nuvarande trafikförsörjningsprogram avsätts ytterligare 25 miljoner kronor för 2022. Under 2021 kommer beslut om nytt Trafikförsörjningsprogram fram till 2035 fastställas av regionfullmäktige.

2020 års ekonomiska prognos och förväntade kostnadsökningar 2021 och framåt för den allmänna kollektivtrafiken, innebär att en genomsnittlig uppräknings av biljettpriserna motsvarande 2 procent behöver göras vid tidtabellsskiftet i december 2020. Prishöjningarna är en förutsättning för att bibehålla en budget i balans. Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö har möjlighet att under året besluta om tillfälliga prisförändringar.

Under 2021 kommer reseprodukter att lanseras utifrån det nya biljett- och betalsystemet. För att öka resandet på sikt behöver reseprodukterna vara utformade så att de passar flera olika resenärers behov. Resenärer som reser ofta ska premieras, men även sällanresenärer ska ha reseprodukter som är attraktiva och anpassade efter resebehovet.

Perspektiv: Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med dem som organisationen finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

STRATEGISKT MÅL Ökad andel kollektiva resor samt behovsanpassade serviceresor – för hållbar utveckling

Framgångsfaktor Konkurrenskraftiga restider och hög turtäthet. Prisvärt. Nöjda kunder.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Andel nöjda kvinnor och män-index (NKI)	Kollektivtrafikbarometern			
Allmän trafik				
- alla länsbor		55 %	52 %	50 %
- resenärer		65 %	63 %	59 %
- prisvärdhet		50 %	44 %	42 %
Serviceresor	ANBARO	85 %	81 %	79 %
Andel tåg som går enligt tidtabell		95 %	Nytt mått 2020	Nytt mått 2020

Perspektiv: Process produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunder och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras

och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

STRATEGISKT MÅL Kostnadseffektiv upphandling. Ändamålsenlig och kostnadseffektiv trafik

Framgångsfaktorer Rätt beteende – avtal. Trafikutbud med högt resande. Tryggt och säkert.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Antal resor	Biljettsystem	22,7 miljoner totalt*	22,6 miljoner	22,1 miljoner
Antal påstigande/mil (regional trafik)	Biljettsystem	9,2	9,5	9,0

* för att uppnå det långsiktiga målet enligt det regionala trafikförsörjningsprogrammet är de årliga målen linjärt fördelade:

År	Miljoner resor
2020	22,1
2021	22,7
2022	23,3
2023	23,8
2024	24,4
2025	25,0

Perspektiv: Ekonomi

Leder för hållbarhet

Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

Subventioneringsgrad av taxor inom Länstrafiken

Sedan målet om skattesubventionsgrad inom kollektivtrafiken sattes till 50 procent har de ekonomiska förutsättningarna förändrats. I dag följs inte det uttalade målet. Region Jönköpings län behöver se över målet för subventioneringsgraden av taxorna inom Länstrafiken till det kommande trafikförsörjningsprogrammet.

STRATEGISKT MÅL God hushållning av resurser på såväl kort som lång sikt

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet. Högt resandeunderlag.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Ekonomi i balans TIM-nämnd	Ekonomisystem	Inte överstiga budget	+0,6 miljoner kr	-7,3 miljoner kr
Kostnad/per resenär- km (serviceresor)	Planeringssystem	Inte öka mer än index	17:15 kr	21:38 kr
Skattesubventions- grad allmän trafik	Ekonomisystem	60 %	61 %	61 %

Aktiviteter

- Se över målet för subventionsgraden av taxorna inom Länstrafiken inför det kommande trafikförsörjningsprogrammet.

Meny

2. Vårdas enligt plan

Nova - Sammanfattning

Övertag från infektionskliniken på grund av gastrointestinal blödning

En 81 årig kvinna med hjärtknäkt Hypertoni Waranbehandling för tromboembolism. Preoperativ behandling på gynekologi. Neurologiska. Kroniskt smärte. Rastlöshet. Språkförhinder. Opererad för lammstämning med resultat: T8. Hypertoni.

Äterglädje till infektionsavdelning för fortsatt antibiotikabehandling. Bästämning inte att ha i mer vätskekrävande än behov och ett vid tillkomst av dyspnö. Enas det utrymme för att pröva enstaka doser riksbädrande. Använda steroiderna kan man gå över till förhöjd underhållsdos.

Klar och avskalat

Allmän sjukvård - laktos, majs, apelsinjuice. Små portioner. Sötta med E-halt. LDB. Spars kost och vätskerig i pärm. Ätstod ska följa upp vad patienten får i sig. Klar förtäring och behov. Helt fastande från midnatt 6/3, inga klara drycker.

Helt fastande från midnatt 6/3. Inga klara drycker. Nytt blodstatus tidigt morgon 6/3. Läkaren tar ny kontakt med kirurgen för ställningstagande.

Folkhälsa och sjukvård

Målet med hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län är bästa möjliga hälsa hos länets invånare och en bättre och jämlik vård. Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver.

Politisk sammanfattning

Målet för hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län är att länsinvånarna ska erbjudas en behovsanpassad hälso- och sjukvård av hög kvalitet som är jämlik och jämställd, har hög patient-säkerhet och hög tillgänglighet samt uppvisar kliniska resultat i toppnivå.

En behovsanpassad hälso- och sjukvård som är personcentrerad innebär att vården ska ges med hänsyn till den enskilda patientens behov, där vården är samordnad och präglas av kontinuitet och patienten känner tillit till vården. En hälso- och sjukvård av hög kvalitet baseras på bästa tillgängliga evidensbaserade kunskap. Med en jämlik vård ska alla erbjudas vård utifrån behov, på lika villkor och med ett gott bemötande, oavsett kön, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder, bostadsort, utbildning och ekonomi. Flickor, pojkar, kvinnor och män ska ha samma förutsättningar för en god uppväxt och hälsa samt erbjudas vård på lika villkor. En vård som är tillgänglig i alla delar av länet innebär bland annat att den är lätt att komma i kontakt med och att vården ges i rimlig tid. Detta mål förpliktar

och ställer krav på att Region Jönköpings län kontinuerligt arbetar med att vara en attraktiv arbetsgivare och har tillgång till medarbetare och ledarskap som målmedvetet arbetar för att uppnå detta i samskapande med patienten. För att säkra tillgång på god, sammanhållen och högkvalitativ vård i hela regionen fortsätter Region Jönköpings län utvecklingen på regionens tre akutsjukhus.

Arbetet med att förbättra vården för patienter med stora vårdbehov eller kroniska sjukdomar fortsätter att prioriteras och det preventiva folkhälsoarbetet systematiseras för att utjämna folkhälsoskillnader och arbetas med mer målinriktat

År 2020 har präglats av coronapandemin där medarbetare och ledarskap inom Region Jönköpings län på ett utomordentligt sätt ställt om hela hälso- och sjukvården i syfte att erbjuda en smittsäker och patientsäker vård. Hela Sverige och världen har påverkats och det är fortfarande inte säkert hur smittspridningen kommer att utvecklas i Sverige eller utomlands. Detta skapar en osäkerhet kring ekonomin och kring skatteunderlaget för Region Jönköpings län. Satsningarna i budgeten utgår ifrån SKR's skatteprognos och

regeringens och samarbetspartiernas utannonserade statsbidrag.

Coronapandemin har inneburit en stor påfrestning för hälso- och sjukvården och medarbetarna inom Region Jönköpings län. Nu står Region Jönköpings län inför uppgiften att ge länsinvånare som har fått sin vård uppskjuten, den vård som de är i behov av. En stor satsning genomförs 2021 och 2022 för att möta de uppdämda vårdbehoven och den uppskjutna vården för att säkerställa tillgängligheten till hälso- och sjukvården i länet. Arbetet med den uppskjutna vården påbörjades under hösten 2020 och kommer att arbetas med systematiskt under 2021, där planeringen anpassas efter rådande smittläge i samhället och påvisat vårdbehov hos invånarna. Det är viktigt att medarbetarnas arbetsmiljö beaktas inom berörda verksamheter. Samordningen av den uppskjutna vården inom Region Jönköpings län kommer att ske på länets tre akutsjukhus och inom sydöstra sjukvårdsregionen i syfte att förbättra tillgängligheten till behandlingar och operationer.

Region Jönköpings län ska vara bästa plats att växa upp, leva och åldras på i syfte att erbjuda bästa möjliga hälsa och jämlik vård. Tillsammans bilden utgår ifrån detta och Region Jönköpings län har under lång tid arbetat utifrån den. Tillsammans bilden symboliserar samhället utifrån ett hälso- och sjukvårdsperspektiv. Perspektiv som utgår ifrån vardagslivet, stöd för kropp och själ, primärvården och specialiserad sjukhusvård. Fokus ska vara att få vardagslivet att fungera, att det finns stöd för kropp och själ så att primärvård och sjukhusvård undviks så långt som möjligt. De stora kostnaderna ligger i sjukhusvården och här krävs det en förskjutning i vårt sätt att arbeta och tänka kring hälsa. Ett systematiskt arbetssätt behövs för det preventiva folkhälsoarbetet för att undvika utveckling av sjukdom senare i livet. Region Jönköpings län behöver förbättra vården för personer med kronisk sjukdom så att de är så friska som möjligt och upplever en bra livskvalité.

Det krävs förändrade arbetssätt för att få en förflyttning av hälso- och sjukvård från sjukhusvården till den nära vården, bättre förutsättningar för egenvård och förebyggande insatser. Digitalisering och artificiell intelligens är viktiga verktyg för att transformera arbetssätt och för att minska resursanvändningen. Implementeringen av förändrade arbetssätt och förflyttningen behöver ske successivt. I planen ”Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020–2030”

beskrivs strategier som är framtagna utifrån invånarperspektiv och behov. Strategierna är vägledande i det fortsatta arbetet med att möta och utveckla framtidens hälso- och sjukvård. Under 2021 påbörjas arbetet med att implementera strategiernas innehåll.

Region Jönköpings län genomför under 2021–2023 en kraftfull satsning på primärvården och den nära vården där målet är en samordning och kontinuitet av vårdinsatser, ökad tillgänglighet och ökad delaktighet där patientens ställning stärks. Införandet av patientkontrakt fortsätter. En stark primärvård främjar en jämlik hälsa och kräver en god bemanning av primärvården. De psykosociala teamen och rehabiliteringsteamerna förstärks inom primärvården. Läkarmedverkan inom kommunernas särskilda boenden förstärks. Digitaliseringen inom vården ska säkerställa tillgången till en god och nära vård i hela länet i syfte att leda till en ökad tillgänglighet, jämlikhet och effektivitet. De nya digitala tjänsterna inom vården behöver fortsätta att utvecklas och utvecklingen av dessa är viktig för att stärka vården inom hela länet och specifikt på glesbygden. Utvecklingen av nya kontaktvägar via videosamtal, distanskonsultationer, hemmonitorering där patienter själva kan rapportera information till vården fortsätter.

Arbetet med att införa patientkontrakt inom Region Jönköpings län fortsätter för att främja arbetet med samordning och kontinuitet i vården med en sammanhållen överenskommelse över patientens samtliga vårdinsatser. En satsning sker på införandet av personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp. Syftet med personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp är att patienter och närstående ska uppleva en mer förutsägbar, välorganiserad och personcentrerad process oavsett var i vårdkedjan man befinner sig, under utredning, behandling, uppföljning eller rehabilitering.

Idag finns det stora skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället avseende till exempel kön, etnisk tillhörighet, utbildningsnivå, geografi och olika socioekonomiska grupper. För att uppnå en bättre folkhälsa ska Region Jönköpings län aktivt stödja människor i att själva kunna ta ansvar för sin vård och hälsa. Större hänsyn måste tas till socioekonomiska förutsättningar i de olika upptagningsområdena med en nära och trygg vård som ska vara tillgänglig. Ett aktivt arbete behövs för att utjämna dessa hälsoskillnader. Det preventiva

folkhälsoarbetet intensifieras under planperioden och ska ha ett livscykelperspektiv, från den gravida mamman till den äldre individen som tar sitt sista andetag. Systematiskt hälsofrämjande arbetssätt leder till ett ökat välbefinnande och i kombination med ökad utbildningsnivå kan skillnader i ohälsa utjämnas. För att minska hälsoskillnaderna i länet och förbättra folkhälsan behöver samarbetet mellan hälso- och sjukvården, länets kommuner, civilsamhället, idéburet partnerskap, frivilligorganisationer, idrottsföreningar med flera fortsätta att stärkas.

Effekterna av att äldre har följt Folkhälsomyndigheternas rekommendationer under coronapandemin har lett till att flera äldre mist sina vardagliga sociala interaktioner. Långvarig avsaknad av sociala aktiviteter kan leda till ökad psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet. Under 2021 utökas vårdcentralernas uppdrag att aktivt arbeta med att förbättra den psykiska hälsan hos äldre. Projekt skapas med fördel med frivilligorganisationer och pensionärsföreningar för att minska den ofrivilliga ensamheten och i syfte att förbättra den psykiska hälsan hos äldre.

Det förebyggande folkhälsoarbetet för att stärka barn och ungas somatiska och psykiska hälsa intensifieras under 2021 där riktade insatser krävs för att utjämna de påverkbara skillnader som finns relaterat till uppväxtvillkor och socioekonomi. Den ökade psykiska ohälsan hos barn och unga är ett samhällsproblem som behöver hanteras kraftfullt där olika aktörer som finns runt barnet som mår dåligt behöver samverka och samarbeta och utgå ifrån ”Vad är bäst för barnet och familjen för att erhålla bra uppväxtvillkor”. Ett kraftfullt agerande i tidig ålder kan leda till en meningsfull skolgång och uppväxt och i slutändan en samhällsvinst.

Behovet av barn- och ungdomspsykiatriens verksamhet har dock ökat markant under flera år. Antalet barn som behöver bättre stöd för att klara sin skolgång eller sin vardag på grund av neuropsykisk funktionsnedsättning ökar. Region Jönköpings län genomför en stor och kraftfull treårig satsning för att bygga ut den egna kapaciteten av neuropsykiatriska utredningar och behandling inom Barn- och ungdomspsykiatri och barn- och ungdomshälsan, där barn och ungdomshälsans uppdrag utökas. Arbetet med ”En väg in” fortsätter och utvecklas under 2021. Allt i syfte att förbättra tillgängligheten med målet att ge barn och unga en god hälsa.

En flerårig satsning på att stärka cancervården påbörjas under 2021. Arbetet med att erbjuda en jämlik cancervård inom länet och i landet förstärks via de standardiserade vårdförloppen för att öka tillgängligheten. Utvecklingen av att erbjuda avancerade läkemedelsbehandlingar personcentrerat i hemmet eller på länets tre sjukhus fortsätter. En satsning görs på att införa organiserad prostatacancerdiagnostik i projektform i länet.

Satsning sker på den specialiserade palliativa vården och verksamheten för specialiserad sjukvård i hemmet utvecklas. En utredning görs ihop med länets kommuner kring hur den specialiserade palliativa vården kan utformas och nya specialiserade vårdplatser skapas på länets tre akutsjukhus.

Ett arbete pågår med att starta upp en ny tandläkarutbildning på Jönköping University och här startar en satsning 2021 med att rekrytera akademisk kompetens till den planerade tandläkarutbildningen för att möta det forsknings- och handledarbehov som kommer att uppstå.

Inom Region Jönköpings län har det skett förändringar kring hur den geriatriska vården är organiserad. Detta kommer nu att utredas i syfte att erbjuda en jämlik geriatrisk vård.

Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård

Jönköpings län hade Sveriges första konstaterade fall av covid-19, hittad den 31 januari 2020. I mars 2020 konstaterades att Sverige befann sig i en pandemi. Detta påverkade hela samhället inklusive sjukvården i stor utsträckning. Smittade och svårt sjuka patienter i covid-19 ökade snabbt och krävde en omställning av både primärvården och specialistsjukvården. Stor del av de aktiviteter och utvecklingsarbeten som fanns i Budget och verksamhetsplan för 2020 fick pausas och flera av aktiviteterna kommer istället att påbörjas under 2021. Samtidigt har det införts många nya arbetssätt som vi vill fortsätta att utveckla. Invånarna har tagit ett stort ansvar för sin hälsa och vi vill fortsätta att stödja det arbetet på bästa sätt. Primärvården har tagit ett större ansvar för samverkan med kommunerna än tidigare och utvecklat nya arbetssätt för uppföljning på de särskilda boendena. De digitala besöken har ökat snabbt både i primärvården och specialistsjukvården. Detta är några exempel på hur införandet av den nära vården har tagit fart.

Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård. Jönköpings län ska vara bästa platsen att växa upp, leva och åldras på.

Kvalitet är Region Jönköpings läns strategi. Hälso- och sjukvårdens budget för 2021 motsvarar närmare 10 miljarder kronor. Den stora resursen för utveckling uppstår genom att förbättra och effektivisera nuvarande verksamhet. På detta sätt frigöra arbetstid och andra resurser som kan satsas på nya områden och åtaganden.

En stor utmaning är de stora ojämlikheterna i befolkningens hälsa. Region Jönköpings län ska ha som mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation och ska ta krafttag för att alla ska kunna leva ett aktivt och självständigt liv. Region Jönköpings län arbetar aktivt för länsinvånarnas hälsa och livskvalitet, genom att främja hälsa och förebygga sjukdom och skador. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, som länets kommuner, myndigheter, organisationer, näringsliv och civilsamhälle. Verksamheterna inom såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling är viktiga i folkhälsoarbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för befolkningens hälsa.

Förebyggande insatser ska genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Underlag som beskriver variationen i befolkningens hälsa på kommunnivå används som prioriteringsgrund för kommunsamverkan.

Strategin och handlingsplanen för jämlik hälsa, Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län, är antagen av Region Jönköpings län och länets kommuner. Revidering av handlingsplanen var planerad att ske under 2020, men sker istället 2021 med anledning av coronapandemin. Handlingsplanen omfattar tre strategiska mål med sikte på år 2025 och nio handlingsområden med prioriterade aktiviteter som revideras vartannat år:

Strategiskt mål 1: Hållbara strukturer i styrning och ledning

- Statistik och analys
- Medborgarmedverkan
- Hälsoekonomi
- Förbättringsarbete och forskning

Strategiskt mål 2: Stärkt samverkan och samlärande regionalt och lokalt

- Samverkan och samlärande

Strategiskt mål 3: Jämlik hälsa och bra livsvillkor genom hela livet

- Barn, unga och unga vuxnas livsvillkor och hälsa
- Försörjning och sysselsättning
- Samhällsplanering och närmiljö
- Äldres livsvillkor och hälsa

God hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvården ska vara:

- personcentrerad – vården ges med respekt och lyhördhet för individens specifika behov, förväntningar och värderingar
- tillgänglig och ges i rimlig tid – ingen patient behöver vänta oskälig tid på de vårdinsatser som hen har behov av
- jämlik – vården tillhandahålls och fördelas på lika villkor för alla utifrån behov
- kunskapsbaserad och ändamålsenlig – vården bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet
- säker, trygg och med kontinuitet – vårdskador förhindras genom ett aktivt riskförebyggande arbete. Den personal, de lokaler och den utrustning som krävs för god vård finns tillgängliga
- kostnadseffektiv – tillgängliga resurser används på bästa sätt för att nå uppsatta mål. Detta innebär att vården, baserad på tillståndets svårighetsgrad, ges i samverkan mellan vårdens aktörer och med kostnads-effektiva åtgärder.³

Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård

En plan är framtagen under 2020 för hur vi tillsammans möter framtidens behov av hälso- och sjukvård. Planen tar sikte på sjukvårdsutveckling för de kommande 10 åren fram till 2030.

I planen beskrivs sex övergripande strategier

- Förstärka invånarens egna resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen.
- Öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård.
- Enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering.
- Primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finna tillgänglig när den behövs.
- Utveckling av framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensförnyelse
- Leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans.

Under planperioden kommer det genomföras utvecklingsarbeten där verksamheter får stor frihet och mandat att driva och utveckla sin verksamhet utifrån planen för framtiden hälso- och sjukvård. Syftet är att transformera arbetssätt för att ställa om till nära vård, skapa god arbetsmiljö och där

digitala verktyg utvecklas.

Nära vård är en viktig del i arbetet med hur vi möter framtidens hälso- och sjukvård. Huvuddelen av invånarnas behov av öppen hälso- och sjukvård tillgodoses i den nära vården. Detta inbegriper verksamheter i hela samhället; främst Region Jönköpings län och även kommunerna och civilsamhället. Region Jönköpings län ska stödja det förebyggande arbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för befolkningens hälsa. En mer personcentrerad vård som skapar förutsättningar och tar tillvara patienters och närståendes förmåga är en mycket viktig del.

Den nära vården:

- är en personcentrerad vård och omsorg som utgår från patienten/brukarens och närståendes behov och förmåga att hantera sin sjukdom
- skapas tillsammans mellan patient och vårdgivare
- arbetar preventivt och proaktivt och möter problemen uppströms
- är det stöd kommuner, regioner och civilsamhälle kan ge för att möjliggöra en personcentrerad vård
- är en kultur av tillit och samverkan, där var och en tar ansvar för sitt arbete och underlättar för steget före och efter för att skapa en sammanhållen vårdkedja
- har vårdcentralen som bas
- använder e-hälsans alla möjligheter att möta patientens behov
- innebär att delar av den vård som idag ges i slutenvård kan ges i annan form nära patienten.

Primärvård

Vårdcentralen ska vara förstahandsvalet när invånaren har behov av hälso- och sjukvård under hela livet.

³ Socialstyrelsen

Figur 11 Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver den.

Vårdcentralernas uppdrag, som förutsätter multi-professionell samverkan i team, består av planerad och oplanerad vård i form av rådgivning, utredning, diagnostik, behandling, omvårdnad, rehabilitering, habilitering och uppföljning.

Vårdcentralens uppgift är att:

- bedöma och behandla sjukdomstillstånd hos de som vänder sig till vårdcentralen
- arbeta aktivt med hälsa och erbjuda förebyggande hälsovård och hälsosamtal
- lära känna och vid behov hålla aktiv kontakt med invånarna som valt vårdcentralen i syfte att stärka invånarnas förmåga att i högre utsträckning själva kunna påverka och hantera sin hälsa
- vara vårdsamordnare utifrån invånarnas vårdbehov. Vårdsamordnaren är koordinator och fast vårdkontakt vid in- och utskrivning från sjukhuset. Vårdsamordnaren samverkar med sjukhus, kommun, patient och närstående för att säkerställa god och effektiv vård där ledtiderna vid utskrivning från den slutna vården kan hållas så kort som möjligt och onödig vistelse på sjukhus kan undvikas
- aktivt medverka till en väl sammanhållen vårdkedja när patienten har behov av annan kompetens än den vårdcentralen kan erbjuda
- särskilt fokus är på psykisk sjukdom eftersom

det är de diagnoser som ökar mest bland sjuk-skrivna och äldre personer

- erbjuda ett patientkontrakt för patienter med stora vårdbehov och täta kontakter med vårdens olika aktörer. Vårdcentralen ska även erbjuda fast vårdkontakt, särskilda kontaktvägar och organisera verksamheten så att de mest sjuka invånarnas behov av hälso- och sjukvård särskilt tillgodoses. Det gäller framför allt äldre invånare och invånare med sammansatta vårdbehov, kroniska sjukdomar, funktionsnedsättningar och invånare som har svårt med den digitala servicen. Hembesök kan med fördel kombineras med denna typ av patientgrupper.

Genom förstärkningen som görs finns möjlighet till en ökad bemanning på vårdcentralen, utökning av rehabiliteringsresurser, psykosociala team och det ger möjlighet att förstärka primärvårdens roll inom Nära Vård. Förstärkningen ökar också läkartäthet, patientsäkerhet, ökad kontinuitet och förbättrar medarbetarnas arbetsmiljö.

I förfrågningsunderlaget Primärvård inom vårdval i Jönköpings län beskrivs Region Jönköpings läns mål, vårdcentralernas uppdrag och ersättningsvillkor. Förfrågningsunderlaget fastställs av regionfullmäktige och revideras årligen som en bilaga till budget och verksamhetsplan.

Specialiserad somatisk vård, psykiatri, rehabilitering och diagnostik

Den specialiserade vården är uppdelad i tre verksamhetsområden; medicinsk vård, kirurgisk vård samt psykiatri, rehabilitering och diagnostik.

Organisationen ger förutsättning för jämlik vård där Region Jönköpings län på bästa sätt kan möta invånarnas behov av specialiserad somatisk och psykiatrisk vård.

För att bibehålla och utveckla tre välfungerande akutsjukhus är det nödvändigt att fokusera på att:

- primärvården är basen för länets hälso- och sjukvård
- sjukvården fördelas med bredd- och spetskompetens på tre sjukhus
- särskild hänsyn ska tas till fungerande vårdkedjor
- säkerställa resurser i form av personal, kompetens, utrustning och lokaler
- bemanna upp verksamheter som har kompetensbrist
- främja god samverkan i hela systemet
- antal vårdplatser ska utgå från vårdbehov
- vara en lärande organisation.

Region Jönköpings län strävar efter att operationer, undersökningar och behandlingar ska erbjudas nära patienten så länge det kan göras med högsta kvalitet och med god ekonomisk hänsyn. Verksamheten ska balanseras, och det kan finnas ett behov att viss befintlig verksamhet behöver omfördelas till att vara centraliserade till något av länsdelssjukhusen. Uppstart av ny verksamhet kan ske i Värnamo, Eksjö och Jönköping. Under 2021 redovisas uppdraget om hur tre akutsjukhus garanteras på lång sikt.

Ett flertal verksamheter är organiserade som länskliniker och för att tydliggöra länsklinikernas uppdrag i alla tre upptagningsområden kommer det arbetas fram nya riktlinjer för samtliga länskliniker. Inriktningen är fast bemanning, kompetensutveckling, ansvar för akutsjukhusen och den nära vården i alla regiondelar.

Delar av ögonsjukvården bedrivs i vårdval. I förfrågningsunderlaget Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län beskrivs Region Jönköpings läns mål, uppdrag och ersättningsvillkor. Under kommande år utvecklas ögonsjukvården inom vårdval där samtliga vårdgivare tar ansvar för utbildning och jourverksamhet inom Region Jönköpings län. Förfrågningsunderlaget fastställs av regionfullmäktige och revideras årligen som en bilaga till budget och verksamhetsplan. Något

ytterligare vårdval planeras inte att införas under mandatperioden.

Tandvård

Ansvaret för tandvård regleras i tandvårdslagen, som säger att Region Jönköpings län har ett övergripande ansvar att planera all tandvård, oavsett vem som är huvudman eller som utför den.

Folktandvården ska svara för:

- regelbunden och fullständig tandvård för barn och ungdomar, till och med det år de fyller 23 år
- specialisttandvård för vuxna
- övrig tandvård för vuxna i den omfattning som Region Jönköpings län bedömer lämpligt.

Region Jönköpings län ska se till att det finns tillräckliga resurser för patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och att patientgrupper med behov av särskilt stöd erbjuds tandvård.

Allmäntandvård bedrivs på en öppen marknad med etableringsfrihet med tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) referenspris som utgångspris. Allmäntandvård för vuxna finansieras av patientavgifter och ersättning från den statliga tandvårdsförsäkringen. Barntandvården finansieras av barntandvårdspeng. Region Jönköpings län är genom Folktandvården en stor producent av tandvård.

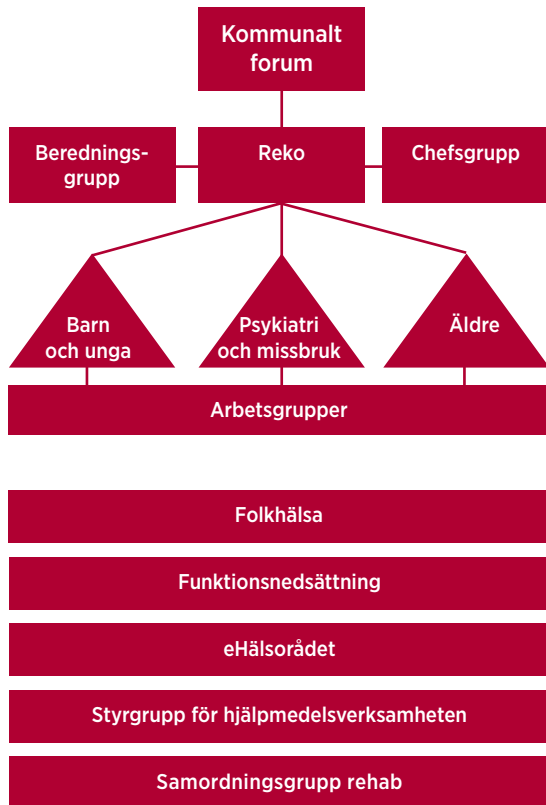
Samverkan med kommunerna

Samverkan med kommunerna sker utifrån det gemensamma ledningssystemet för samverkan. Tre strategigrupper inom områdena barn och ungdomar, psykiatri och missbruk samt äldre ansvarar för att omvärldsbevaka, identifiera utvecklingsområden och med årliga handlingsplaner verka för samverkan och att på bästa sätt ta tillvara de gemensamma resurserna. När allt mer vård ska ges nära hemmet finns behov av resurseffektiva arbetssätt. Befolkningsstrukturen med allt fler äldre invånare, teknisk och digital utveckling kräver nya samverkansstrukturer. Vi arbetar i samverkan utifrån länsinvånarnas perspektiv genom att utgå från frågan Vad är bäst för "Esther"?³

Det gemensamma arbetet utgår från värdegrunden:

- Vi utgår från patientens/brukarens behov
- Vi samarbetar aktivt över organisations- och huvudmannagränser.
- Vi bemöter varandra med respekt och visar tillit vi lär av varandra och tar tillvara varandras kompetens.

Figur 12 Kommunalt forum är ett nätverk med politiker från Region Jönköpings län och länets kommuner för samråd och inriktningsbeslut i frågor inom folkhälsa och sjukvård och regional utveckling.

Utöver dessa finns grupper inom; folkhälsa, funktionsnedsättning, e-hälsa, rehabilitering samt en styrgrupp för hjälpmedelsverksamheten.

Arbetet som sker i samverkan med kommunerna är omfattande. Familjecentraler, barn och ungdomshälsan, barnahus och ungdomsmottagningar inklusive ungdomsmottagning online inom strategigrupp barn och unga är exempel på områden där samverkan sker. Arbetet kring hemsjukvården sker i nära samarbete med sjukhus, vårdcentraler och kommuner ihop med patienter och närstående. Trygg och säker vård och omsorg är ett tydligt exempel på hur alla parter arbetar för att patienten ska få den bästa vården. Den palliativa vården är en annan viktig del som sker i samverkan. Andra områden där det finns ett nära samarbete med kommunerna är beroendevård med tillnyktringsenhet, beroendemottagning, sprutbytessmottagning och arbete kring våld i nära relationer. Detta arbete leds av strategigrupp psykiatri och missbruk.

Region Jönköpings län kommer även att fortsätta att arbeta aktivt för att hitta bättre samverkansformer med länets kommuner för att minska den psykiska ohälsan hos länsinvånarna. Länets kommuner har olika behov och detta har Region Jönköpings län i beaktande.

Tillsammans – varje dag lite bättre

Strategi för hälsa innebär att Sveriges viktiga välfärdsverksamheter: skola, socialtjänst, vård- och omsorg, hälso- och sjukvård ska styras och samordnas för att främja hälsa och förebygga ohälsa. Detta genom att arbeta mot gemensamma mål, oavsett verksamhet. Strategin har tagits fram tillsammans med medlemmarna i Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Samverkan och vård i Sydöstra sjukvårdsregionen

Samverkan inom Sydöstra sjukvårdsregionen regleras i Samverkansnämndens reglemente, regionsamverkansavtalet och årliga överenskommelser med övergripande mål att:

- tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård
- främja och bidra till invånarnas hälsa
- främja och bidra till utveckling av hälso- och sjukvården i sjukvårdsregionen
- solidariskt hjälpa varandra.

Samverkansnämnden beslutar om vilken sjukvård som ska samordnas inom sjukvårdsregionen. Nämnden kan även hantera samverkansfrågor inom exempelvis kompetensförsörjning, digitalisering, regional utveckling och dialog med statliga myndigheter.

Regionsjukvårdsledningen bereder Samverkansnämndens ärenden och verkställer nämndens beslut genom direktiv till sjukvårdsregionala verksamheter och respektive region. Regionsjukvårdsledningen följer upp kvalitet, produktion och ekonomi.

En stor del av den sjukvårdsregionala samverkan sker i regionala programområden. Programområdena ska konkretisera sjukvårdsregionens patientlöften och verka för en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård i hela sjukvårdsregionen. De regionala programområdena stöds av fyra kunskapsråd med företrädare för regionernas sjukvårdsledningar. I Sydöstra sjukvårdsregionen prioriteras patientnära forskning.

³ "Esther" är ett samarbete mellan kommunerna, primärvården och specialistsjukvården. "Esther" är en symbolisk person med komplexa vårdbehov som kräver integrerad vård och samordning mellan sjukhus, primärvård, hemvård och omsorg. "Esther" finns numera som ett globalt nätverk med knutpunkter ibland annat England och Singapore.

Perspektiv: Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundens och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

I planen för framtidens hälso- och sjukvård beskrivs två strategier som faller under medborgare och kundperspektivet:

Strategi 1: Förstärka invånarens egna resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen.

Strategi 2: Öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård.

STRATEGISKT MÅL Jämlik hälsa och nöjda patienter

Framgångsfaktor Personcentrerad vård med hög tillgänglighet

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Patienttillfredsställelse	Nationell patientenkät	Andel nöjda patienter 80 % i samtliga dimensioner och alla verksamheter där mätningen skett	80 %	PV 79,8 % SVF 78,6% Rehabilitering 84,4%
Jag har tillgång till den hälso- och sjukvård jag behöver – instämmer helt/delvis	Hälso- och sjukvårdsbarometern	90 %	87 %	92 %
Andel i befolkningen som har stort/mycket stort förtroende för hälso- och sjukvården i sin helhet i sitt sin region	Hälso- och sjukvårdsbarometern	75 %	74 %	76 %
Medicinsk bedömning inom 3 dagar	Nationella väntetidsdatabasen	90 %	Nytt mått	Totalt 83 %, varav kvinnor 82,2 % och män 83,7 %
Faktisk väntetid till första besök i specialiserad vård – andel kvinnor och män som fick komma inom 60 dagar (somatisk och psykiatrisk vård)	Nationella väntetidsdatabasen	80 %	Totalt 70 %, varav kvinnor 71,6 % och män 67,9 %	Totalt 75,6 %, varav kvinnor 76,6 % och män 74,2 %
Faktisk väntetid till operation/åtgärd inom specialiserad vård – andel kvinnor och män som fick en operation eller åtgärd inom 60 dagar	Nationella väntetidsdatabasen	80 %	Totalt 72 %, varav kvinnor 72,3 % och män 72,4 %	Totalt 72,1 %, varav kvinnor 73,4 % och män 70,6 %
Genomförda återbesök inom medicinskt måldatum	Diver	90 %	Totalt 69 %, varav kvinnor 71,6 % och män 64,6 %	Totalt 69,4 %, varav kvinnor 72,6 % och män 65,4 %
Tid till ambulans – andel prio 1 larm inom 20 minuter		80 %	74 %	73 %

Att skapa en vård som är jämlik, personcentrerad och tillgänglig är en av vårdens viktigaste utmaningar. Införandet av nya angreppssätt syftar till att fortsätta stärka patientens ställning och göra det möjligt för människor att ta eget ansvar för sin hälsa. Det ska ske genom att involvera patienter och närstående i utvecklingen av hälso- och sjukvården samt erbjuda vård med god kvalitet och bästa möjliga tillgänglighet, valmöjligheter och stöd för egenvård.

Alla invånare har rätt till god och jämlik vård utifrån behov oavsett var i länet man bor. Avståndet till vården är en viktig tillgänglighetsfaktor. En ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån personalens kompetens är en förutsättning för personcentrerad vård, kvalitet och effektivitet. Region Jönköpings län styrning och ledning av arbetet med rätt använd kompetens ska systematiseras.

Personcentrerad vård

I den personcentrerade vården ska andra behov än enbart de fysiska behoven lyftas fram. Region Jönköpings län strävar efter att på olika sätt involvera patienter och närstående i hälso- och sjukvården. En viktig framgångsfaktor är den personcentrerade vården som innebär att se och möta hela människan och där individens berättelse är utgångspunkten för partnerskap, gemensam planering och ömsesidig respekt för varandras kunskap.

Även anhöriga och närståendes hälsa och delaktighet ska finnas med och ha en tydligare roll vid varje kontakt med vårdgivare. Patientkontrakt, fast vårdkontakt och kontinuitet är viktiga delar för att uppnå en god personcentrerad vård.

Utvecklingen av mötesplatser och hälsocaféer för personer med kroniska sjukdomar och deras närstående fortsätter. Exempel på mötesplatser är Hjärtats hus för invånare som har eller har haft cancer, för lärcaféer, levande bibliotek och självhjälpgrupper. Lärcaféer är en pedagogisk modell med målsättningen att deltagande patienter/anhöriga ska få ökad kunskap och lära sig hantera sin livssituation utifrån egna behov och resurser. En särskilt utsatt grupp inom vården är personer med allvarlig psykisk sjukdom och deras anhöriga.

Hälso- och sjukvårdsbarometern är en nationell undersökning som visar hur människor lokalt och i Sverige uppfattar hälso- och sjukvården. Målet är att fånga attityder, förväntningar och erfarenheter hos tidigare, nuvarande och framtida

patienter och närstående. Patienternas erfarenheter av ett specifikt besök eller vårdtillfälle fångas via den nationella patientenkäten.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta att utveckla den personcentrerade vården och inkludera patientföreningar och brukarråd.
- Fortsätta att utveckla mötesplatser och hälsocaféer regelbundet återkommande och i alla tre länsdelar

Etik, existentiell hälsa och andlig vård

Att arbeta personcentrerat utifrån en helhetssyn innebär att man samtidigt beaktar både fysiska, psykiska, sociala och andliga eller existentiella behov. Olika aspekter av hälsa är nära samverkande och en bearbetning av de existentiella frågorna kan vara en förutsättning för en hälsofrämjande process i sin helhet. All vårdpersonal bör därför kunna ge grundläggande existentiellt stöd. Existentiell hälsa ges också fortsatt uppmärksamhet i det breda folkhälsoarbetet.

Bemötandet inom hälso- och sjukvården har stor betydelse för patientens vårdupplevelse. Varje mänskligt möte ger uttryck för värderingar och olika människosyn. Arbetsplatser och verksamheter ska präglas av ett bra bemötande som bygger på ett humanistiskt och normmedvetet synsätt, respekt och allas lika värde. Reflektion över gemensamma etiska värden är ett sätt att hålla den empatiska förmågan och medkänslan för människors beroende och sårbarhet vid liv.

Den etiska värdegrund som uttrycks i bland annat lagstiftning, i riksdagens prioriteringsbeslut och i det synsätt som företräds av WHO och FN utgör en etisk plattform för hälso- och sjukvården som också knyter an till delar av Region Jönköpings läns program för social hållbarhet. Här inryms också det viktiga arbetet med jämlik vård och hälsa, jämställdhet och mänskliga rättigheter.

På enskilda arbetsplatser utgör etikarbetet ett arbetsledaransvar där etikombud kan utgöra en värdefull resurs. Det centrala etikrådet har uppdraget att övergripande initiera, stödja och stimulera etikarbetet, bland annat genom att höja den etiska kompetensen hos medarbetare och förtroendevalda, främja samtal och etisk reflektion i planering, beslut och daglig verksamhet, samt ge vägledning och stöd kring etik och förhållningssätt.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta att erbjuda samtal kring livsfrågor inom psykiatrin och i primärvården, samt via självhjälpgrupper och lärcaféer. Samtalen utgår från åtta existentiella teman, inspirerade av WHO:s internationella folkhälsoundersökningar.
- Erbjudna samtalsgrupper för medarbetare i vården, där tanken är att egen bearbetning av livsfrågorna ökar förutsättningarna att möta patienters behov.

Tillgänglig vård

Att erbjuda vård när man behöver den och på det sätt man behöver som patient är en grund för att skapa förtroende hos invånarna. Region Jönköpings län har under många år varit i topp när det gäller tillgänglighet i Sverige. Pandemin under 2020 har inneburit en historiskt svår påfrestning på hälso- och sjukvården och dess personal. Nu står regionen inför uppgiften att ge människor som har fått sin vård uppskjuten den vård de behöver. Region Jönköpings län genomför därför en stor satsning för att möta det uppdämda behovet. Satsningen berör stora delar av vårdssystemet.

1177 Vårdguiden via webb eller på telefon ska vara stöd i individens kontakt med vården och som en integrerad del i hälso-, sjuk-, tandvårds- och omsorgsstrukturen. Under 2021 utreds hur tillgängligheten till 1177 kan förbättras, testning av digitala triageringsverktyg, eventuell förstärkning av bemanningen och var 1177 bäst organiseras inom Region Jönköpings län.

Vårdcentralerna är basen i hälso- och sjukvården och vårdcentralen ska vara det självklara valet för invånarna när de har behov av hälso- och sjukvård. Som ett led i arbetet för en bättre och mer tillgänglig nära vård i Region Jönköpings län är vårdcentralernas arbete avgörande för att stärka patienternas möjlighet att leva ett bra liv i sin hemmiljö med så litet behov av sjukhusvård som möjligt.

Vårdcentralerna ska anpassa och vid behov öka sina öppettider utifrån patienternas behov. Ett flexibelt öppethållande kan skapa en bättre tillgänglighet för patienterna. Det förutsätter en god bemanning på vårdcentralen.

Den digitala vården utvecklas snabbt och det är viktigt för vårdkvalitet och effektivitet att länets vårdcentraler jobbar med att fånga upp sina listade patienters digitala behov. Detta innebär ett arbete för att styra kontakterna mot den listade

vårdcentralen. Allt för att effektivisera för vården och patienten. Satsningar på utökad digitalisering beskrivs under framgångsfaktorn Sveriges bästa digitala vård, sidan 87.

Genom att förtydliga vårdcentralernas uppdrag för akuta patienter, utveckla gemensamma arbetssätt och förbättra tillgängligheten ska patientströmmarna styras effektivare från akutmottagningarna till rätt vårdinstans dagtid och kvällar. Nära bedrivs på vårdcentralen dagtid och är koncentrerad till minst tre platser på jourtid.

Vårdcentralerna behöver utveckla sitt omhändertagande för att möta multisjukas och äldres behov. Patienter med stora vårdbehov, exempelvis multisjuka och äldre, ska erbjudas vårdsamordnare, kontaktsjuksköterska, fast läkarkontakt och särskilda kontaktvägar. Patienten ska även erbjudas ett patientkontrakt med bland annat en samlad tidsplan över alla inplanerade vårdinsatser. De personcentrerade samordnade vårdförloppen är en viktig del i detta arbete.

Utvecklingen går mot att allt fler sjukvårdsinsatser görs i hemmet och allt svårare sjuka får möjlighet att vårdas hemma. För att möta behovet bör vårdcentralerna i samverkan med den kommunala sjukvården fortsätta att stärka det tvärprofessionella samarbetet. En utökning av rehabiliteringsresurserna i primärvården införs.

Invånarnas behov av psykiatrisk öppenvård har ökat. Vården som är nära patienten ska förstärkas för att tillgodose detta behov. För detta behöver de psykosociala teamen förstärkas.

I samband med coronapandemin har tillgängligheten påverkats och ett antal operationer och besök blivit uppskjutna. Under 2020 har tillgängligheten till akuta och medicinska åtgärder varit god och dessa kommer att fortsätta att prioriteras under 2021. En handlingsplan är framtagen och påbörjad under hösten 2020 för hur den uppskjutna vården ska genomföras. Detta kommer påverka tillgängligheten även under 2021.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Läkarstödet till de särskilda boendena och den kommunala hemsjukvården utökas.
- Vårdcentralerna i samverkan med den kommunala sjukvården fortsätter att stärka det tvärprofessionella samarbetet.
- Utökning av rehabiliteringsresurserna i primärvården.
- Förstärkning av psykosociala team.

- Förbättra konsultstödet från specialistvården till primärvården.
- Avsevärt förbättra tillgängligheten till 1177 Vårdguiden på telefon. Under 2021 utreds hur tillgängligheten till 1177 kan förbättras, hur bemanningen kan förstärkas och vart 1177 bäst organiseras inom Region Jönköpings län.
- Förbättra tillgängligheten till vården utifrån de olika mål som är satta.
- Arbeta aktivt med att ta hand om den uppskjutna vården och säkra tillgängligheten till operation.
- Fokus kommer även vara på att samverka kring den uppskjutna vården inom sydöstra sjukvårdsregionen i syfte att förbättra tillgängligheten till behandlingar och operationer.

Framgångsfaktor Jämlik hälsa och vård

Region Jönköpings län arbetar för jämlik hälsa och att vården ska erbjudas och fördelas på lika villkor. Arbetet med mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder är en viktig utgångspunkt liksom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Grupper med särskilda behov identifieras och uppmärksammas genom bland annat uppföljning av resultat. Förbättringsarbeten uppmärksammar skillnader i behandling och resultat mellan olika grupper, till exempel utifrån kön, etnisk tillhörighet, socioekonomi, utbildningsnivå och geografi. För att bidra till en mer jämlik hälsa behöver tillgången på kultur öka för personer som har svårt att ta del av den kultur som erbjuds i samhället.

När det gäller hbtqi-frågor arbetar vi under devisen Vi är till för alla. Ingen ska uppleva sig kränkt eller missförstådd på grund av sexuell läggning eller könsidentitet/könsuttryck i mötet med vården. Gäller även andra grupper såsom minoriteter, religioner, levnadsväl, funktionshindrade med flera.

Vi ska förebygga och minska ohälsa bland hbtqi-personer och alla ska känna sig välkomna att arbeta hos oss oavsett sexuell läggning eller könsidentitet/könsuttryck. Detta gäller alla arbetsplatser i Region Jönköpings län oavsett om det är vård eller annan verksamhet. Utbildning i hbtqi-frågor liksom diplomering erbjuds verksamheter inom Region Jönköpings län och samarbetspartners.

Arbetet med integration

För personer med utländsk bakgrund finns behov av anpassad kommunikation kring hälsa och svensk sjukvård. Utvecklingen av arbetssätt för stöd till målgruppen har intensifierats med anledning av coronapandemin och införs i samverkan med länets kommuner, tillsammans med stödjande insatser, för att aktivera invånarnas frivilliga engagemang. Fortsatt samverkan med kommunerna behövs för att stärka och främja en positiv hälsoutveckling och underlätta integrationsarbetet både för personer i asylprocess och nyanlända.

Kommunerna ansvarar för utbildning av samhällsorientering för nya svenskar och upplägg skiljer sig idag åt mellan kommunerna kring frågor om hälsa, egenvård och sjukvård. Region Jönköpings län behöver i samverkan med kommunerna utreda möjligheten att integrera utbildning kring hälsa, egenvård och sjukvårdens organisation för nyanlända.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Hälsokommunikatörer som arbetar med upplysning om hälso- och sjukvården på olika språk i hela länet fortsätter. Det handlar om information om hur sjukvårdssystemet är uppbyggt, att söka vård på rätt vårdnivå, att hitta rätt i vården och öka kunskapen kring folkhälsa och egenvård.
- Utreda möjligheten att i samverkan med kommunerna integrera utbildning kring hälsa, egenvård och sjukvårdens organisation i hela länets samhällsorientering för nyanlända.

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk, sensorisk eller intellektuell funktionsförmåga. Funktionshinder definieras som den begränsning funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Begreppet tillgänglighet används för att beskriva hur väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för människor med funktionsnedsättning. Detta innefattar även tillgången till information och ett bra bemötande. För att skapa jämlika förutsättningar och en jämlik vård/hälsa arbetar vi för de nationella målen om principen om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet, samt förebygga och motverka diskriminering.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Insatser ska göras som stödjer att patienter med funktionsnedsättningar får vård på lika villkor, i form av exempelvis tillgänglighet, information och bemötande.

Framgångsfaktor Bästa plats att växa upp och åldras på**Främja barn och ungdomars hälsa och förebygga psykisk ohälsa**

Det förebyggande folkhälsoarbetet för att stärka barn och ungas somatiska och psykiska hälsa intensifieras under 2021 där riktade insatser krävs för att utjämna de påverkbara skillnader som finns relaterat till uppväxtvillkor och socioekonomi. Inom Strategi för hälsa pågår lärande nätverket Bästa platsen att växa upp, leva och bo på som har förankrats i samverkan med kommunerna genom Strategigrupp barn och unga. Målet är att förbättra barns och ungas hälsa med två procent de kommande fyra åren.

Den psykiska ohälsan ökar och olika insatserna behöver fortsatt utvecklas för att möta detta. Psykisk ohälsa möts med både hälsofrämjande, förebyggande och riktade insatser i samverkan mellan kommuner och Region Jönköpings län. Barn- och ungdomshälsans verksamheter för lindrig psykisk problematik är fullt utbyggd med en verksamhet i varje länsdel. Strategigrupp barn och ungas gemensamma satsningar för att utveckla stöd, vård och behandling till barn med både social problematik och psykisk ohälsa fortsätter.

Region Jönköpings län tar ett krafttag för att förbättra den psykiska hälsan hos länets barn och unga. Under 2019 och våren 2020 intensifierades arbetet med att förbättra den psykiska hälsan hos barn och unga och underlätta omhändertagandet genom att skapa en triagering, En väg in. Ett ökat samarbete mellan elevhälsan, barn och ungdomshälsan och ungdomsmottagningarna är en förutsättning för att detta ska bli framgångsrikt.

Behovet av barn- och ungdomspsykiatriens verksamhet har ökat markant under flera år. Antalet barn som behöver bättre stöd för att klara sin skolgång eller sin vardag på grund av neuropsykisk funktionsnedsättning ökar. Föräldrar som söker stöd och hjälp för sitt barn via barnhälsovården eller skolverksamheten blir ofta remitterade till barn- och ungdomspsykiatrien. Det är

angeläget med snabbt omhändertagande och korta väntetider till utredning och behandling så att stödinsatser kan erbjudas, vilket kan bli avgörande för framtida personlig utveckling och välmående. Region Jönköpings län har trots omfattande köp och utbyggnad av den egna kapaciteten av neuropsykiatriska utredningar växande köer. Inför 2021 görs en treårig stor satsning för att bygga ut Barn- och ungdomspsykiatrien både avseende utredningskapacitet och behandling. Samtidigt utreds hur en första linjens vård för dessa patienter införs på bästa sätt. Medel ökas succesivt under planperioden.

Ett länsövergripande barnskyddsteam är framtaget som bedriver utbildning och verkar för att en generell kunskapsnivå inom samtliga hälso- och sjukvårdsinstanser upprätthålls kring barn som far illa. Teamet bedriver även uppföljning och kvalitetssäkring samt formulerar rutiner för handläggning. Dessutom bistår teamet konsultativt vid den medicinska utredningen och vid anmälningar till de sociala och polisiära myndigheterna.

Barnahus är en samverkan mellan polis, åklagare, socialtjänst, barnmedicin, rättsmedicin och BUP (barn- och ungdomspsykiatri) vid misstanke om misshandel eller sexuella övergrepp mot barn och ungdomar. Barnahus har två övergripande mål; dels att förstärka barns rättigheter och ge barnen bättre stöd, dels att höja kvaliteten på genomförda utredningar så att domstolarna på bättre grunder kan fälla eller fria misstänkta gärningsmän.

FN:s barnkonvention är ett verktyg att använda för att få ett tydligt barnperspektiv i alla frågor som rör barn i deras vardag.

Prioriterade uppdrag under planperioden

- Tillgängligheten ska stärkas inom barn- och ungdomspsykiatrien och barn- och ungdomshälsan. Arbetet med En väg in fortsätter.
- Utredning pågår för utveckling av första linjens barn- och ungdomspsykiatri.
- Medel tillförs för att bygga ut utredning och behandling för neuropsykiatri hos barn och unga inom barn- och ungdomspsykiatrien. Arbetet pågår under en treårsperiod.
- Lokala team från länets olika delar genomför förbättringsarbeten med inspiration från Skottland och Cincinnati, USA, för att förbättra barn och ungas hälsa. Utifrån lärandenätverket Bästa platsen att växa upp, leva och bo på.

Barnhälsovård

Barnhälsovården i Jönköpings län arbetar enligt det nationella barnhälsovårdsprogrammet. Syftet är att bidra till en mer jämlik barnhälsovård över hela landet. Betoning i programmet ligger på jämlik hälsovård med generella insatser till alla familjer samt riktade insatser till familjer med behov av extra stöd. Region Jönköpings län ska arbeta tillsammans med kommunerna för att ge barn 0–19 år förutsättningar för bästa möjliga hälsa.

Familjecentraler

Utvecklingen av familjecentraler i kommuner är en viktig del i de förebyggande insatserna för stöd till nyblivna föräldrar. Familjecentralen är en lättillgänglig mötesplats för familjer. Basen är den allmänna kvinno- och barnhälsovården i samverkan med öppna förskolan samt en förebyggande individ- och familjeomsorg (socialtjänst). Familjecentraler finns tillgängliga för att stötta nyblivna föräldrar med information, praktisk hjälp samt uppmuntra och stimulera ett jämställt och aktivt föräldraskap. Uppdraget utvecklas genom att arbeta uppsökande med riktade insatser till familjer med behov av extra stöd, socioekonomiskt svaga grupper och i enlighet med den nationella Strategi för hälsa samt att implementera nya digitala verktyg för att nå bredden och utsatta grupper.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Förberedelser för nya familjecentraler i Mullsjö och i Gnosjö pågår. När dessa är igång har varje kommun i länet minst en familjecentral aktiv.
- Familjecentralernas uppdrag utvecklas genom att arbeta med riktade insatser till familjer med behov av extra stöd och i enlighet med den nationella Strategi för hälsa samt att implementera nya digitala verktyg för att nå dessa grupper.

Ungdomsmottagningar

Ungdomsmottagningen erbjuder insatser som rör sexuell, fysisk, psykisk och social hälsa utifrån en helhetssyn på ungdomar och deras problemformuleringar. Ungdomar ska kunna gå till den ungdomsmottagning de vill. Personalen ska ha bred yrkeskunskap som svarar mot de problem som ungdomarna väntas söka för. Arbetet omfattar uppsökande, förebyggande och behandlande insatser. Ungdomsmottagningarna drivs och samfinansieras tillsammans med länets kommuner.

I dag är många ungdomar äldre när de kommer ut på arbetsmarknaden. Det innebär att allt fler unga hamnar i ett gränsland när det gäller möjlighet till egen försörjning och att förverkliga sina framtidsplaner. Därför behövs en samordning när det gäller åldersgräns på Region Jönköpings läns ungdomsmottagningar och umo.se, som är regionernas webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år. En spridning av olika digitala tjänster till exempel ungdomsmottagning on-line och andra e-tjänster genomförs.

Främja äldres hälsa och förebygga psykisk ohälsa

Effekterna av att äldre har följt Folkhälsomyndigheternas rekommendationer under coronapandemin har lett till att flera äldre mist sina vardagliga sociala interaktioner. Långvarig avsaknad av sociala aktiviteter kan leda till ökad psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet. Under 2021 utökas vårdcentralernas uppdrag att aktivt arbeta med att förbättra den psykiska hälsan hos äldre. Inom Region Jönköpings län har förändringar och utveckling skett kring hur den geriatriska vården är organiserad.

Under 2021 omfattar samverkansarbetet inom Strategi för hälsa även främjandet av äldres hälsa och förebyggande insatser för att minska den psykiska ohälsan hos äldre. Ett lärande nätverk etableras där viktiga fokus är ett ökat deltagande i samhällsaktiviteter, digital inkludering samt utvecklade samverkansformer med länets pensionsföreningar och civilsamhälle.

Prioriterade uppdrag under planperioden

- Arbeta riktat mot äldre för att identifiera och erbjuda behandling för att motverka psykisk ohälsa, suicid, ofrivillig ensamhet samt främja äldres psykiska hälsa.
- Under 2021 utvärderas den geriatriska vården i Region Jönköpings län.

Trygg och säker vård och omsorg

Kommunernas och Region Jönköping läns utveckling av samordnad vårdplanering vid in- och utskrivning från sjukhus fortsätter liksom utvecklingen av vård och stöd i hemmet. Målet för arbetet med trygg och säker vård och omsorg är att invånarna i Jönköpings län ska kunna säga "Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och där jag behöver den". Vårdcentralens vårdsamordnare är koordinator och fast vårdkontakt vid in- och utskrivning från sjukhus. Vårdsamordnaren samverkar med sjukhus, kommun, patient

och närstående för att säkerställa att god och effektiv vård sker i hemmet. Ledtiderna vid utskrivning från den slutna vården ska hållas så korta som möjligt när vistelse på sjukhus är nödvändig. Läkarmedverkan i hemsjukvården ska förstärkas genom närsjukvårdsteam med fokus på gemensam planering, samordnade individuella planer (SIP) och proaktiva insatser.

Prioriterade uppdrag under planperioden

- Fortsatt arbete med Trygg och säker vård och omsorg.
- Fortsätta införandet av Patientkontrakt och fast vårdkontakt.
- Att arbeta aktivt med att utveckla och förbättra samarbetet med länets 13 kommuner i syfte att erbjuda jämlik hälsa och vård för länets invånare.
- Fortsatt utökning av läkarstöd till de särskilda boendena och den kommunala hemsjukvården i enlighet med den utökning som regleras i Regelbok vårdval. Denna utökning av läkarmedverkan inom den kommunala primärvården är också ett led i omställningsarbetet till mer Nära Vård.
- Förbättra och förenkla kontaktvägen mellan primärvårdspersonal och sjukhusbaserad vård.
- Varje vårdcentral får ett förtydligt uppdrag att samverka med kommunerna på ett välorganiserat sätt med tydliga mötesplatser.

STRATEGISKT MÅL Bra munhälsa och god tandvård

Tandvårdens mål är bra munhälsa på lika villkor för länets befolkning. Sambandet mellan tandhälsa och allmän hälsa är tydlig. Därför är det hälsofrämjande och förebyggande arbetet viktigt för alla patientgrupper. Allt fler äldre har egna tänder kvar högt upp i åren, vilket ställer stora krav på samverkan mellan omsorg, vård och tandvård. För att möta det ökade behovet måste nya arbetssätt och samarbete utvecklas så att rätt kompetens används inom olika områden.

Inom allmäntandvården kan både vuxna, barn och ungdomar fritt välja tandvårdsmottagning. Tillgängligheten till Folktandvården har minskat och det förekommer väntetider både för revisionspatienter och för nya patienter, samtidigt är tillgängligheten god på länets privata tandvårdsmottagningar. Vård och behandling ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten.

Region Jönköpings län ligger i topp vad gäller kariesfrihet hos 19-åringar. Arbetet för god tandhälsa ska fortsätta och ambitionsnivåerna ska vara fortsatt höga inom barntandvården. Det förebyggande kariesarbetet utvecklas genom att riktade insatser genomförs inom områden där kariesförekomsten ökar i förskola, fritidshem och skola.

Prioriterade uppdrag under planperioden

- Riktade insatser genomförs inom områden där kariesförekomsten ökar i förskola, fritidshem och skola.

Framgångsfaktor Integrera och utveckla det förebyggande arbetet för att nå hälsoeffekter hos befolkningen

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Andel kariesfria 19-åringar	IT-systemet T4	45 %	Totalt 41 %, varav kvinnor 44 % och män 39 %	Totalt 44 %, varav kvinnor 47 % och män 43 %

Framgångsfaktor God tillgänglighet och bra bemötande

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Andel revisionspatienter i tid till undersökning och behandling – Folk tandvården totalt	T4/Diver	90 %	Nytt mått 2019	81 %
Specialisttandvården – antal remispatienter som väntat mer än 60 dagar	T4/Diver	0	986	1359
Täckningsgrad för den uppsökande verksamheten	Statistik	90 %	93 %	94 %
Andel berättigande till nödvändig tandvård som fått den utförd	Statistik	Bättre än föregående år	Totalt 54 %, varav kvinnor 53 % och män 56 %	Totalt 58 %, varav kvinnor 53 % och män 59 %.

För att patienter ska känna förtroende för tandvården och bli nöjda, krävs bra bemötande och bra omhändertagande. Alla patienter ska informeras om behandlingsalternativ, kostnad, tidsåtgång med mera.

Tillgängligheten till Region Jönköpings läns folk tandvårdskliniker behöver bli bättre. Avgörande för att nå det målet är att rekrytera och behålla personalen. De kliniker som finns i glesbygd behöver extra stöd för att kunna fortsätta sin verksamhet att erbjuda en jämlik tandvård. Folk tandvården har under 2020 fortsatt arbeta med handlingsplanen för att arbeta på nya sätt och samtidigt vara en attraktiv arbetsgivare.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Förbättra tillgängligheten till folk tandvården.
- Fortsätta arbeta med handlingsplanen för att arbeta på nya sätt och samtidigt vara en attraktiv arbetsgivare.

Perspektiv: Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

I planen för framtidens hälso- och sjukvård beskrivs två strategier som faller under perspektivet process och produktion:

Strategi 3: Enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering.

Strategi 4: Primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finns tillgänglig när den behövs.

STRATEGISKT MÅL Enklare vardag för patienter och medarbetare

Framgångsfaktor Sveriges bästa digitala vård

Region Jönköpings län ska utifrån det nationella målet fortsätta investera i e-hälsa och har som mål att bli bäst i Sverige på digitala vårdtjänster och stödsystem, enligt den plan för framtidens hälso- och sjukvård som är framtagen under 2020.

Välfärdsteknik och e-hälsa är ett expanderande område med stora kvalitetsvinster för den enskilda patienten, där utvecklingen av digitala verktyg ska utgå ifrån medarbetarperspektiv och invånarperspektiv. Tekniken kan också ge möjlighet till effektiviseringar och utveckling av sjukvården i syfte att möta framtidens behov av hälso- och sjukvård. Region Jönköpings län är aktiv i implementerandet av olika välfärdstekniska lösningar och i utveckling av e-hälsotjänster.

Implementering av e-hälsa ska ske på ett kostnadseffektivt sätt som även leder till kvalitetsförbättringar inom vården.

Regeringens och SKR:s vision för e-hälsoarbetet utgår ifrån att Sverige år 2025 ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd, samt utveckla och stärka egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet.

För att vården ska kunna dra full nytta av och använda e-hälsotjänster optimalt, krävs kontinuerlig utveckling och förbättring av vårdens processer och arbetssätt. Genom nationell och lokal samverkan kring standardiserat arbetssätt kan vården effektiviseras och en ökad kvalitet och patientsäkerhet uppnås. Utgångspunkt är rätt information på rätt plats i rätt tid, med stöd av digitala verktyg för vårdplanering, kunskapsstöd, vårdprocessutveckling via standardisering och systematisering parallellt med personcentrering och med möjlighet till mobilitet och distansarbete. Digitala vårdsbesök är en naturlig del i utvecklingen av vården, och vården blir allt mer digifysisk, det vill säga vården innehåller både digitala och fysiska kontakter. Digitaliseringen och artificiell intelligens inom hälso- och sjukvårdens verksamheter är viktiga verktyg för att förändra arbetssätt och förbättra tillgängligheten till vården för länsinvånarna. Detta kan även leda till en effektivisering för att patienten kan utföra flera uppgifter själv, ta del av information utan telefonkontakt, utföra bokningar och avbokningar samt få stöd att ta hand om sin hälsa utan insatser av vårdpersonal. Digitaliseringen kan även leda till effektivare arbete för vårdpersonal, minskad administration och mindre dubbelarbete.

Coronapandemin har gjort att användningen av digitala vårdmöten, vård på distans och journalen via nätet har ökat kraftigt. En utmaning för 2021 blir att hålla i och fortsätta med digitala besök och digital vård på distans. En handlingsplan är framtagen och arbetet är påbörjat för hur e-hälsotjänster kan användas i ännu större utsträckning inom alla verksamheter.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta utökningen och tillgängligheten till digitala vårdmöten och andra digitala tjänster inom sjukhusvården och primärvården.
- Införa lösningar för egenmonitorering.
- Införa första linjens digitala vård – automatiserad anamnes och triagering.

- Införa digitala verktyg med artificiell intelligens inom verksamheter i sjukhusvården och primärvården för att möta patienternas behov.
- Skapa en digifysisk vårdcentral i projektform, gärna på en Vårdcentral med bemanningsutmaningar.
- Underlätta användandet av och kunskap om digitala stöd och tjänster (personal och invånare) som möjliggör ökad användning.
- Fortsätta utvecklingen av vårdssystemet Cosmic.

STRATEGISKT MÅL Bra folkhälsoarbete

Framgångsfaktor Effektiva och ändamålsenliga processer

Handlingsplanen för jämlik hälsa är en viktig grund för samverkan i folkhälsoarbetet. Exempel på aktiviteter som fått genomslag är utvecklade stöd för ungas psykiska hälsa, insatser för ny-anländas hälsa, idrottsskolor för äldre, språkutveckling för barn och spridning av koncept för samtalsgrupper.

Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser

Verksamheterna ska lägga stor vikt vid behandling och förebyggande av sjukdom samt främja patienternas hälsa och livskvalitet genom att främja goda levnadsvanor och psykisk hälsa. Samtal om levnadsvanorna och psykisk hälsa ska vara en naturlig del i patientmötet. Vårdcentralen ska erbjuda alla hälsosamtal det år de fyller 40, 50, 60 och 70 år. En första delrapport i utvärderingen av hälsosamtalen har lämnats. Coronapandemin har påverkat genomförandet av intervjuer med utförare och verksamhetsansvariga. Nästa delrapport presenteras under 2021.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta arbetet för att förbättra arbetssätten och digitaliseringen av hälsosamtalen och inkludera detta i delprojekt inom Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård.
- Under 2021 revideras de nio handlingsplanerna för strategin Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län.

Livsstilsutmaningen

Att främja folkhälsa är ett arbete inte bara för vården utan för hela samhället. Vårdcentralerna har dock ett särskilt ansvar för att stötta personer med hög risk för sjukdom till livsstilsförändring. Ett treårigt tilläggsuppdrag om hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete i utsatta områ-

den och/eller befolkningsgrupper startade under 2020. Uppdraget är en del i regelbok för vårdval och riktas till de vårdcentraler i länet som finns på platser där invånarna har förhöjd risk för ohälsa utifrån socioekonomiska förhållanden. Under 2021 sker ett målmedvetet förbättringsarbete i nära samverkan med samhällsaktörer i respektive närområde.

Region Jönköpings län och länets kommuner satsar gemensamt på att utveckla en modell för hälsocenter tillsammans med invånare, civilsamhälle och föreningsliv. Målgruppen är invånare som på grund av sin livsstil eller en eller flera levnadsvanor har risk för framtida ohälsa. I delprojektet Meny till invånare etableras ett samlat stöd som underlättar för invånarna att hantera sin egen hälsa. Spridningen av hälsocenter i länets kommuner och hälsocoach on-line underlättar samspelet mellan den nära vården och samhällets möjligheter att ge stöd. Den nära vården ska använda och hänvisa till utbudet av digitala invånartjänster och aktiviteter. Digitala tjänster är förstahandsvalet för egenvård.

Invånarprogram för levnadsvanor samt psykisk ohälsa och kronisk sjukdom införs via plattformen för stöd och behandling. Handlingsplaner för alkohol- och drogförebyggande insatser, sexuell hälsa, och våld i nära relationer är en grund för samverkan i folkhälsoarbetet.

Region Jönköpings län är medlem i nätverket Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård och ska arbeta aktivt för en hälsofrämjande hälso- och sjukvård och ha representanter i nationella temagrupper.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Hälsöfrämjande arbete i socioekonomiskt utsatta områden – tilläggsuppdrag till primärvården.
- Fortsätta att arbeta målinriktat för att förbättra folkhälsan hos länets invånare.
- Fortsätta utveckla olika tjänster för hälsa och prevention (Meny till invånare).
- Etablera hälsocenter i merparten av länets kommuner .

Rehabilitering

Rehabiliteringsverksamheterna omfattar många olika professioner och kompetenser som erbjuder mångskiftande insatser och aktiviteter. Att ta tillvara individens resurser och erbjuda professionell kompetens för att stödja och utveckla dessa,

är en viktig del i den personcentrerade vården. Inom området återfinns en bred och varierad rehabiliteringsresurs som riktar fokus mot funktionsnedsättningar orsakade av sjukdomar, störningar och skador samt behandling mot smärta.

Rehabilitering inom den nära vården som basen för hälso- och sjukvården, är ett viktigt område där arbete för att säkerställa jämlika förutsättningar behöver ske. Det är av stor vikt att rehabiliteringspotentialen som en individ har tas till vara. Samarbete med specialistsjukvården, vårdcentralerna och kommunerna är nödvändig för trygga och säkra övergångar och en bra rehabiliteringsprocess för den enskilde. Det är viktigt att Region Jönköpings län stödjer kommunernas rehabiliteringspersonal vid behov och följer upp hela rehabiliteringsprocessen.

Fortsätta att utveckla digitala verktyg inom rehabiliteringsprocessen inom primärvård och specialistvård.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- För att förstärka samverkan och samarbete undersöks möjligheten att, med några kommuner, hitta arbetssätt där kommunens omsorgsuppdrag bättre kan samordnas med Region Jönköpings läns specialistkompetens. Områden som skulle kunna beröras initialt är till exempel rehabilitering och förebyggande hälso- och sjukvård.

Rehabilitering – återgång i arbete

Effektiv rehabilitering är viktig för ett väl fungerande arbetsliv. Den är också en förutsättning för att gå från utanförskap till arbetsgemenskap. Rehabiliteringen ska ske till 100 procent av den egna förmågan. Det krävs ett lagarbete som omfattar medicinsk, arbetslivsinriktad och social rehabilitering för att åstadkomma goda resultat.

Region Jönköpings län har successivt utvecklat samarbete med arbetsgivare, Arbetsförmedlingen och socialtjänst i sjukfall. Insatser ges för patienter med lindrig och medelsvår psykisk ohälsa och långvarig smärta inom ramen för ovanstående överenskommelse. Syftet är att förebygga sjukskrivningar och att stödja kvinnor och män med psykisk ohälsa eller långvarig smärta som är sjukskrivna till att återgå i arbete.

Kulturunderstödd rehabilitering (KUR) erbjuds i majoriteten av länets kommuner till patienter som är sjukskrivna för psykisk ohälsa och/eller

smärta. Framtagen samverkansmodell utgår från en delad kostnad mellan aktuell kommun och Region Jönköpings län.

Naturunderstödd grön rehabilitering (NUR) riktar sig till personer med stressrelaterade sjukdomar, som utmattningssyndrom, depressioner, ångest samt smärttillstånd som utvecklas i samband med långvarigt stresstillstånd. Syftet är att genom en naturunderstödd rehabilitering ge möjlighet till återhämtning, stärka självkänsla och börja en nyorientering genom förändrade vanor i det dagliga livet.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Ett strukturerat arbetssätt inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen ska utvecklas och testas i primärvården inom Sydöstra sjukvårdsregionen.
- Inom primärvården fortsätter ett förbättringsarbete som innebär att ett metodstöd utvecklas inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Samordningsförbunden

Länets tre samordningsförbund har bedrivit finansiell samordning inom exempelvis rehabiliteringsområdet under nästan tio år. De består av Region Jönköpings län, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommunerna. Samordningsförbunden stödjer samverkan och insatser som syftar till att personer i yrkesverksam ålder, med behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera parter, ska nå eller förbättra sin förmåga att arbeta eller studera. Insatserna är både långsiktiga och i projektform. Detta är en viktig verksamhet som ska stödja personer att komma i arbete. För att säkerställa att samordningen sker på optimalt sätt har verksamheten setts över under 2020 och slutsatserna hanteras under 2021.

STRATEGISKT MÅL Säker hälso- och sjukvård

Framgångsfaktor Effektiva och ändamålsenliga processer

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Vårdprevention - Andel av patienter som bedömts ha risk inom område fall, undernäring, trycksår och munhälsa som fått åtgärd insatt (riskpatienter)	Senior alert	90 %	76 %	77 %

Figur 13 Pusselbitarna symboliserar de 16 områden som valts för satsningen Säker vård – alla gånger. Satsningen görs för att minska antalet vårdskador och förbättra säkerhetskulturen inom hälso- och sjukvården.

Säker vård

Region Jönköpings län är bland de ledande i Sverige och ska vara i världsklass i patientsäkerhet. Säker vård – alla gånger är ett väl beprövat koncept som utgör basen för det proaktiva arbetet med patientsäkerhet i Region Jönköpings län och åskådliggörs med det så kallade pusslet (figur 13) Patienters och brukares erfarenheter och kunskande tas tillvara för att utveckla nya arbetssätt.

Arbetet för patientsäkerhet utvecklas och förbättras fortlöpande i takt med hälso- och sjukvårdens utveckling. Detta görs också i förhållande till det patientsäkerhetsarbete som sker i ett nationellt perspektiv inom ramen för den nationella kunskapsstyrningen av hälso- och sjukvård, och med Socialstyrelsens nationella handlingsplan för ökad patientsäkerhet som lanserades 2020 och nu kommer implementeras. Patientsäkerhetsarbetet är en grundläggande beståndsdel i Region

Jönköpings läns utvecklingsarbete i planen för möta framtidens hälso- och sjukvård.

Viktiga framgångsfaktorer är att hälso- och sjukvården är personcentrerad, kunskapsbaserad, resultatorienterad samt organiserad för att skapa förutsättningar för en säker vård. Strategiska angreppssätt för arbetet med patientsäkerhet är:

- Utveckla och använd bästa rutiner och riktlinjer enligt evidens och beprövad erfarenhet.
- Arbeta med ständiga förbättringar av processer och system för att stödja säkra arbetssätt.
- Utveckla och använda arbetssätt för riskhantering.
- Utveckla och använda arbetssätt för kontroll, anpassning och reaktion i den dynamiska vården för att skapa ett resilient system.
- Begränsning av vårdskadans effekt om den ändå inträffar (för patient, närstående och vårdpersonal).

Arbetet med att få de strategiska angreppssätten förankrade i patientsäkerhetsarbetet ska fördjupas. Mätning och övervakning av säkerhet sker med inriktning på utvärdering av inträffade vårdskador, tillförlitliga arbetsprocesser och system, medvetenhet om nuläget, riskmedvetenhet och beredskap samt lärande och utveckling.

I säkerhetsarbetet behövs team och tvärprofessionella mötesplatser samt ett engagemang där alla tar ansvar, agerar och samverkar för bästa möjliga patientsäkerhet. Preventiva förhållningssätt är nödvändiga. Ett effektivt lärande är viktigt för säkerhetsarbetet. Kunskap och analys ska baseras även på det som fungerar bra och på hur man tar tillvara denna förståelse för att minska risken att fel uppstår.

Fortsatt satsning på patientsäkerhetsutbildning av vårdens professioner och av medarbetare och ledare på alla nivåer, samt utveckling och forskning i nationella och internationella nätverk möjliggör utveckling. Metodikum, Region Jönköpings läns centrum för klinisk träning och medi-

cinsk simulering, har en central betydelse för kompetensutveckling och teamträning.

Särskilt viktiga områden i arbetet med patientsäkerhet är ledningens engagemang, att minska vårdrelaterade infektioner, Strama-arbetet för adekvat antibiotikaanvändning, arbetssätt och vårdmiljöer som minskar risken för spridning av multiresistenta bakterier, läkemedelsarbetet, vårdpreventionsarbetet för att minska risk för fallskada, trycksår, undernäring och dålig munhälsa, samt åtgärder för att minska risker i vårdens övergångar.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta arbetet med patientsäkerhet inom olika områden
- Att se patientsäkerhetsarbetet som en del i kunskapsutveckling och lärande.

STRATEGISKT MÅL Kunskapsbaserad och ändamålsenlig vård

Framgångsfaktor Effektiva och ändamålsenliga processer

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Indikatorer i Öppna jämförelser	Värden i siffror	Förbättring	63 %	44 %
Standardiserade vårdförlopp – andel patienter i SVF		70 %	Nytt mått	Nytt mått
Standardiserade vårdförlopp – andel inom max ledtid		80 %	Nytt mått	Nytt mått

Strategin för hälso- och sjukvården inklusive tandvården är att gå från mycket bra till bästa möjliga för att skapa mer värde för invånarna och minska kostnaderna.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Under 2021 redovisas uppdraget om hur de tre akutsjukhusen garanteras på lång sikt och läggs till regionfullmäktige för beslut.

Kunskapsstyrning – Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa

Utgångspunkten för kunskapsstyrning i hälso- och sjukvården är att bästa möjliga kunskap ska

finnas tillgänglig vid varje möte mellan vårdpersonal och patient i syfte att erbjuda jämlik vård. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande. Det är i mötet mellan vårdpersonal och patient som värdet skapas och vi ser hur effektiv och ändamålsenlig kunskapsstyrningen är.

Genom Nationellt system för kunskapsstyrning – hälso- och sjukvård skapas förutsättningar för en kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. För att uppnå detta mål krävs en systematik i implementeringen och utbildning för medarbetarna. Regionernas system omfattar

samverkan kring kunskapsstöd, stöd för uppföljning och analys samt stöd för ledning och verksamhetsutveckling i hela hälso- och sjukvården.

Region Jönköpings län har åtagit sig att arbeta och samarbeta utifrån systemets vision Vår framgång räknas i liv i jämlik hälsa – tillsammans gör vi varandra framgångsrika. Det innebär bland annat att anpassa och säkerställa en lokal och sjukvårdsregional kunskapsorganisation och avsätta resurser på olika nivåer i systemet.

Sydöstra sjukvårdsregionen har representanter i nationella programområden, samverkansgrupper och arbetsgrupper. Sjukvårdsregionen har dessutom värdskap med ansvar för processtödet i fyra nationella programområden:

- Barn och ungdomars hälsa
- Kvinnosjukdomar och förlossning
- Perioperativ vård, intensivvård och transplantation
- Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin

De nationella programområdena leder och samordnar kunskapsstyrningen inom respektive område, följer upp och analyserar gap och utvecklingsbehov samt bidrar i arbetet med nivåstrukturer, utvecklingen av kvalitetsregister och ordnat införande av behandlingar och medicinsk teknik.

Region Jönköpings län är ledande i utvecklingen av metoder för praktisk användning av nationella kvalitetsregister. Sydöstra sjukvårdsregionens nationella registercentrum (RCSO) har särskild kompetens inom patientmedverkan, patientrapporterade mått och förbättringskunskap.

Nivåstruktureringen ställer krav på att patienter som behandlas på sjukhus på längre avstånd från hemmet ska erbjudas kontakt och omhändertagande av den nära vården.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta det påbörjade arbetet inom kunskapsstyrningen nationellt, regionalt och lokalt med ambitionen att vara ledande i implementeringen.

Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp

Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp täcker en eller flera delar av en vårdkedja. Dokumentet beskriver bland annat flöde och åtgärder för sjukdomsområdet samt patientens medver-

kan. Även mål och indikatorer för uppföljning beskrivs. Förloppen tas fram inom Nationellt system för kunskapsstyrning i hälso- och sjukvård.

Sedan tidigare används standardiserade vårdförlopp (SVF) inom cancervården. Under 2021 utvecklas och införs personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp för flera kroniska sjukdomar och allvarliga hälsotillstånd. Viktigt att beakta att undanträngningseffekter inte sker vid införandet.

Vid behov tas vårdprogram och andra kunskapsstöd fram för att stärka ett likvärdigt och gott bemötande av patienter med symtomdiagnoser eller sällsynta sjukdomar. Region Jönköpings län använder och utvecklar kliniska kunskapsstöd för den nära vården och den specialiserade vården. Syftet är att säkra bästa möjliga resultat med så liten variation som möjligt.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Införa personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp för flera kroniska sjukdomar och allvarliga hälsotillstånd.

Kroniska sjukdomar

Den nära vården ska erbjuda invånare med kroniska sjukdomar det stöd och den tillgänglighet de behöver för att kunna leva med så hög livskvalitet som möjligt. Utvecklingsarbetet omfattar bland annat fördjupad kartläggning av invånarnas behov, förbättrade arbetssätt och uppföljningsrutiner, kompetensutveckling, e-hälsa och effektiva självhjälpsstöd. Insatserna ska minska behandling med flera samtidiga läkemedel, inskrivningar på sjukhus, återinläggningar och undvikbar sjukhusvård. Patientens egna erfarenheter ska tas tillvara och införandet av patientkontrakt fortsätter.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta arbetet med införandet av patientkontrakt och utveckling av omhändertagandet av patienter med kroniska sjukdomar

Cancervård

Antalet patienter som får cancerdiagnos ökar med 0,5 procent för män och 1,8 procent för kvinnor. Samtidigt förbättras överlevnaden, vilket innebär att antalet människor som lever med cancer ökar med 5 procent årligen. Ökningen beror på att en allt större andel av befolkningen är äldre (>65år) samt bättre behandlingsmetoder och läkemedel.

Mottagning för uppföljning av sena komplikationer till följd av en cancersjukdom hos barn skapades under 2020. Det finns nationella vårdprogram för uppföljning av barncancer. Det är en beskrivning av vilken vård som ska erbjudas barncanceröverlevarna och vilka undersökningar som överlevarna bör erbjudas.

En nationell satsning har genomförts över hela landet för att korta väntetiderna till cancervården. Regionalt cancercentrum sydöst har utformat sex löften till invånarna. Alla patienter med cancer ska:

- få behandling inom fyra veckor (om inte annat anges i standardiserade vårdförlopp)
- erbjudas diagnostik och behandling enligt best practice
- vara välinformerade och delaktiga genom hela vårdkedjan
- få lika god palliativ vård oavsett bostadsort
- erbjudas bästa möjliga hälsofrämjande insatser och välfungerande screeningprogram, samt
- Regionalt cancercentrum sydöst ska prioritera patientnära forskning inom cancerområdet.

Region Jönköpings län har nu infört och arbetar efter de standardiserade vårdförloppen (SVF). De flesta patienterna med cancer behandlas i SVF men det behövs ett stort arbete för att nå de idealtider som är framtagna som mål. Arbetet sker i nära samarbete mellan olika verksamhetsområden och den nära vården.

Nödvändiga screeningprogram införs i takt med nationella riktlinjer och beslut inom sydöstra sjukvårdsregionen. Särskilt arbete med riktade insatser pågår med att få ett högt deltagande i mammografiscreeningen och cellprovtagning för livmoderhalscancer.

Screening av tjock- och ändtarmscancer påbörjas under 2022. Under 2020 påbörjas uppbyggnad av verksamheten. Sedan 2014 finns en rekommendation från Socialstyrelsen att nationellt införa tjock- och ändtarmscancerscreening. Ett sådant screeningprogram medför initialt stora nya kostnader, men enligt hälsoekonomiska beräkningar ska denna kostnad tjänas in med att färre individer dör av tjock- och ändtarmscancer.

Region Jönköpings län har undersökt i samarbete med sydöstra sjukvårdsregionen hur ett införande av organiserad prostatacancer-testning kan ske. Under hösten 2020 startade ett projekt för

införande av organiserad prostatacancer-testning i Region Jönköpings län.

Rehabiliteringskedjan efter cancersjukdom måste säkerställas och utvecklas. Processgrupp cancer-rehabilitering har upprättats med uppdrag att utveckla en trygg personcentrerad, behovsriktad och resurseffektiv rehabilitering av hög kvalitet. Arbetet organiseras i rehabiliteringsförlopp som följer de standardiserade vårdförloppen för att redan under utredningstiden kunna ge stöd till patienten för olika rehabiliteringsformer och egenvård.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Arbeta för att nå målen för standardiserade vårdförlopp.
- Att öka deltagandet i Region Jönköpings läns screeningprogram och genomföra riktade insatser.
- Påbörja screening för tjock- och ändtarmscancer.
- Införa organiserad prostatacancer-testning.
- Erbjud avancerad läkemedelsbehandling på våra tre sjukhus.
- Rehabiliteringskedjan efter cancersjukdom ska stärkas.

Palliativ vård – vård i livets slutskede

Alla har rätt att få ett värdigt slut och att leva hela livet. Behoven hos personer med obotlig sjukdom varierar över tid och kan uppstå oavsett ålder, diagnos och var personen får sin vård. Den palliativa vården bedrivs utifrån det nationella vårdprogrammet i samspel mellan kommunal vård och omsorg, vårdcentraler och specialiserad vård i Jönköpings län.

Allmän palliativ vård ska ges till patienter vars behov kan tillgodoses av personal med grundläggande kunskap och kompetens i palliativ vård. Den bedrivs där personen befinner sig i hemmet, på sjukhus eller i kommunens särskilda boenden. Specialiserad palliativ vård ges till patienter med komplexa symtom eller vars livssituation medför särskilda behov, och som utförs av läkarledda multiprofessionella team.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- En utredning ska göras ihop med kommunerna som ska visa hur den specialiserade palliativa vården kan utformas så att alla länsinvånare har jämlik tillgång till palliativ vård dygnet runt.

- Vårdplatser för specialiserad palliativ vård skapas på länets tre sjukhus
- Verksamheten specialiserad sjukvård i hemmet (SSIH) utvecklas.

Kvinnors hälsa och förlossning

För att uppnå en mer jämställd och jämlik hälsa genomförs en flerårig satsning för förbättrad förlossningsvård och stärkta insatser för kvinnors hälsa. Arbetet med kvinnors hälsa och att förebygga våld i nära relation behöver intensifieras.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Vårdkedjan och kunskapsstöd ska utvecklas för att skapa en trygg och säker vård för kvinnan i samband med graviditet, förlossning och eftervård, samt förbättring av neonatalvården.

Psykisk hälsa

En flerårig satsning pågår för utveckling inom området psykisk hälsa. Arbetet omfattar såväl främjande av psykisk hälsa, förebyggande och tidiga insatser som behandling, stöd och rehabilitering för personer med allvarliga psykiska sjukdomar och psykisk funktionsnedsättning. Teambaserat arbete som är specialiserat på olika typer av diagnosgrupper ger goda förutsättningar att möta behoven hos patienten. Detta kräver en sammanhållen vård och en förstärkt öppenvård med bättre samverkan mellan huvudmännen samt en ökad dialog med patient- och brukarföreningar. Vården behöver även bli bättre på att möta och behandla personer med trauma som kan utveckla posttraumatiskt stressyndrom (PTSD).

Under 2021 intensifieras arbetet med att uppnå jämlik psykiatrisk vård i länet inom följande utvecklingsområden:

- En personcentrerad vård där den individuella vårdplanen utformas så att erfarenhet och kunskap om individens behov tas tillvara på bästa sätt för att erbjuda en vård på rätt nivå.
- Fortsatt utveckling av samarbetet med primärvård och kommun.
- Fortsatt utveckling av patient- och närståendeinflytande.
- Fortsatt förbättra den somatiska hälsan för personer med psykisk sjukdom.
- Fortsatt samverkan inom riskbruk, missbruk och beroende med fokus på att utveckla verksamheter över huvudmannagränser.
- Fortsatt anpassning av vården för att kunna bedrivas mer i hemmiljö.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Starta upp den planerade tillnyktringsenheten.
- Stärka vården för beroende och missbruk i samverkan med kommunerna.
- Förbättringsarbete kring den somatiska hälsan för personer med psykisk sjukdom i samverkan mellan den specialiserade psykiatriska vården, primärvården och kommunen.

Suicidprevention

Det suicidpreventiva arbetet inom Region Jönköpings län utgår från den handlingsplan och de nio mål som regeringen, via Folkhälsomyndigheten, har antagit. En uppdragsbeskrivning för arbetet med samordnad suicidprevention och psykisk hälsa under 2020–2023 är framtagen och antagen i ledningssystemet för samverkan med länets kommuner. Det övergripande syftet med uppdraget är att utveckla samordning och samverkan mellan berörda aktörer i Jönköpings län, stärka kunskapsuppbyggnad och kompetens, samt utveckla uppföljningen av det suicidpreventiva arbetet.

Insatser för att minska stigma av personer med psykisk ohälsa är en viktig del i ett arbete med att förebygga psykisk ohälsa och suicid. För att ge ytterligare kraft i pågående arbete medverkar Region Jönköpings län i Folkhälsomyndighetens regionala antistigmasatsning inom psykisk hälsa och suicid 2020–2021.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Samordna arbetet kring suicidprevention i länet. För att möjliggöra ett aktivt lokalt arbete etableras ett nätverk med lokala samordnare i länets kommuner.

Våld i nära relationer

Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld, könsstämpning och våld i nära relationer orsakar stort lidande för många. Region Jönköpings län arbetar med insatser som ska motverka att detta uppstår eller upprepas. Resursförstärkning genomfördes 2020 för arbetet med att bemöta och omhänderta våldsutsatta personer inklusive barn i våldsutsatta miljöer.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Arbete med att bemöta och omhänderta våldsutsatta personer fortsätter och utvecklas i länet och en första utvärdering genomförs under planperioden.

Habilitering

Habiliteringen ska ge stöd och behandling till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar. Genom bra habilitering underlättas tillvaron för personer med funktionsnedsättningar och därigenom skapas förutsättningar för större delaktighet i samhällslivet.

Behovet av habiliteringsinsatser till barn har ökat markant under senare år. Inte minst inom neuropsykiatri-området, men också för barn med grava fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Insatser för att underlätta övergången från barn till vuxenhabiliteringen ska intensifieras.

Såväl den medicinska som den medicintekniska utvecklingen innebär att behoven av habiliteringsinsatser både har ökat och förändrats för grupper som exempelvis svårt sjuka barn med komplicerade missbildningar som överlever i större omfattning, liksom barn som föds mycket för tidigt. Även nyanlända till Sverige med behov av specialisthabilitering ökar.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Under planperioden höjs standarden på habiliteringens lokaler i Värnamo så att habilitering kan bedrivas jämlikt i hela länet.

Hjälpmedelverksamhet

Området omfattar övergripande funktionshinder- och hjälpmedelsfrågor, verksamhet vid hjälpmedelscentral, audionommottagning och syncentral samt ortopedtekniska hjälpmedel. Hjälpmedelscentralen ansvarar för hjälpmedelsförsörjning till både Region Jönköpings läns verksamheter och till länets kommuner. Det är viktigt att den sammanhållna hjälpmedelsverksamheten fungerar på bästa möjliga sätt, för att kunna möta länsinvånarnas behov av hjälpmedel. Regelverket Hjälpmedel i Jönköpings län är gemensamt och målet är att länsinvånarna ska få samma möjlighet till hjälpmedel oavsett bostadsort och vem som är huvudman i det enskilda fallet.

Läkemedelsanvändning

Region Jönköpings län arbetar för att nå en rationell, säker och kostnadseffektiv läkemedelsanvändning. Kostnaderna för läkemedel har ökat i Sverige och även i Jönköpings län. Nya läkemedel ger möjligheter till bättre behandlingsresultat, men leder samtidigt till ökade kostnader för läkemedelsbehandling, särskilt inom den specialiserade vården. Region Jönköpings län har en välfungerande rutin för införande av nya kostnadskrävande läkemedel. Läkemedelsdialo-

ger genomförs med verksamheten. Region Jönköpings län deltar aktivt i arbetet med att utveckla samarbete i sydöstra sjukvårdsregionen och på nationell nivå.

Sedan 2019 har lagernivåerna av kritiska läkemedel för slutenvården ökats successivt. Ytterligare förstärkningar av lagernivåerna med fokus på OP/IVAs behov har skett under pandemin våren 2020. Planering för fortsatta förstärkningar med fokus på att skapa lagerutrymme pågår under 2021.

Resultat i Öppna jämförelser visar att Region Jönköpings län har god följsamhet gentemot nationella riktlinjer där läkemedelsbehandling på rätt indikation ingår. Samtidigt är andelen äldre (75 år och äldre) som har tio eller fler läkemedel (polyfarmaci) högre jämfört med de flesta övriga regioner i Sverige. Arbetet med att undvika olämpliga läkemedel fortsätter därför. Nya angreppssätt behöver utvecklas och prövas inom detta område.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsatta fokus på lagernivåer av kritiska läkemedel under 2021.
- Utveckla nya arbetssätt för att undvika olämpliga läkemedel hos äldre.

Ambulanssjukvård

På orter där inställetiden för ambulanser är lång, har Region Jönköpings län så kallade IVPA-larm (I Väntan På Ambulans) i samverkan med kommunal räddningstjänst. Det innebär att räddningstjänsten på aktuell ort får larm via 112 och har då möjlighet att till exempel utföra defibrillering vid hjärtstopp i väntan på ambulans.

SMS-livräddare är ett system där HLR-utbildade lekmän kallas till hjärtstopp. Idag finns systemet i fyra regioner och tjänsten tillhandahålls via SOS Alarm. Tjänsten SMS-livräddare skulle införts i Jönköpings län under 2020 och utvärderas efter tre år. På grund av coronapandemin har arbetet med införandet skjutits upp och kommer ställes under 2021.

Region Jönköpings län är medlem i Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg (KSA). Kommunalförbundets uppdrag är att upphandla och äga flygplan samt administrera och sköta ambulansflygverksamheten. Verksamheten beräknas vara i drift 2021. Tillsvidare upphandlar Region Jönköpings län ambulansflygstjänster tillsammans med Region Östergötland och Region Kalmar.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Införa SMS-livräddare

Bidrag inom folkhälsoområdet

Region Jönköpings län lämnar bidrag till organisationer som arbetar inom ramen för de nationella folkhälsomålen där fokus är på att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Bidragen är en viktig stimulans till civilsamhället för att möjliggöra mer stöd för invånarna att kunna hantera sin hälsa.

Bidraget kan ges som organisationsstöd och/eller verksamhetsstöd men också som stöd till olika projekt. Bidrag till nykterhetsfrämjande organisationer, idrottsrörelsen och organisationer inom funktionshinderområdet är exempel på mottagare av stöd.

Inom funktionshinderområdet ska bidraget stödja föreningar att genom olika mötesplatser sprida information, upplysa och delge kunskap om funktionsnedsättningar. Syftet är öka medvetenheten i samhället om situationen för personer med funktionsnedsättningar samt stödja föreningarna till att verka för en förbättrad hälsa i gruppen.

Idéburet offentligt partnerskap

Samverkan mellan idéburna organisationer/föreningsliv/civilsamhället och det offentliga ska utvecklas i partnerskap. Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en samverkansmodell mellan det offentliga och den idéburna sektorn. IOP har bland annat använts för att motverka mäns våld mot kvinnor, minska utsatthet hos EU-migranter och i etableringsarbetet med nyanlända. Att utveckla nya modeller som bygger på att ta tillvara på människors engagemang kan skapa möjligheter som marknaden inte kan lösa.

Prioriterat uppdrag under planperioden:

- Öka antalet tecknade IOP.

Smittskydd, vårdhygien och Strama

Region Jönköpings län övervakar det epidemiologiska läget i länet för att begränsa spridningen av smittsamma sjukdomar. Under coronapandemin har smittskyddet en central roll gentemot såväl vården som övriga delar av samhället när det gäller information och riktlinjer, förebyggande åtgärder, smittspårning, epidemiologisk övervakning m.m. Planering pågår även för en framtida storskalig vaccinationskampanj när ett godkänt vaccin mot covid-19 finns tillgängligt.

En viktig del i det förebyggande arbetet mot infektionssjukdomar är vaccinationsprogrammen. Region Jönköpings län följer upp vaccinationstäckningen i länet för barnvaccinationsprogrammet, kompletterande vaccination av migranter och vaccination av olika riskgrupper. Årligen genomförs en omfattande influensavaccinationskampanj där drygt 60 procent av alla länets invånare över 65 år vaccineras. Under hösten 2020 påbörjas vaccination mot humant papillomvirus (HPV) för pojkar i årskurs 5 (flickor vaccineras sedan 2010) och Region Jönköpings län stöttar Elevhälsan i arbetet med informationsinsatser och uppföljning av detta.

Arbete pågår ständigt för att förebygga vårdrelaterade infektioner på sjukhus, inom primärvården och inom kommunal vård och omsorg. Med hjälp av hygienombud på varje avdelning mäts följsamheten till basala hygienrutiner och stort fokus läggs på utbildning av medarbetare i olika verksamheter. I samband med pandemin har hygienrutiner och skyddsutrustning varit helt avgörande för att minimera smittspridningen till såväl vårdtagare som personal i region och kommun och i stort sett allt arbete har fokuserats på detta.

Strama (samverkan mot antibiotikaresistens) arbetar för en rationell antibiotikaanvändning. Antibiotikaförbrukningen i öppen och sluten vård följs upp och återkopplas till verksamheterna. Bland annat görs årliga besök till varje vårdcentral där diagnoskopplad förskrivning redovisas på förskrivarnivå.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Storskalig vaccinationskampanj mot covid-19.
- Förstärkning av vårdhygiens arbete mot primärvården genomförs.

Kris- och katastrofmedicinsk beredskap

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap (SOSFS 2013:22) beskrivs vilka förmågor och obligatoriska funktioner som ska finnas i Region Jönköpings län. I hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) framgår det att regionerna ska planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. För att ha en god förmåga vid kris- och katastrofmedicinska händelser krävs planläggning, utbildning och övningar. Risker och sårbarheter analyseras fortlöpande och är grunden för planeringsarbetet. Detta arbete genomförs delvis med hjälp av särskilt bidrag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

(MSB) utifrån överenskommelser gällande krisberedskap och lagen om extraordinära händelser.

Inom området civilt försvar pågår arbetet utifrån överenskommelser med MSB samt Sveriges kommuner och regioner (SKR) samt socialdepartementet. Överenskommelsen kommer vara oförändrat under 2021. De mest prioriterade områdena är kompetenshöjning gällande totalförsvar, säkerhetsskydd samt att arbeta med att skapa en krigsorganisation och krigsplacering fortgår under 2021. För hälso- och sjukvårdens beredskap ligger fokus i överenskommelserna på att identifiera hur anpassning skall ske för att kunna omhänderta många skadade.

Under coronapandemin har olika områden identifierats som behöver förstärkas för att kunna upprätthålla en god katastrofmedicinsk beredskap. Region Jönköpings län behöver bli mer robust och uthålligt. Det gäller främst lagerhållning av särskilt viktig medicinteknisk utrustning, skyddsutrustning samt vissa viktiga läkemedel. Den generella lagerhållningen behöver öka och beslut tas för hur lång tid utrustningen skall räcka vilket kommer att medföra ökade kostnader. Region Jönköpings läns lokaler behöver vara robusta och anpassade för de krav som ställs. Även personalens uthållighet och kunskapsutveckling vid en längre kris har visat sig vara en utmaning.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvar, säkerhetsskydd och skapa en krigsorganisation och krigsplacering.
- Översyn av lagerhållning och lokaler för att säkra Region Jönköpings läns robusthet och uthållighet.
- Översyn om hur personalen utbildas, övas och förbereds på kris- och katastroflägen.

Tandvård

Arbetet med att förbättra kvalitet och säkerhet i vården ska fortsätta, genom att det kliniska förbättringsarbetet prioriteras. Samarbete mellan allmäntandvård och specialisttandvård är viktigt för kunskapsöverföring och utveckling och ska vara en naturlig del i verksamheten.

Allmäntandvård barn och ungdomar

Drygt 40 procent av länets 19-åringar har varken fyllningar eller kariesskador som behöver lagas när de lämnar den organiserade barn- och ungdomstandvården. Avgiftsfri tandvård för barn

och unga vuxna upp till 23 års ålder har införts från och med 2019. Detta sker genom en förändring i tandvårdslagen och regionernas ansvar för tandvården utökas därmed. Region Jönköpings län kompenseras för ökade kostnader genom att det generella statsbidraget höjs. Den förbyggande tandvården behöver utvecklas både riktat till yngre och äldre för en bra munhälsa på lika villkor.

Folk tandvården har under många år tillsammans med andra aktörer genomfört ett framgångsrikt systematiskt och aktivt folkhälsoarbete, med målet att förbättra barn och ungdomars hälsa.

Tandvård för personer med särskilda behov

Region Jönköpings län har ansvar för att patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och att patientgrupper med behov av särskilt stöd erbjuds tandvård. Det är personer i särskilda och egna boenden samt personer som omfattas av lagen om stöd och service till funktionshindrade.

Med giltigt intyg erbjuds dessa patientgrupper kostnadsfri munhälsobedömning (uppsökande verksamhet) och nödvändig tandvård (N-tandvård). Munhälsobedömning är avgiftsfri. Tandvård ges även till andra patientgrupper som ett led i en sjukdomsbehandling (S-tandvård). Den tandvård som här avses kan till exempel vara infektionssanering inför vissa kirurgiska ingrepp. Regionerna ansvarar också för elva grupper (diagnosbaserade) som har stora behov av tandvård på grund av långvariga sjukdomar och/eller funktionshinder (F-tandvård).

Munhälsan har möjlighet att förbättras betydligt hos de äldre vilket är viktigt för välbefinnandet och hälsan. Det krävs ett förbättrat samarbete mellan tandvården, sjukvården och länets kommuner.

För nödvändig tandvård och tandvård som är ett led i sjukdomsbehandling och tandvård till vissa grupper med långvariga sjukdomar eller funktionshinder betalas öppenvårdsavgift. Denna tandvård omfattas inte av tandvårdsförsäkringen, utan finansieras helt av Region Jönköpings län inom ramen för hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd.

Det är en stor utmaning och samtidigt mycket viktigt att alla de personer som har "Intyg om nödvändig tandvård" får sitt tandvårdsbehov

bedömt och eventuell tandvård utförd. Arbetet följs kontinuerligt.

Specialisttandvård

Länsinvånarnas behov av specialisttandvård tillgodoses huvudsakligen genom Folk tandvårdens odontologiska institution. Konsultation och kompetensstödjande arbete gentemot allmäntandvården är ett viktigt arbete för att öka allmäntandvårdens möjligheter till ett bredare omhändertagande. Ett led i detta arbete ska vara att specialisttandvård också utförs av specialister på allmäntandvårdskliniker.

Antalet patienter som behandlas inom specialisttandvården ökar. Befolkningen blir äldre och drabbas av sjukdomar som kan påverkas av bristande munhälsa. Ett stort fokus ligger på att förbättra tillgängligheten till specialisttandvården. Detta kan innebära behov av att disponera om resurser inom specialisttandvården till förstärkning av orofacial medicin (sjukhustandvården) på Höglandssjukhuset och Värnamo sjukhus.

Perspektiv: Lärande och förnyelse

Förbättra verksamheten och skapa innovationer
Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dit. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

I planen för framtidens hälso- och sjukvård beskrivs en strategi som faller under perspektivet lärandet och förnyelse:

Strategi 6: Leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans

För att garantera en god hälsa behövs samverkan med patient, närstående och brukarorganisationer liksom samverkan och helhetssyn mellan vårdgivare. Region Jönköpings län är en av två internationella knutpunkter för forskning och utveckling av detta arbete under benämningen co-production. Utvecklings- och kvalitetsarbe-

tet med öppenhet, helhetssyn och samverkan, tydliga mål och tidplaner samt uppföljning är en nyckel till fortsatt utveckling.

Värdegrund, motivation, idéer och genomförandekraft är viktiga aspekter för att hälso- och sjukvården ska utvecklas så att verksamheterna åstadkommer bästa möjliga resultat till lägsta kostnad varje gång. Det stimuleras genom att fokusera på systemförståelse, processförbättringar och resultat som skapar mer värde för patienten, genom stöd för såväl organisatoriskt, som personligt lärande varje dag, samt genom en kultur med fokus på morgondagen.

Arbetet med värdeutveckling genom att öka kvalitet och minska kostnader förutsätter nya arbetsätt. Lärande och förnyelse är en självklar del i chefers och medarbetares vardag, liksom att se möjligheter, pröva nya vägar och att vara lyhörd för idéer och förslag. En grundläggande kvalitet för chefs- och ledarskap är därför att utifrån invånare och patienters behov skapa förutsättningar för lärande, utveckling och delaktighet. Det pågår utvecklingsprojekt, utbildningar och lärandeseminarier inom olika områden för att stödja och stimulera förbättringsarbetet. Lärande erbjuds idag med allt fler digitala inslag. Förbättringsarbetet är långsiktigt och präglas av ett förebyggande syn- och arbetssätt, som omfattar ständiga förbättringar, faktabaserade beslut och samverkan. En utmaning för verksamheter är att sprida kunskap och erfarenheter på ett ännu bättre och snabbare sätt.

En ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån personalens kompetens och där de gör mest nytta är en förutsättning för kvalitet och effektivitet. Inom hälso- och sjukvården finns det möjligheter att omfördela arbetsuppgifter mellan olika professioner, vilket kan underlätta arbetet med att uppnå en effektiv, tillgänglig och säker vård där den samlade kompetensen används på bästa möjliga sätt. Viktiga utvecklingsområden som kan stödja en kostnads-effektiv verksamhet är Kapacitets- och produktionsstyrning (KPS) och Rätt använd kompetens (RAK).

Prioriterade uppdrag under planperioden är:

- Fortsatt arbete med rätt använd kompetens (RAK).
- Fortsatt arbetet med kapacitet och produktionsstyrning (KPS).
- Använda SIQ som kvalitets- och ledningsstöd i den nära vården.
- Erbjudna kompetensförnyelse för Region Jönköpings län och kommuner i samverkan, praktisk träning och teoretisk bas.
- Gemensam processledarskapsutveckling – gemensam ledarutveckling kommun/region.
- Undersöka möjligheten att införa en innovationsfond.

STRATEGISKT MÅL Professionell kunskap och förbättringskunskap**Framgångsfaktor** Lärande i vardagen

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2020	Resultat 2018	Resultat 2019
Antal forskarutbildade medarbetare	Sammanställning hos Futurum	Fler än 125	128	142
Antal publikationer	Sammanställning	Fler än 150	161	151

Forskning och utveckling av hälso- och sjukvård

Forskning och utveckling (FoU) för hälso- och sjukvård är en central del i en kunskapsorganisation och Region Jönköping län har därför sedan lång tid stimulerat och finansierat klinisk forskning och skapat stödresurser till kunskapsbaserad vård som till exempel biblioteksverksamhet. Detta har resulterat i att organisationen har många aktiva forskare och en mycket god vetenskaplig aktivitet vilket bidrar till sjukvårdens kvalitet och attraktionskraft. De FoU-aktiviteter som Region Jönköpings län stöder är till exempel medarbetares forskningsuppdrag, forskningstid, forskningsprojekt, deltagande i vetenskapliga konferenser och forskarutbildning.

Den decentraliserade läkarutbildningen och universitetssjukvård i Sydöstra sjukvårdsregionen innebär ett ökat behov att stärka stödet till kliniska forskare och klinisk forskning. Under de senaste åren har också en klinisk prövningsenhet och en sjukvårdsregional stödstruktur för klinisk forskning, Forum Sydost, etablerats och utvecklats positivt vilka bland annat bidrar till att fler kliniska prövningar av läkemedel och medicintechnik genomförs i Sydöstra sjukvårdsregionen.

I framtidens hälso- och sjukvård behövs ett ökat fokus på att utvärdera och implementera nya innovativa teknologier. Samverkan i detta arbete görs i Sydöstra sjukvårdsregionen och beskrivs i den Life Science strategi för sjukvårdsregionen som antogs under 2018.

Det årliga regionala forskningsanslaget för Forskningsrådet i sydöstra Sverige (FORSS) debiteras regionerna utifrån andelen invånare. Andelen för Region Jönköpings län är cirka fyra miljoner kronor. Från FORSS går projektmedel tillbaka till länet för forskning och utveckling. Region Jönköpings län stöder i likhet med övriga sjukvårdshuvudmännen i Sverige nationellt sökbara forskningsmedel till klinisk behandlingsforskning.

Jönköping Academy for Improvement of Health and Welfare som skapats tillsammans med Jönköping University och länets kommuner är en drivande aktör i utvecklingen av forskningsområdet förbättringsvetenskap (Improvement Science) och utbildning, vilket sätter Jönköpings län på både den nationella och internationella forskningskartan.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Identifiera, kartlägga, samordna och stödja strategiska forskningsområden och kunskapsunderlag i arbetet med nära vård.

Tandvård

Odontologiska institutionen är ett ledande centrum – såväl nationellt som internationellt – för specialistutbildning och annan kvalificerad efterutbildning av tandvårdspersonal. Utbildning sker inom specialiteterna endodonti, bettfysiologi, odontologisk radiologi, oral kirurgi (käkkirurgi), oral protetik, ortodonti, parodontologi och pedodonti. Totalt omfattar det nationella uppdraget tolv platser.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Hälsohögskolan har tillsammans med Region Jönköpings län ansökt om att få etablera en

tandläkarutbildning. En sådan utbildning kommer innebära att den odontologiska kliniska forskningen behöver förstärkas.

Perspektiv: Medarbetare**Involvera motiverade medarbetare**

En förutsättning för en framgångsrik organisation är motiverade medarbetare som känner sig uppskattade och respekterade. Ledare och medarbetare är engagerade i att utveckla en god arbetsmiljö. Alla ser sin roll i helheten och har ett tydligt mandat att bidra till verksamhetens utveckling.

I planen för framtidens hälso- och sjukvård beskrivs en strategi som faller under perspektivet medarbetare:

Strategi 5: Utveckling av framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensförnyelse.

STRATEGISKT MÅL En hälsofrämjande, hållbar och attraktiv arbetsplats

Framgångsfaktor Kompetenta och engagerade medarbetare

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2020	Resultat 2018	Resultat 2019
Kostnad för bemanningsföretag	Hyrkostnad som andel av personalkostnaden	2 %	3,5 %	2,9 %

Region Jönköpings läns pågående arbete med den strategiska planen Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård, innebär också att personalstrukturen och kompetensförsörjningen behöver anpassas för att stötta en förflyttning av hälso- och sjukvården från slutet till öppen vård, från sjukhus till vårdcentral och från vård till hälsofrämjande insatser tillsammans med andra samhällsaktörer och invånarna själva.

Kostnaden för hyrpersonal inom vården minskade under 2019 och är låga per invånare i jämförelse med många andra landsting/regioner. Arbetet i verksamheterna fortsätter för att nå en stabil och varaktig bemanning med egna medarbetare för den löpande verksamheten. Centralt för detta mål är att fortsätta arbetet för att utveckla Region Jönköpings län som attraktiv arbetsgivare inom bristområden.

Coronapandemin har inneburit begränsningar för personalens vidareutbildning och det är viktigt att kompetensutvecklingen av medarbetare fortsätter. Arbetsmiljö, goda utvecklingsmöjligheter och intressanta och utmanande arbetsuppgifter är medarbetarfrågor som varje verksamhet ska arbeta med.

Det lokala ledarskapet och chefskapet på Region Jönköpings läns tre akutsjukhus, vårdcentraler och i övrig vårdverksamhet stärks och har tydligt

mandat att leda och ta ansvar samt främja personalinflytande. Arbetet med att utreda nya lokala sjukhusledningar som påbörjades 2019 pausades under våren 2020. Det har därefter återupptagits och under planperioden implementeras utredningens förslag.

Prioriterade uppdrag under planperioden är:

- Fortsatt arbete för att förstärka det lokala ledarskapet och chefskapet.
- Implementering av utredningens förslag kring lokala sjukhusledningar.
- Aktivt arbeta med att bemanna upp verksamheter som har kompetensbrist.
- Utökningen av bemanning av ST-läkare och AT-läkare med särskild primärvårdsinriktning, samt dietister som arbetar för primärvården. Tandvården arbetar aktivt med att bemanna verksamheter som har brist på kompetens för att öka tillgängligheten.
- Rekrytering av rätt akademisk kompetens till den planerade tandläkarutbildningen.
- Arbeta aktivt med kompetensutveckling, erbjuda utbildningsmöjligheter och forskningsmöjligheter för att attrahera och behålla medarbetare inom primärvården.
- Omställningsåtgärder kan komma att behövas under hela planperioden kopplade till förändringar i verksamheten på grund av nya behov, effektiviseringar och utveckling.

Perspektiv: Ekonomi

Leder för hållbarhet

Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och

processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

STRATEGISKT MÅL God hushållning av resurser på såväl kort som lång sikt

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Ekonomi i balans FS-nämnd	Ekonomisystem	Inte överstiga budget	-170,9 mnkr	17,1 mnkr

Tillgängliga resurser ska användas på bästa sätt för att nå målen. Det innebär att vården utformas och ges i samverkan mellan vårdens aktörer, baserat på hälsotillståndets svårighetsgrad och åtgärdernas kostnadseffektivitet. Balans mellan verksamhetens uppdrag, personalkostnader och ekonomiska ramar måste upprätthållas för att behålla en långsiktig och stabil utveckling. Verksamheterna ska följa sina budgetramar.

Det krävs lättillgänglig och rättvisande information om såväl prestationer som resultat, för att kostnader på ett bra sätt ska kunna ställas i relation till utförda prestationer och nådda resultat. Kostnad per patient (KPP) har införts som ett viktigt stöd för en kostnadseffektiv verksamhet.

En förutsättning för fortsatt positiv utveckling av tandvården är tillgång på kompetent personal och att investeringar i ny och bättre teknik successivt kan ske. Befintliga resurser som personal, lokaler och utrustningar måste användas på ett så effektivt sätt som möjligt.

För att bedöma Region Jönköpings läns kostnadseffektivitet är det viktigt med jämförelser med övriga regioner. Inriktningsmål är att ligga i nedre kvartilen avseende strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad per invånare.

Ambitionen är att successivt förstärka den nära vården. Denna omställning syns redan från 2019 då primärvårdens andel av totala hälso- och sjukvårdskostnaden ökade. Målsättningen är att denna omställning ska fortsätta.

Prioriterade uppdrag under planperioden är:

- Följa omställningen och förstärkningen av den nära vården.

Avgiftsnivåer

Hälso- och sjukvårdens avgifter redovisas i intransäret, på Region Jönköpings läns webbplats rjl.se samt i särskild bilaga till budgeten. Patientavgifterna är under 2021 oförändrade. Under 2021 utreds avgiftsområden avseende digitala vårdtjänster och tvångsvård.

Prioriterade uppdrag under planperioden är:

- Under 2021 utreda hur kostnader för digitala besök hanteras.

Investeringar inom folkhälsa och sjukvård

Behov av investeringar i lokaler, utrustning och IT uppkommer av olika skäl. Huvuddelen av Region Jönköpings läns investeringar i utrustning avser återinvesteringar för att upprätthålla befintlig kapacitet i verksamheten. Med den tekniska utveckling som sker medför ofta även återinvestering i utrustning nya funktionaliteter och det förekommer att den nya utrustningen kräver ombyggnation eller annan anpassning av lokaler för att kunna installeras. Andra skäl till investeringsbehov är arbetsmiljökrav eller förändrade arbetssätt.

Vid prioritering av vilka investeringar som ska genomföras ska alltid prövas om åtgärden stödjer förflyttningen till nära vård. Detta gäller såväl lokaler som utrustning och IT. Hur investeringen påverkar kommande driftkostnader är en viktig aspekt i prioriteringen.

STÖD OCH SERVICE **s. 103-106**

Stöd och service

Dessa funktioners övergripande uppdrag är att stödja verksamheterna utifrån deras behov och bidra till utveckling och kostnadseffektiv verksamhet.

Klokt använda resurser bidrar till verksamheter som ger bästa möjliga service till våra invånare.

Verksamheten inom stöd och service samlar alla de olika funktioner som varje dag året runt, alla dygnets timmar på olika sätt stödjer Region Jönköpings läns kärnverksamheter i deras uppdrag att leverera hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, kultur och utbildning mm.

Stödfunktionerna ska i nära dialog med verksamheterna, ständigt utvecklas och arbeta med ständiga förbättringar i syfte att bidra till en alltmer hållbar verksamhet. Största möjliga nytta för såväl länsinvånare som medarbetare ska vara i fokus.

För att de högt uppsatta målen inom Region Jönköpings läns verksamheter ska kunna uppnås är det helt avgörande att stödfunktioner fungerar väl. Det betyder till exempel att lokalerna ska vara moderna och ändamålsenliga, att IT-systemen ska vara stabila och funktionella, och att upphandlingarna är strategiska och innovationsinriktade. Det innebär också att regionen ska ha hållbara transporter och en god materialförsörjning.

Med en aktiv omvärldsbevakning och värdefulla samarbeten med andra aktörer ska Region Jönköpings län verksamhet inom stöd och service hela tiden utvecklas. För att kunna erbjuda bästa möjliga service till såväl invånaren som medarbetaren.

INRIKTNING

En betydande andel, cirka 20 procent, av Region Jönköpings läns samlade verksamhet är olika typer av stöd- och servicefunktioner:

- Upphandling samt utrustningsprojektering
- Materialförsörjning
- Läkemedelsförsörjning
- Transporter
- Administrativ service

- Information och kommunikation
- Hjälpmedelsservice
- IT
- Vårdnära service
- Lokaler
- Medicinteknisk service
- Miljö
- Säkerhet
- Sjukvårdsrådgivning 1177
- Kontaktcenter

Dessa funktioners övergripande uppdrag är att stödja verksamheterna utifrån deras behov och bidra till utveckling och kostnadseffektiv verksamhet. För att skapa utrymme för utveckling av välfärden krävs att dessa verksamheter i samråd med sina kunder ständigt prövar möjligheter till effektivisering.

Vårdnära service

Bra och välfungerande vårdnära servicetjänster är viktiga delar för att verksamheterna ska fungera. Arbetsuppgifter som idag till stor del sköts av sjukvårdsutbildad personal ska där det är möjligt, utan ökade kostnader, flyttas över till servicepersonal för rätt använd kompetens. vilket kan underlätta arbetet med att uppnå en effektiv, tillgänglig och säker vård där den samlade kompetensen används på bästa möjliga sätt. Exempel på detta är patientnära städning, måltidshantering, förråds- och textilhantering samt patienttransporter. Vårdnära service är en viktig del i arbetet för rätt använd kompetens.

Upphandlingsstrategi, inköp och upphandling

Upphandling är en strategisk viktig fråga för Region Jönköpings län. Upphandling ska utgå från välfärdens och medborgarnas behov. Region Jönköpings län ställer krav på att det som upphandlas omfattas av långtgående krav på hållbarhet och socialt ansvarstagande. Region Jönköpings län ställer också långtgående miljökrav med grund i vårt program för Hållbar utveckling.

Vid upphandlingar ges förutsättningar för innovationer och innovationsvänliga lösningar. Region Jönköpings län ska möjliggöra en hållbar tillväxt och resurseffektivitet utifrån ett helhetsperspektiv samt bidra till cirkulär ekonomi där returflöden skapas och material tas tillvara. Region Jönköpings län ska vid utformningen av upphandlingsavtal möjliggöra inköp av livsmedel som produceras med omfattande krav på god djurhållning och till stora delar ekologiskt.

Region Jönköpings län ska möjliggöra för små och medelstora aktörer, inte minst på landsbygden, samt den idéburna sektorn att konkurrera om Region Jönköpings län avtal när det är relevant. Vi ställer krav på kollektivavtalsliknande villkor inom de branscher det är behövligt. Kravet gäller i alla led, även underentreprenörer. En god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor ska även omfatta personal i upphandlad verksamhet. Krav på personalövertagande ska finnas med i de upphandlingar där det är relevant.

Region Jönköpings läns policy för upphandling av varor och tjänster baseras på:

- offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär
- effektiva inköp
- en mångfald av leverantörer och en väl fungerande konkurrens
- en rättssäker offentlig upphandling
- en upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar
- en miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling
- offentlig upphandling som bidrar till ett socialt hållbart samhälle.

En bra process för upphandling av varor och tjänster har stor betydelse för verksamhetens effektivitet. Förutom bra kvalitet och användarvänlighet till lägsta pris, handlar det om att vid inköp ta hänsyn till intentionerna i Region Jönköpings läns program för hållbar utveckling. Fokus ska läggas på en fortsatt utveckling av inköpsprocessen och investeringsprocessen. För att minska kostnaderna ska arbetet med ett mer standardiserat produktsortiment fortsätta samt det elektroniska stödet i upphandling och i processen från beställning till betalning utvecklas. Region Jönköpings län arbetar kontinuerligt för att de strategiska upphandlingarna ska ge så stora effekter som möjligt. Under planperioden ska några områden definieras där innovationsvänlig upphandling ska främjas.

Under coronapandemin har olika områden identifierats som behöver förstärkas för att kunna upprätthålla en god katastrofmedicinsk beredskap. Det gäller främst lagerhållning av särskilt viktig medicinteknisk utrustning, skyddsutrustning samt vissa viktiga läkemedel. En översyn av lagerhållning för att säkra Region Jönköpings läns robusthet och uthållighet ska prioriteras.

Region Jönköpings län ställer sig positiv till samverkan med länets kommuner när det gäller gemensamma upphandlingar där det kan skapa klokt resursutnyttjande och bättre service till länsinvånarna.

1177

1177 Vårdguiden via webb eller på telefon ska vara stöd i individens kontakt med vården och en integrerad del i hälso-, sjuk-, tandvårds- och omsorgsstrukturen. Under 2021 utreds hur tillgängligheten till 1177 kan förbättras, testning av digitala triageringsverktyg, eventuell förstärkning av bemanningen och var 1177 bäst organiseras inom Region Jönköpings län.

Måltidsverksamhet

Mat som serveras inom verksamheten inom Region Jönköpings län ska vara nyttig och producerad under hållbara förhållanden. Region Jönköpings län har under 2020 tagit fram en kostpolicy som ska användas i den egna verksamheten och vid arrangemang som utbildningar och konferenser.

Lokalförsörjning

Ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler med god arbetsmiljö är en förutsättning för att verksamheten ska kunna drivas på ett effektivt sätt. Hög nyttjandegrad och effektiv fastighetsförvaltning lägger grunden för detta. Sjukvården har lika hyressättning i länet för lika lokaltyp. Konkurrensutsatta verksamheter har en marknadshyra. Genom samverkan med andra regioner, Tekniska Högskolan vid Jönköpings University, Centrum för vårdens arkitektur vid Chalmers Tekniska Högskola samt Sveriges Lantbruksuniversitet, sker en aktiv kunskapssamverkan och vårdbyggnadsforskning i syfte att bygga rätt lokaler och effektivisera byggprocessen. Viktiga områden är att se till att lokalerna är tillgängliga för alla och att satsningen på energisparåtgärder fortsätter för att nå mål som sätts i program för hållbar utveckling, regionalt och nationellt. Inomhusklimatet är en viktig arbetsmiljöfråga att ta hänsyn till vid både ny- och ombyggnad. Den egna produktionen av förnybar energi ska öka med 2 GWh 2021–2025.

Vid prioritering av fastighetsobjekt tas särskild hänsyn till behov att öka den fastighetstekniska och installationstekniska säkerheten. De senaste åren och kommande år sker flera större fastighetsinvesteringar inom de tre akutsjukhusen i syfte att framtidssäkra lokalmässiga förutsättningar för en fortsatt god vård.

IT

Region Jönköpings läns förmåga att digitalisera arbetsprocesser och utveckla enkla och användbara tjänster är avgörande för att kunna möta de förväntningar som såväl invånare som medarbetare har på effektiva, säkra och moderna arbetssätt och servicenivåer. Vi strävar alltid efter nationell och regional samverkan för att nå standardiserade arbetssätt, bättre e-hälsotjänster, effektivare administration och för att hushålla med våra resurser.

De IT-lösningar som tas fram behöver samverka med den nationella IT-infrastrukturen, för att underlätta integrationen mellan system och tjänster. Det gör det enklare att utbyta information mellan olika aktörer och system samt mellan patient och

vårdgivare. Målet är att invånaren ska få en bättre och mer sammanhållen vård, oavsett vem som utför vården, och att aktörer som organisationer och företag ska kunna kommunicera med Region Jönköpings län på ett effektivt sätt, samtidigt som medarbetarna ska ha säkra och arbetsbesparande verktyg. Utformning av nya digitala verktyg och arbetssätt bör ske tillsammans med dem som skall nyttja dem. En förutsättning för att lyckas med den höga ambitionsnivån för verksamhetsförändring med stöd av IT (digitalisering), såväl nationellt som för Region Jönköpings län, är att målbilden är gemensam, att den sker i nära samverkan mellan verksamhet och IT samt att resurser finns i båda delarna.

FINANSIELLA RAPPORTER *s. 107-112*

Finansiella rapporter

Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att Region Jönköpings län över tid ska finansiera investeringarna med egna medel. Utgångspunkten är att Region Jönköpings läns verksamheter inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag.

RESULTATBUDGET

Resultatbudgeten omfattar verksamhetsförändringar som redovisats i tidigare avsnitt. Pris- och löneförändringar liksom förändringar i skatteintäkter och kommunal utjämning för åren 2021–2023 är baserade på Sveriges Kommuner och Regioners bedömningar per augusti 2020.

Tabell 6 Resultat och egenfinansiering

Miljoner kronor	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Verksamhetens nettokostnad	-11 445	-12 056	-12 508	-12 789
Skatteintäkter	9 348	9 323	9 664	10 031
Kommunal utjämning o statsbidrag	2 433	3 253	3 325	3 232
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	336	520	480	475
Finansnetto	5	190	199	106
Resultat	341	710	680	580

FINANSIERINGSBUDGET (Egenfinansiering av investeringar)

Det finansiella målet som sträcker sig över perioden 2015–2025.

Tabell 7 Budget 2021 med flerårsplan 2022–2023 samt scenario för 2024–2025

Miljoner kronor	Prognos					Budget	Plan	Plan	Scenario	Scenario	Summa	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024		2025
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	235	213	313	251	846	1 091	520	480	475	244	244	4 912
Avskrivningar	369	386	398	374	361	390	439	473	480	482	485	4 637
Egna medel	604	599	711	625	1 207	1 481	959	953	955	726	729	9 549
Investeringar	-337	-613	-837	-819	-1 186	-1 003	-950	-887	-863	-637	-640	-8 772
Framskjutna investeringar/reducering investeringar					156							156
Egenfinansiering	267	-15	-127	-195	178	478	9	66	92	89	89	934

Tabell 8 Kassaflöde

Miljoner kronor	Utfall 2019	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	1 196	341	710	680	580
Avskrivningar	361	420	439	473	480
Avsättningar (netto)	190	196	196	327	274
Rörelsekapitalförändring	-512	-217	-454	-560	-304
Kassaflöde från löpande verksamhet	1 235	740	891	920	1 030
Investeringsverksamhet	-1 186	-1 322	-950	-887	-863
Förändring långfristiga fordringar och skulder	-22	-4	-3	-3	-3
Förändring likvida medel – kassaflöde rörelseplaceringar	27	-586	-62	30	164

* Enligt ny redovisningsprincip ingår enbart rörelseplaceringar i kassaflödesredovisningen.

Tabell 9 Balansbudget

Miljoner kronor	Utfall 2019	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Tillgångar					
Anläggningstillgångar	5 462	6 621	6 666	7 080	7 463
Omsättningstillgångar	8 373	6 443	8 742	9 062	9 530
– varav finansiella omsättningstillgångar	7 404	5 503	1 802	1 832	1 996
Summa	13 835	13 064	15 408	16 142	16 993
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	2 307	1 339	3 358	4 038	4 618
Avsättningar (pensioner mm)	9 008	9 262	9 363	9 690	9 964
Skulder	2 520	2 463	2 687	2 414	2 411
Summa	13 835	13 064	15 408	16 142	16 993

Tabell 10 Finansiella nyckeltal

Procent	Utfall 2019	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Resultat i förhållande till skatt och statsbidrag	10,4	6,9	5,6	5,2	4,4
Nettokostnadsförändring	2,3	5,0	5,3	3,7	2,2
Skatteintäkter och statsbidrag/ utjämning -förändring	7,8	6,7	6,7	3,3	2,1
Soliditet	16,7	21	21,8	25,0	27,2

FINANSIELLA RAPPORTER REDOVISADE ENLIGT BLANDMODELLEN

Tabell 11 Resultatbudget

Miljoner kronor	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Verksamhetens nettokostnad	-11 718	-12 331	-12 781	-13 062
Skatteintäkter	9 348	9 323	9 664	10 031
Kommunal utjämning o statsbidrag	2 433	3 253	3 325	3 232
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	63	245	207	202
Finansnetto	117	267	265	221
Resultat	180	512	472	423

Tabell 12 Kassaflöde

Miljoner kronor	Utfall 2019	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	1 037	180	512	472	423
Avskrivningar	361	420	439	473	480
Avsättningar (netto)	349	357	394	534	432
Rörelsekapitalförändring	-512	-217	-454	-560	-304
Kassaflöde från löpande verksamhet	1 235	740	891	919	1 031
Investeringsverksamhet	-1 186	-1 322	-950	-887	-863
Förändring långfristiga fordringar och skulder	-22	-4	-3	-3	-3
Förändring likvida medel - kassaflöde rörelseplaceringar	27	-586	-62	29	165

Tabell 13 Balansbudget

Miljoner kronor	Utfall 2019	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Tillgångar					
Anläggningstillgångar	5 462	6 621	6 666	7 080	7 463
Omsättningstillgångar	8 373	6 443	8 742	9 062	9 530
- varav finansiella omsättningstillgångar	7 404	5 503	1 802	1 832	1 996
Summa	13 835	13 064	15 408	16 142	16 993
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	6 901	7 081	7 593	8 065	8 488
Avsättningar (pensioner mm)	4 414	3 520	5 128	5 663	6 094
Skulder	2 520	2 463	2 687	2 414	2 411
Summa	13 835	13 064	15 408	16 142	16 993

Tabell 14 Finansiella nyckeltal

Procent	Utfall 2019	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Resultat i förhållande till skatt och statsbidrag	9,0	6,1	4,1	3,6	3,2
Nettokostnadsförändring	5,5	4,9	5,2	3,7	2,2
Skatteintäkter och statsbidrag/ utjämning -förändring	7,8	6,7	6,7	3,3	2,1
Soliditet	49,9	51,5	49,3	50,0	49,9

FordonsGas

FordonsGas

A woman with long brown hair, wearing a black jacket, a light grey scarf, and colorful patterned gloves, is smiling while holding a blue charging cable. She is standing at a gas station. Above her is a green sign that says "FordonsGas" in white text. Below the sign is a digital display showing "19.95" in orange. The background shows a modern building with large windows and a clear sky.

FordonsGas

19.95

Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2021 **s. 113-120**

Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2021

GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER

Beräkning av verksamhetens nettokostnad

Utgiftsramarna per nämnd och område utgår från beslutad budget för 2020 med hänsyn tagen till beslutade förändringar under året samt de utökningsramar som påverkar.

Regionfullmäktige fördelar budgeten på nivåerna regionstyrelse och nämnder samt utgiftsramar per område i enlighet med uppdelningen i VI 2000 (Verksamhetsindelning 2000). Utgiftsramarna är uppräknade med index för kostnadsökningar avseende löner och priser (LPIK Löne- och prisförändringar för landsting) vilket fastställs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Utgiftsförändringar i budgeten för 2021 finns specificerade i tabellen på sidan 33.

Generella och riktade statsbidrag

Regionens prioriteringar utgår från de grundläggande värderingarna, visionen, målbild 2030 och de strategiska målen. Huvudprincipen för generella och riktade statsbidrag är att de är en del av finansieringen för Region Jönköpings län.

I budget 2021 har de riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården som är knutna till överenskommelser mellan SKR och staten räknats in.

Regionstyrelsen och nämndernas ansvar - utgiftsområden

Regionstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av Region Jönköpings läns angelägenheter och ha uppsikt över nämndernas verksamhet. Regionstyrelsen och nämnderna har att fatta beslut inom ramen för Budget med verksamhetsplan 2021. Regionfullmäktige anvisar budget på nämndnivå med fördelning på utgiftsramar enligt tabellen sidan 115.

Förändring av utgiftsramar, oförutsedda utgifter med mera

Regionstyrelse och nämnder har befogenhet att inom nämndens totala budgetram under året göra förändringar mellan utgiftsområden i de fall det är en del i att uppnå fullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2021. Utöver det har regionstyrelse och nämnder befogenhet att inom ram under året göra förändringar till följd av oförutsedda händelser eller annan händelse som till sin karaktär eller av tidsskäl inte kan avvakta beslut i regionfullmäktige.

Regionstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter med mera uppgår till 60 miljoner kronor. Detta är avsatt för större oförutsedda händelser som kräver att Region Jönköpings län tar ansvar och kan behöva göra något utöver det som tidigare beslutats.

Regionstyrelsen har att pröva frågan om medel ska anvisas för ökade lokalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större fastighetsinvestering. Samma gäller vid ökade kapitalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större inventarieinvestering. Finansiering sker med utrymme för ökade avskrivningskostnader.

Uppföljning

Regionstyrelse och nämnder ska genom månadsrapporter från förvaltningen löpande följa verksamhet och ekonomi. Efter april och augusti ska regionstyrelsen till regionfullmäktige återrapportera en delårsrapport med sammanfattning av hur verksamheten utvecklas mot de mål som anges i budgeten samt ekonomisk helårsprognos. För helåret ska regionstyrelsen lämna årsredovisning till regionfullmäktige.

Tabell 15 Budget 2021 per nämnd och utgiftsområde enligt VI 2000 i miljoner kronor

	Budget 2020-09	Budget 2021
Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)		
Utbildning	-52,5	-52,3
Kultur	-162,4	-173,3
Allmän regional utveckling	-45,0	-48,2
Politisk verksamhet	-1,3	-1,3
Summa	-261,2	-275,2
Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)		
Trafik och infrastruktur	-895,3	-934,5
Övrig hälso- och sjukvård	-86,8	-76,3
Politisk verksamhet	-1,8	-1,9
Summa	-983,9	-1 012,6
Nämnd för folkhälsa och sjukvård (FS)		
Primärvård	-2 103,4	-2 183,5
Specialiserad somatisk vård	-6 049,7	-6 191,2
Specialiserad psykiatrisk vård	-910,2	-955,5
Tandvård	-283,8	-291,4
Övrig hälso- och sjukvård	-440,8	-453,0
Politisk verksamhet	-1,3	-1,3
Medicinsk service	-34,4	-46,3
Summa	-9 823,5	-10 122,2
Regionstyrelsen (RS)		
Primärvård	-57,9	-59,1
Specialiserad somatisk vård	-9,6	1,5
Specialiserad psykiatrisk vård	-10,7	-11,0
Övrig hälso- och sjukvård	-185,0	-426,5
Allmän regional utveckling	-19,1	-19,5
Politisk verksamhet	-64,2	-68,3
Medicinsk service	-1,0	-1,2
Allmän service	-165,1	-180,6
Fastighetsförvaltning	40,1	22,2
Internränta	97,6	98,1
Summa	-374,9	-644,6
Parlamentariska nämnden (Politisk verksamhet)	-0,2	-0,2
Patientnämnden (Politisk verksamhet)	-1,2	-1,3
Verksamhetens nettokostnad	-11 445	-12 056
Skatteintäkter och utjämning	11 781	12 576
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	336	520
Finansnetto	5	190
Årets resultat	341	710

I delårsrapporten efter augusti och i årsredovisningen ska återrapporteringen spegla regionfullmäktiges fördelning per nämnd och utgiftsramar. Regionstyrelsen kan välja att särskilt följa vissa uppdrag och utökningsramar.

Regionstyrelsen ska genom sin uppsiktsplikt följa övriga nämnders verksamhet och ekonomi. Nämnd med låg måluppfyllelse avseende systemmätetal, oavsett perspektiv inom balanced scorecard, ska i samband med att delårsrapport per april respektive augusti i protokollet till ärendet beskriva vilka åtgärder nämnden vidtagit eller avser att vidta i syfte att nå förbättrad måluppfyllelse. Med låg måluppfyllelse avses i första hand systemmätetal som vid mätningen visar rött, det vill säga inte är uppfyllt. Protokollet delges regionstyrelsen inför dess behandling av delårsrapporten. Nämndens ordförande redogör även muntligen vid styrelsens sammanträde för åtgärderna.

REGIONSTYRELSEN OCH NÄMNDERNAS ANSVAR – EGNA VERKSAMHETSOMRÅDEN

Budget för egna verksamhetsområden

Regionfullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2021 anger utgiftsramar och verksamhetsmål som ska nås för Region Jönköpings läns samlade åtagande, oavsett vem som utför verksamheten. För de delar av verksamheten som utförs i egen regi, ska regionstyrelse och nämnder senast i januari 2021 fastställa budget per verksamhetsområde. (Normalt fattas beslutet i december.)

Regionstyrelse och nämnder ska samtidigt fastställa en budget för de delar av styrelsens och nämndens utgiftsramar som inte fördelats till verksamhetsområden. Regionstyrelsen har ansvar för att samordna arbetet med förvaltningsbudget i vilka verksamhetsuppdrag och budget konkretiseras.

Budgetprinciper för verksamhet i egen regi Ersättningsformer

Huvudsakligen ges ett budgeterat anslag till respektive verksamhetsområde. Några verksamhetsområden omfattas helt eller delvis av andra ersättningsformer. Regionstyrelse och nämnder har att tillämpa följande former för fördelning av budget till verksamhetsområden (se tabell sidan 117).

För de verksamhetsområden som har intäkter från köpande enheter regleras prissättningen enligt fullmäktiges inriktning för stöd- och serviceverksamheter.

Tabell 16 Ersättningsformer

Verksamhetsområde	Anslag	Annan ersättning
Hälsa- och sjukvård		
Vårdcentralerna Bra Liv		Primärvård som ingår i vårdval ersätts enligt Primärvård inom vårdval i Jönköpings län.
Psykiatri, rehabilitering och diagnostik	Budgetram för psykiatri Budgetram vid specifika uppdrag (till exempel mammografi).	Intäkter från köpande enheter
Folktandvården	Budgetram för vissa delar av specialisttandvården: tandvård som inte kan finansieras genom intäkter från patient och försäkring forskning och utveckling utbildning av specialisttandläkare med flera. Budgetram för vissa delar av allmäntandvården: Utbildningsansvar, läkemedel, tolkkostnader samt för underskottskliniker	Allmäntandvård och specialisttandvård för vuxna finansieras av patientavgifter enligt fastställda taxor och ersättning från den statliga tandvårdsförsäkringen. Barntandvårdspeng enligt fastställd nivå. Rörlig ersättning för nytexaminerade tandläkare och tandhygienister.
Medicinsk vård	Budgetram	
Kirurgisk vård	Budgetram	Specialiserad ögonsjukvård i öppenvård, omfattande basuppdraget ögonläkarmottagning och de båda tilläggsuppdragen ögonbottenfotografering vid diabetes respektive kataraktoperationer ersätts enligt Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län.
Regional utveckling		
Utbildning och kultur	Budgetram	
Länstrafiken	Budgetram	
Övrigt		
Politisk verksamhet	Budgetram	
Interna serviceverksamheter: IT-centrum, verksamhetsnära funktion, Verksamhetsstöd och service	Budgetram vid specifika uppdrag.	Intäkter från köpande enheter

RESULTATBALANSERING

För anslagsfinansierad verksamhet avslutas budgetåret utan att årets resultat förs vidare till ett resultatsaldo. Samma princip gäller för de intäktsfinansierade serviceverksamheterna.

För verksamheter inom vårdval Jönköpings län förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. Regionstyrelsen fastställer resultatet på verksamhetsområdesnivå i samband med behandling av årsredovisning 2020. För Folk tandvårdens konkurrensutsatta delar förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. Regionstyrelsen fastställer resultatet i samband med behandling av årsredovisning 2020. Om ett verksamhetsområdes ackumulerade saldo är negativt ska en åtgärdsplan upprättas med en plan för återställande inom tre år. Åtgärdsplanen fastställs av respektive nämnd och delges regionstyrelsen.

Tandvård

Folk tandvårdens prissättning bör inte avvika för mycket från TLV:s (Tandvård- och läkemedelsförmånsverket) referenspriser för att inte påverka högkostnadsskyddets ogynnsamt för den enskilde. Krav på konkurrensneutralitet förutsätter att prissättningen baseras på självkostnad. För att finansiera pris- och löneökningar höjs Folk tandvårdens priser 2021 med i genomsnitt 1,8 procent. (2020: 1,7 procent).

I självkostnaden för Folk tandvården ska av konkurrensskäl mervärdesskatt ingå, trots att den kommunala sektorn har generell avdragsrätt för mervärdesskatt. Avdragsrätten redovisas därför tekniskt som en intäkt utanför Folk tandvården. För 2021 är denna beräknad till 21,5 miljoner kronor (2020: 21,1 miljoner kronor).

Vuxentandvårdens utgiftsram på 12,9 miljoner kronor (2020: 12,6 miljoner kronor) avser kostnader för läkemedel, utbildningsansvar och tolkkostnader som inte finansieras genom tandvårdstaxan samt ersättning för Folk tandvården för vuxentandvårdens underskott vid tre underskottskliniker.

Nämnden för folkhälsa och sjukvård ska differentiera vårdpengen utifrån att tandhälsan varierar i länet. Utgiftsramen för barntandvårdspengen 2021 uppgår till 127,5 miljoner kronor varav 0,6 miljoner av dessa avser högkostnadsskydd barn tandvård. Antalet 3–23-åringar beräknas 2021 uppgå till ca 92 400 personer vilket ger en ge-

nomsnittlig barntandvårdspeng på 1 373 kronor.

För Folk tandvårdens preventiva arbete inom barnhälsovård, förskola, grundskola och gymnasium ges en särskild ersättning på 11,8 miljoner kronor (2020: 11,2 miljoner kronor).

Utöver barntandvårdspengen och det preventiva folkhälsoarbetet finns en utgiftsram på 5,6 miljoner kronor (2020: 5,4 miljoner kronor) för Folk tandvårdens och privattandvårdens kostnader avseende utbildningsansvar, läkemedel, tolkkostnader samt ersättning till Folk tandvården för underskottskliniker.

Total utgiftsram barntandvård 2021: 144,9 miljoner kronor.

Tandvård för personer med särskilda behov har 2021 en budget på 34,0 miljoner kronor (2020: 33,3 miljoner kronor).

Specialisttandvårdens budget 2021 är 119,2 miljoner kronor (2020: 116,9 miljoner kronor).

Det finns ett ersättningssystem för specialisttandvården med uppdragsbeskrivning och därtill kopplad ersättning för områdena:

- Tandvård som inte kan finansieras genom intäkter från patient och försäkring.
- Forskning och utveckling.
- Utbildning av specialisttandläkare med flera.

INVESTERINGAR

Beslut och genomförande

Regionfullmäktige beslutar om en årlig investeringsram och budget utifrån målet om egenfinansiering över en period om 10 år. Den beslutade ramen är fördelad mellan fastigheter och inventarier.

I budget beskrivs en investeringsplan över fem år där första året är en fastställd investeringsram och budget och år två till fem är en plan. Regionfullmäktige beslutar om alla enskilda investeringsärenden över 20 miljoner kronor eller investeringsärenden som är av principiell karaktär. Regionfullmäktige beslutar om byggnation av nya lokaler. Under året sker återkoppling om planeringsprocessen.

Regionstyrelsen beslutar löpande under året om genomförande av investeringar. Regionstyrelsen

Tabell 17 Investeringsbudget 2021 och plan 2022–2025

Miljoner kronor	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Fastigheter om- och nybyggnation	658	618	498	372	375
Övrigt, ej egen investering	138	0	100	0	0
Inventarier	321	269	265	265	265
Total investeringskalkyl	1117	887	863	637	640
- varav pågående/beslutade projekt	733	365	410	310	310
- utrymme för nya beslut	216	522	453	327	330
Beräknad utbetalning	950	887	863	637	640

har att, utifrån finansiellt mål om egenfinansiering av investeringar, tillse att investeringar som beslutas ryms inom beslutad investeringsram och budget samt beakta hur dessa påverkar kommande års investeringsutrymme i lagd plan. Berörd nämnd ska ges möjlighet att yttra sig innan regionstyrelsen fattar beslut om genomförande av en investering.

Regionstyrelsens investeringsbeslut ska beskriva hur tillkommande eller avgående driftskostnader ska hanteras.

INVENTARIER

Utrymmet för inventarier är fördelat mellan ospecificerade investeringar och specificerade investeringar. Beslut om specificerade investeringar ska fattas av regionstyrelsen. Beslut om ospecificerade investeringar fattas i verksamheten.

Ospecificerad investering

50 tusen kronor – 2 miljoner kronor

Specificerad investering

> 2 miljoner kronor

Regionstyrelsen ska i samband med ett beslut om förvaltningsbudget besluta om hur utrymmet för ospecificerade investeringar fördelas inom förvaltningen.

Fastigheter, ombyggnationer

Årliga insatser som görs för att vidmakthålla befintlig standard betraktas som fastighetsunderhåll.

Ombyggnader och utbyten av komponenter eller åtgärder som avsevärt förbättrar tillgångens prestanda betraktas som investering. Begränsade utgifter (lägre än 0,6 miljoner kronor) ska di-

rektavskrivas. Beslut om ombyggnationer över två miljoner kronor fattas av regionstyrelsen.

Uppföljning

Regionstyrelsen ska följa upp investeringar mellan 2–5 miljoner kronor genom anmälningsärenden från förvaltningen. För investeringar över 5 miljoner kronor ska Regionstyrelsen till regionfullmäktige upprätta en särskild slutredovisning. I slutredovisningen görs en avstämning mot budget samt ekonomiska och kvalitetsmässiga effekter av investeringen.

AVGIFTER OCH PRISER

Avgifter och priser för hälso- och sjukvård, tandvård, kultur och kollektivtrafik redovisas i bilagor till Budget med verksamhetsplan 2021. Hälso- och sjukvårdens avgifter redovisas förutom i bilaga även på Region Jönköping läns webbplatser. Om behov uppstår att under året förändra avgifter ska dessa förändringar föreläggas regionfullmäktige för beslut. Beslut om tillfälliga prisförändringar/erbjudanden inom kollektivtrafik och folktandvård kan fattas av respektive nämnd.

Bilagor som beslutats i fullmäktige i anslutning till beslut om budget 2021:

- patientavgifter i hälso- och sjukvården
- tandvårdstaxa folktandvården
- egenavgifter och bidrag hjälpmedel
- regelbok – Primärvård inom vårdval i Jönköpings län
- regelbok – Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län
- kollektivtrafikpriser
- regelverk sjukresor, färdtjänst, riksfärdtjänst
- principer för prissättning vid Kulturhuset Spira

BILAGOR *s. 121-132*

Kommun	Antal invånare	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Andel barn 0-4 år (%)	Andel äldre 65 år + (%)	Andel äldre 80 år + (%)	Andel med		Andel med ut- ländsk bakgrund * (%)	Andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd (registerbaserad arbetskraft 16-64 år) i aug 2019 (%)	Andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd (registerbaserad arbetskraft 18-24 år) i aug 2019 (%)	Förväntad medellivslängd vid födseln 2014- 2018	
							kort utb (grundskola) 25-64 år (%)	Andel 65-84 år (%)				Män	Kvinnor
Aneby	6 832	49	51	6,3	22	5,6	15,4	15,3	5,5	9,2	81,6	85,5	
Eksjö	17 667	49,8	50,2	5,8	24,4	6,6	12,6	18,3	7,6	10	80,6	83,6	
Nässjö	31 477	48,9	51,1	6,6	21,2	5,8	15,6	23,9	8,7	12,4	80,5	83,1	
Sävsjö	11 631	48,7	51,3	6,3	23,4	6,7	18,9	23,4	7,7	8,2	81,3	84,5	
Tranås	18 987	49,5	50,5	5,4	24,3	7,3	13,9	19,1	7,9	9,9	80,9	84,8	
Vetlanda	27 504	48,8	51,2	5,8	23,8	6,6	14,9	19	6,1	7,6	81,1	84,9	
Östra länsdelen	114 098	49,1	50,9	6,0	23,1	6,4	15	20,5	6,5	8,1	80,8	84,1	
Gislaved	29 857	48,8	51,2	5,7	20,2	5,6	20	31,1	5,1	5,1	81,2	84,4	
Gnosjö	9 776	48,1	51,9	6,4	20,3	5,3	23,5	33,4	4,1	7	80,8	85,1	
Vaggeryd	13 980	49,1	50,9	6,4	19,9	4,9	14,9	21,5	5,2	6,6	80,7	84,1	
Värnamo	34 428	49,3	50,7	5,6	21	5,8	15,3	26,4	4,4	6,7	83,5	85,4	
Södra länsdelen	88 041	48,9	51,1	5,9	20,5	5,5	17,7	28	3,1	8,7	80,8	85,4	
Habo	12 140	49,5	50,5	8	17,5	3,7	10,9	9,9	4,4	5,5	81,1	84,8	
Mullsjö	7 324	49,9	50,1	5,9	23,6	5,3	14,2	13,0	5	8,7	80,8	85,4	
Jönköping	139 222	49,9	50,1	6	18,9	5,3	10,8	23,8	22	5,5	81,1	84,8	
Nordvästra länsdelen	158 686	49,8	50,2	6,2	19	5,2	10,9	22	5,8	7,2	81	84,5	
Jönköpings län	360 825	49,4	50,6	6,1	20,7	5,7	13,8	23,1	6,9	8,9	80,6	84,1	
Riket	10 230 185	49,7	50,3	5,9	19,9	5,1	11,6	24,9	6,9	8,9	80,6	84,1	

BEFOLKNINGENS HÄLSA

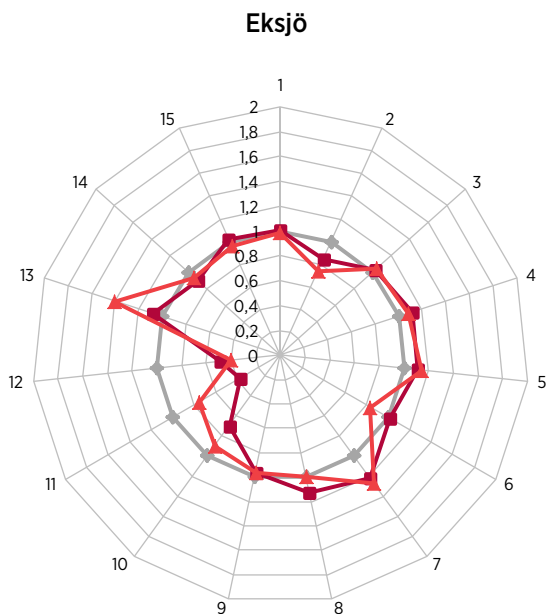
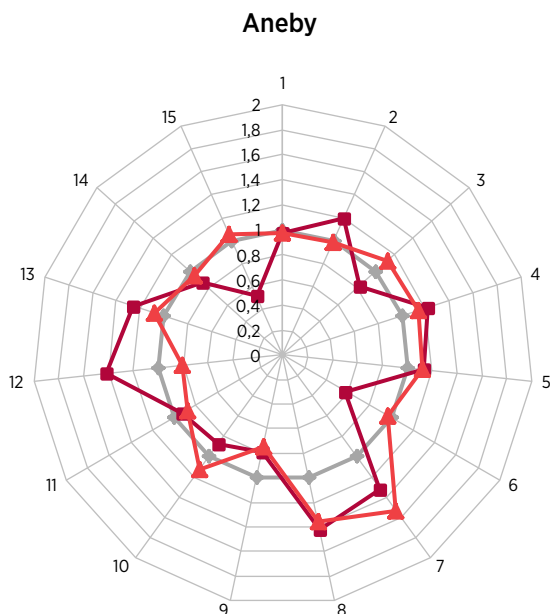
Diagram för länets kommuner, olika åldersgrupper, kön och socioekonomiska grupper åskådliggör hälsoläget och utvecklingen i länet. I år är spindeldiagram för länets kommuner uppdaterade för att beskriva geografiska skillnader. I "Hälsotal i Jönköpings län" presenteras hälsotal också uppdelat på kön, åldersgrupper samt socioekonomiska grupper i jämförelse med riket. Statistik som ligger till grund för alla diagram finns också i bilagan.

Lokala hälsotal

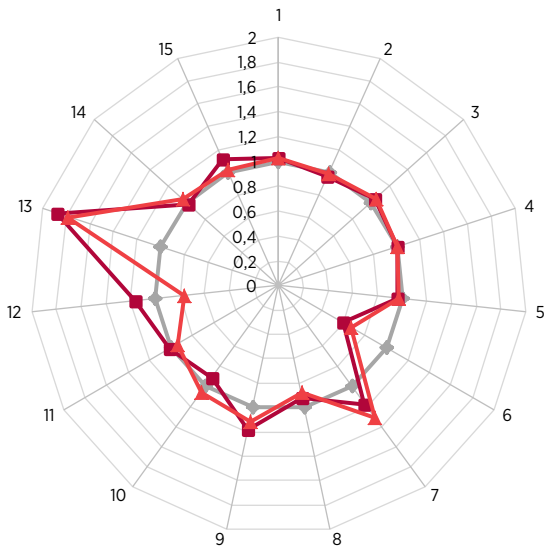
Beskrivning av hur kommunerna ligger till i jämförelse med genomsnittet för länet eller riket i ett antal hälsotal. Så här läser du figuren: Den mörkröda ringen visar referensgruppen (riks- eller läns-genomsnittet = värde 1). Ligger punkterna för kommunen (röd linje = föregående mätperiods värde, grå linje = senaste mätperiodens värde) utanför den blå linjen är dess värde sämre, ligger den innanför är värdet bättre. Siffran på den linje som gruppen hamnar anger hur många gånger sämre alternativt bättre gruppen är jämfört med gruppen födda i Sverige.

1. Valdeltagande (andel) i riksdagsvalet (riket)
2. Andel barn (0–19 år) som finns i ekonomiskt utsatta hushåll (riket)
3. Behörig till gymnasiet (riket)
4. Ohälsotal kvinnor (länet)
5. Ohälsotal män (länet)
6. Våldsbrott, antal per 10 000 invånare (riket)
7. Andel fyraåringar med övervikt och fetma (länet)
8. Fallskador, antal vårdade kvinnor per 100 000 inv 65 år och äldre (länet)
9. Fallskador, antal vårdade män per 100 000 inv 65 år och äldre (länet)
10. Andel elever i skolår 9 som äter frukost varje vardag (länet)
11. Andelen elever i årskurs 9 som några gånger per år eller oftare intensivkonsumerar alkohol (länet)
12. Andel som röker i skolår 9 (länet)
13. Rökvanor bland gravida (riket)
14. Andel elever i skolår 9 som mår bra eller mycket bra (länet)
15. Andel i elever i skolår 9 som har minst två psykosomatiska besvär mer än en gång i veckan (länet)

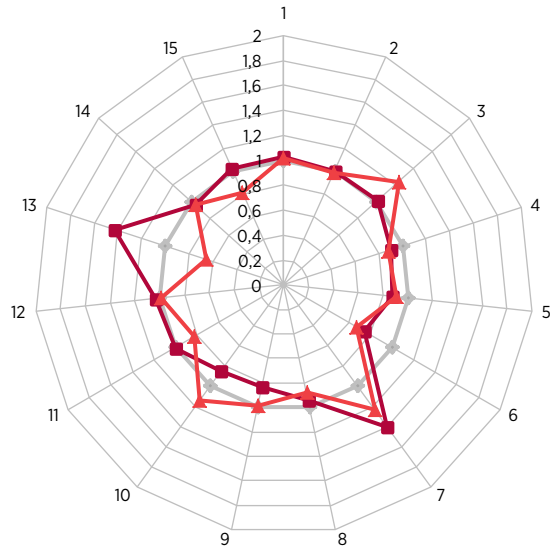
— Rikets/länets genomsnitt senaste mätperiod
 — Föregående mätperiod
 — Senaste mätperiod

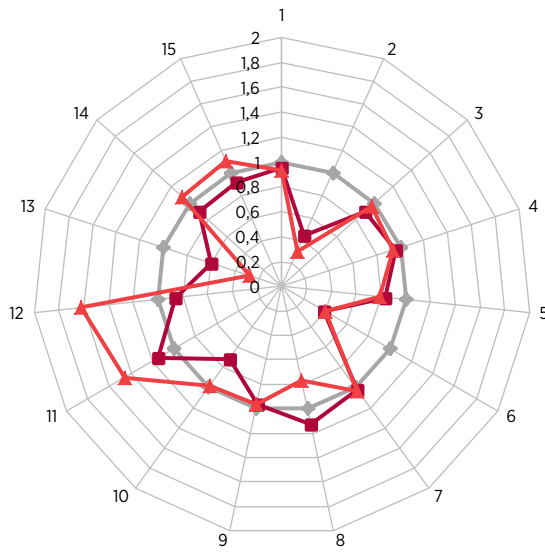
Gislaved

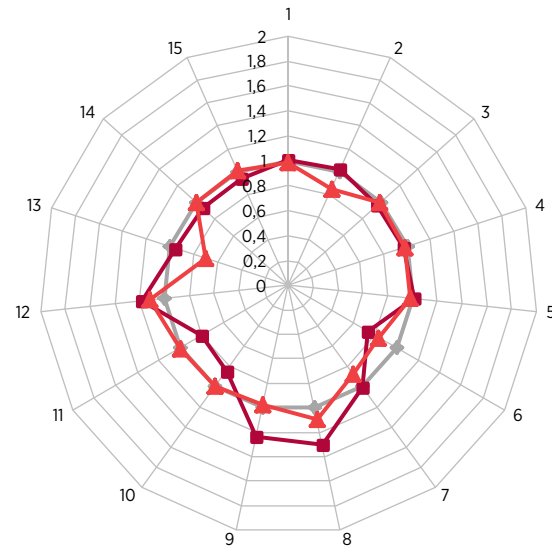
Gnosjö

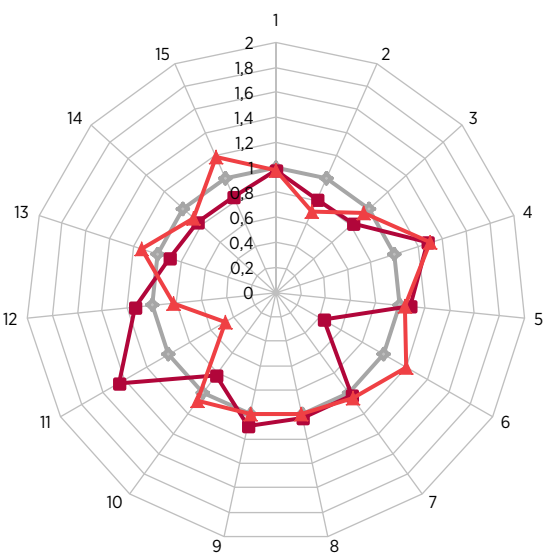
Habo

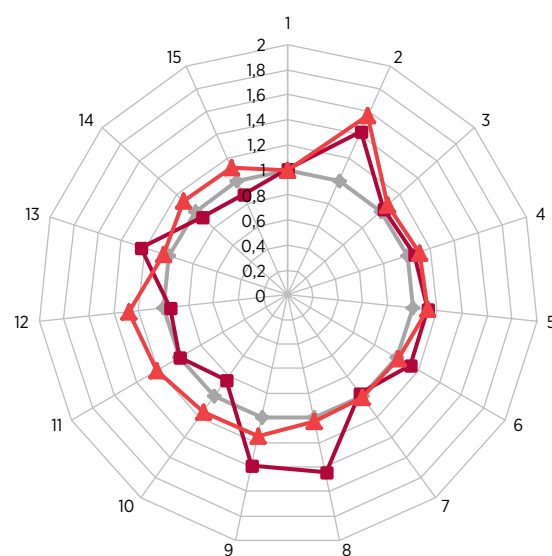
Jönköping

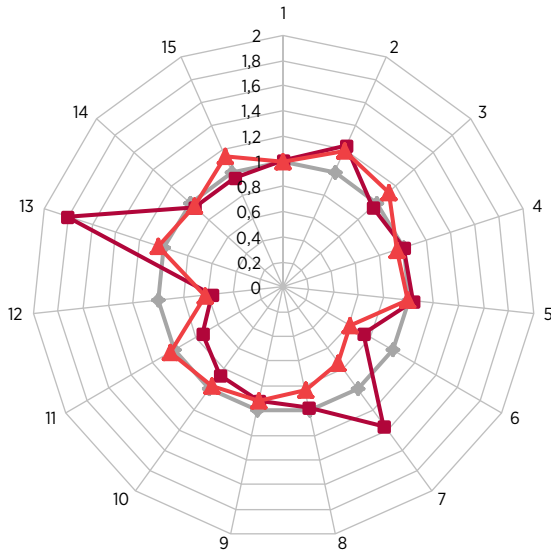
Mullsjö

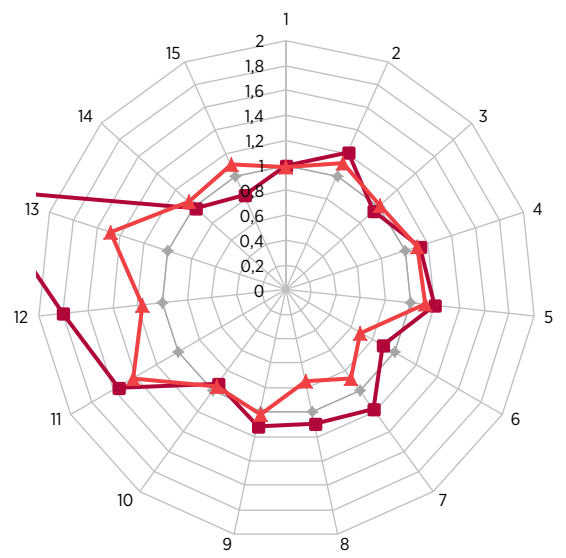
Nässjö

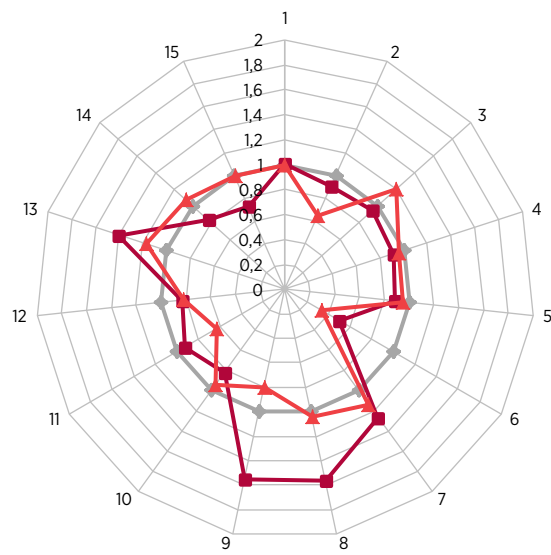
Sävsjö

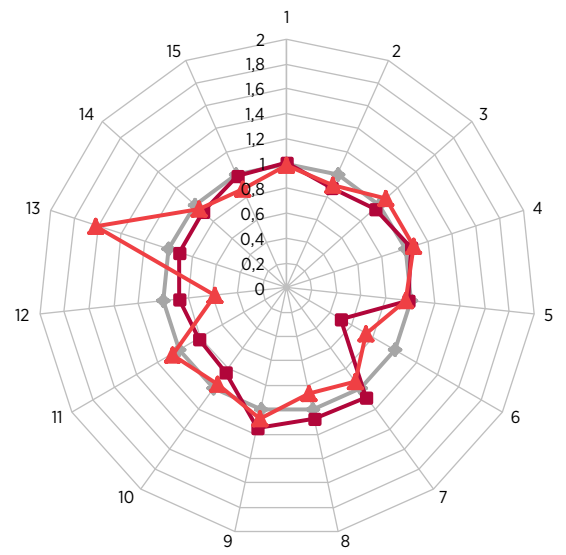
Tranås

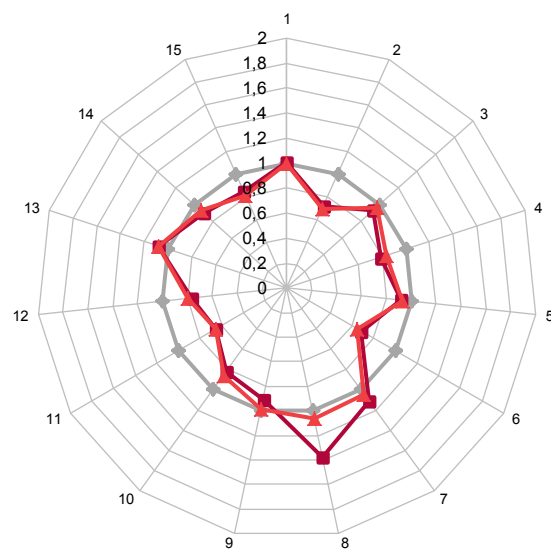
Vaggeryd

Vetlanda

Värnamo

Tabell 19 Befolkningens hälsa – lokala hälsotal

		Rikets/ Länets						
		genomsnitt	Aneby	Eksjö*	Nässjö	Sävsjö	Tranås	Vetlanda
1. Andel (%) valdeltagande i riksdagsvalet (riket)	2014		89,1	87,0	87,1	86,8	87,4	86,4
	2018	87,2	89,9	88,4	88,0	87,5	88,5	88,2
2. Andel (%) barn 0–19 år som finns i ekonomiskt utsatta hushåll (riket)	2013		10,8	7,6	12,9	11,1	10,9	7,9
	2016	9	8,9	6,7	14,1	10,7	10	8,1
3. Andel (%) behöriga till gymnasiet (riket)	2013/2014		100	80,7	79,9	86,6	87,6	86,7
	2016/2017	82,5	73,3	78,8	77,1	73,2	81,7	77,4
4. Ohälsotal (antal dagar) kvinnor (länet)	dec 2014		42,2	38,8	36,7	35,1	39,4	36,4
	dec 2017	34,8	39,7	37,7	38,3	32,9	38,5	37,3
5. Ohälsotal (antal dagar) män (länet)	dec 2014		25,7	25,4	25,5	23,6	27,2	22,5
	dec 2017	22,8	25,6	26	25,5	22,7	25,6	21,8
6. Våldsbrott, antal per 10 000 invånare (riket)	2014		63	111	123	80	97	55
	2017	109	106	91	111	67	75	80
7. Andel (%) 4-åringar med övervikt och fetma (länet)	födda 2008-2010		15,7	14,5	11,6	16,2	14,1	12,9
	födda 2011-2013	11,9	18,2	15,2	12,0	8,8	10,5	11,1
8. Fallskador, antal vårdade kvinnor per 100 000 invånare 65 år och äldre (länet)	2013		3 943,7	3 109,3	3 988,4	2 690,6	3 041,7	2 980,4
	2016	2 765,9	3 758,4	2 760,7	2 846,6	2 312,1	2 067,3	2 403,1
9. Fallskador, antal vårdade män per 100 000 invånare 65 år och äldre (länet)	2013		1 481,5	1 797,8	2 579,8	1 712,3	2 077,0	2 146,4
	2016	1 862,9	1 390,8	1 789,5	2 133,9	1 720,1	1 895,7	1 992,0
10. Andel (%) elever i skolår 9 som äter frukost varje vardag (länet)	2013		68,0	84,2	71,2	68,3	63,5	70,8
	2017	59,3	52,5	65,8*	51,2	61,4	62,2	61,9
11. Andel (%) elever i skolår 9 som intensivkonsumerar alkohol några gånger per år eller oftare (länet)	2013		12,0	4,9	13,0	9,7	20,3	10,6
	2017	13	11,5	9,7*	15,7	13,5	18,4	13,9
12. Andel (%) elever i skolår 9 som röker (länet)	2013		14,3	4,9	9,6	5,8	18,2	8,8
	2017	10,1	8,2	4*	12,9	6,3	11,7	5,9
13. Andel (%) gravida som röker (riket)	2013		5,9	5,1	5,8	8,5	12,2	4,3
	2016	4,7	5,1	6,6	4,9	4,9	7	7,6
14. Andel (%) elever i skolår 9 som mår bra eller mycket bra (länet)	2013		90,0	87,3	83,9	81,7	79,1	85,0
	2017	77,8	81,7	83,1*	68,9	81,1	73,8	81,7
15. Andel (%) i elever i skolår 9 som har minst två psykosomatiska besvär mer än en gång i veckan (länet)	2013		20	39,2	33,7	36,5	32,1	37,6
	2017	38,4	40,7	37,5*	42,6	43,8	42,1	33,3

*Eksjös senaste siffror är från 2015

		Gislaved	Gnosjö	Vaggeryd	Värnamo	Habo	Mullsjö	Jönköping
1. Andel (%) valdeltagande i riksdagsvalet (riket)	2014	85,1	85,1	87,0	86,8	91,6	89,2	87,1
	2018	85,2	86,0	88,0	87,7	93,4	89,6	88,3
2. Andel (%) barn 0-19 år som finns i ekonomiskt utsatta hushåll (riket)	2013	8,7	9	8,1	6,4	4	7,3	9,2
	2016	8,9	8,9	5,8	6,2	2,8	6,4	7,6
3. Andel (%) behöriga till gymnasiet (riket)	2013/2014	79,4	81,7	87,5	88,5	92,3	100	85,8
	2016/2017	78,6	66,7	68,6	85,3	85,6	87,5	83,6
4. Ohälsotal (antal dagar) kvinnor (länet)	dec 2014	35	31,4	31,7	27,5	33,2	44,6	33,8
	dec 2017	35,1	30,7	33,2	28,9	32,6	45,1	34,2
5. Ohälsotal (antal dagar) män (länet)	dec 2014	22,0	20	20,3	21,0	18,9	24,6	23
	dec 2017	22,1	20,6	21,6	21,2	17,9	23,8	22,5
6. Våldsbrott, antal per 10 000 invånare (riket)	2014	65	81	54	75	43	48	80
	2017	73	73	37	70	44	131	91
7. Andel (%) 4-åringar med övervikt och fetma (länet)	födda 2008-2010	14,0	16,7	15,1	13,3	12,2	12,2	12,0
	födda 2011-2013	15,6	14,7	13,5	12,4	12,3	12,4	10,5
8. Fallskador, antal vårdade kvinnor per 100 000 invånare 65 år och äldre (länet)	2013	2 553,2	2 614,4	4 326,2	3 828,8	3 115,3	2 843	3 611,7
	2016	2 433,6	2 436,5	2 874,7	2 951,9	2 138,0	2 746,0	3 024,0
9. Fallskador, antal vårdade män per 100 000 invånare 65 år och äldre (länet)	2013	2 204,5	1 564,4	2 885,4	1 697,7	1 791,7	2 029,8	2 296,1
	2016	2 075,1	1 833,9	1 491,4	1 835,7	1 807,2	1 863,4	1 813,1
10. Andel (%) elever i skolår 9 som äter frukost varje vardag (länet)	2013	64,5	69,2	71,7	72,2	82,8	72,4	69,9
	2017	55,7	51,8	62,5	68,3	60,3	55,1	59,5
11. Andel (%) elever i skolår 9 som intensivkonsumerar alkohol några gånger per år eller oftare (länet)	2013	13,2	13,1	12,0	8,6	14,9	18,9	10,5
	2017	12,3	10,8	8,3	8,6	19	6,1	13,1
12. Andel (%) elever i skolår 9 som röker (länet)	2013	11,7	10,4	8,4	7,7	8,7	11,5	11,9
	2017	7,7	10	8,3	8,1	16,4	8,3	11,3
13. Andel (%) gravida som röker (riket)	2013	8,8	6,7	6,6	5,1	2,8	4,2	4,5
	2016	8,4	3,1	5,5	5,1	1,3	5,3	3,3
14. Andel (%) elever i skolår 9 som mår bra eller mycket bra (länet)	2013	79,3	81,3	94,0	86,8	87,0	92,5	84,1
	2017	74,8	81,1	72,9	83,7	72,4	87,8	78,5
15. Andel (%) i elever i skolår 9 som har minst två psykosomatiska besvär mer än en gång i veckan (länet)	2013	42,7	39,3	28	32,6	35,1	32,1	36
	2017	39,0	31,3	38,1	31,1	42,5	45,7	38,9

JAN FEB MAR APR MAJ JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC

Planering

Budget och flerårsplan.

Behovsinventering och tjänstemannaberedning. Dialog avseende investeringar, verksamhetsförändringar med mera. Regiondirektören ansvarar för att underlagen prioriteras och sammanställs.

Politisk beredning och beslut. Nämnderna bereder budget med verksamhetsplan och flerårsplan.

Politisk beredning och beslut. Efter nämndernas beredning behandlar RSAU och RS budget med verksamhetsplan och flerårsplan under september. RS lämnar förslag i oktober och RF fattar beslut i november. I december beslutar nämnderna och RS om verksamhetsområdenas budget/uppdrag.

Budgetjusteringar. Kan ske löpande under året.

Genomförande

Verksamheten genomförs utifrån fastställda mål och riktlinjer.

Uppföljning, analys och åtgärder

Månadsuppföljning. Varje månad runt den 10:e (utom i februari och juli) lämnar samtliga verksamhetsområden aktuellt resultat för ett antal systemmätetal enligt budget och flerårsplan. Systemmätetalen sammanställs och presenteras bland annat i nämnder, RSAU, RS, ledningsgrupper samt storgrupp sjukvård.

Årsredovisning. Behandlas i nämnder, RSAU och RS i mars och i RF i april.

Delårsrapport (jan-april). Behandlas i nämnder, RSAU, RS och RF i juni.

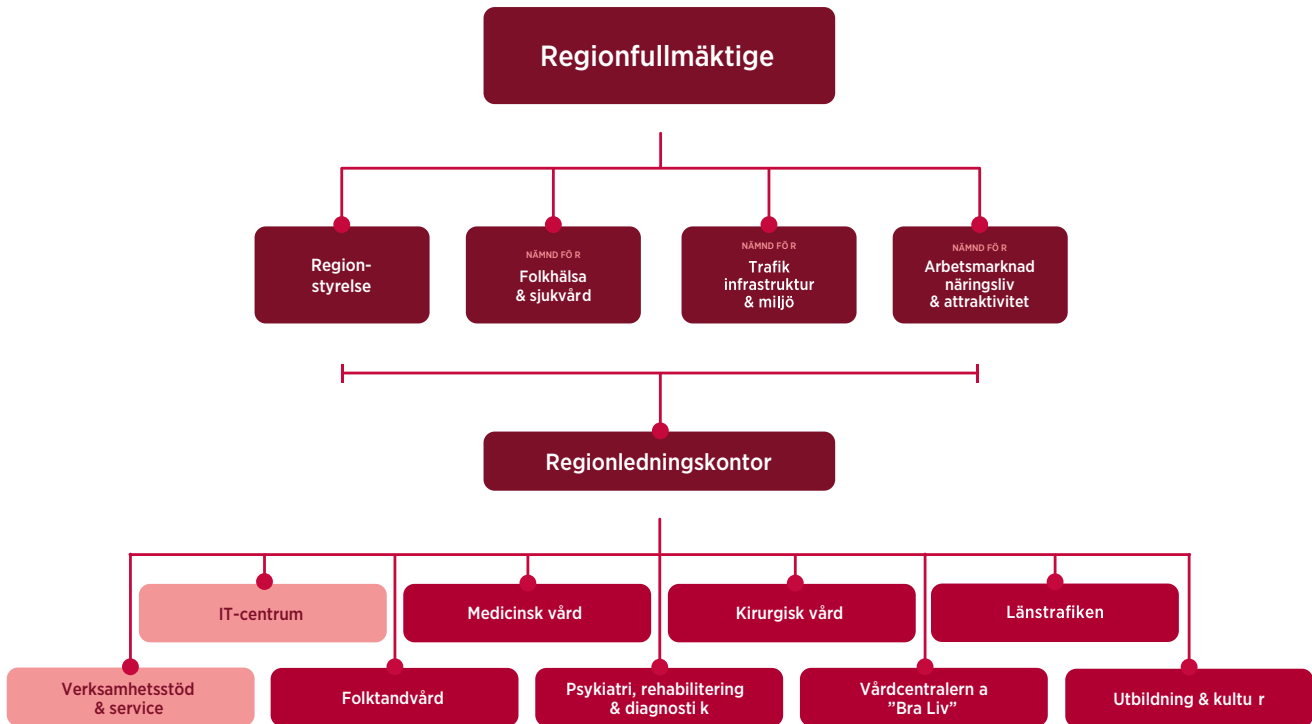
Delårsrapport (jan-aug). Behandlas i nämnder, RSAU, RS och RF i oktober.

Verksamhetsanalys av verksamhetsområdenas uppdrag behandlas i nämnder, RSAU och RS i mars.

Dialog

Dialog angående förutsättningar, behov, resurser, resultat med mera sker kontinuerligt mellan regiondirektör och verksamhetsledning.

Organisation

För ett bra liv i en attraktiv region.

Regionledningskontoret | Box 1024, 551 11 Jönköping
Besöksadress: Regionens hus, Husargatan 4, Jönköping
010-241 00 00 | www.rjl.se | regionen@rjl.se